

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Katedra politologie

Kateřina Coufalová

**Komparace francouzských a španělských
regionálních politických stran
s autonomistickými a separatistickými
tendencemi, zejména s ohledem na období
1997 – 2007**

Bakalářská práce

Praha 2008

Autor práce: **Kateřina Coufalov**

Vedoucí práce: **PhDr. Lada Ťuřlkov, PhD.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2008**

Hodnocen:

Bibliografický záznam

COUFALOVÁ, Kateřina. *Komparace francouzských a španělských regionálních politických stran s autonomistickými a separatistickými tendencemi, zejména s ohledem na období 1997 – 2007*. Praha: Karlova Univerzita, Fakulta sociálních věd, 2008, 81 stran. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Lada Šušlíková, PhD.

Anotace

Bakalářská práce „Komparace francouzských a španělských regionálních politických stran s autonomistickými a separatistickými tendencemi, zejména s ohledem na období 1997 – 2007“ se zaměřuje na rostoucí trend regionálních tendencí na příkladu konfrontace regionálních stran dvou států s různým stupněm decentralizace – Francie a Španělska. K dosažení výsledků je použita deduktivní metoda, aby se od dílčích volebních výsledků, politických programů a vývoje regionálních stran docílilo celkových závěrů schopných komparace jejich postavení v lokálním, regionálním, národním i mezinárodním kontextu. V letech 1997 – 2007 lze u španělských regionálních stran vysledovat tři tendence vývoje pozic regionálních politických stran: stagnace (kupříkladu v Galicii, na Kanárských ostrovech), nárůst (jako u Baskicka) i pokles (v Andalusii), jak na celostátní úrovni, tak na regionální. Francouzské regionální politické strany operují jen regionální úrovni, nicméně i zde je možné pozorovat rostoucí tendence (nejvíce na Korsice). Pozice regionálních stran obou zemí jsou silně determinovány důsledky volebních systémů a představují až vedlejší pól stranického systému, v němž převládá dualistické socio-ekonomického štěpení. Nicméně díky této pozici disponují výrazným koaličním či vyděračským potenciálem.

Annotation

Bachelor thesis „Comparaison of French and Spanish regional political parties with autonomous and separationist tendencies, with a focus on years 1997 – 2007.“ aims at increasing regional tendencies on the example of the contrasting examples of regional parties of two countries with distinctive decentralised levels – France and Spain. The Deductive method is used to achieve results (from partial election results, political programs and evolution of regional parties to general conclusions which are able to compare their position in local, regional, national and international context). Three tendencies – stagnation (for instance in Galicia, Canary Islands), growth (as Basque Country) and decline too (Andalusia)

– may be observed between 1997 – 2007 in Spanish regional politics parties both at national and regional level. French regional political parties are situated only in regional level nevertheless it is possible to notice, in this area, increasing tendencies too (notably in the case of Corsica). The position of regional parties is strongly determined by effects of election systems and represents the other pole of party system where socioeconomic cleavage dominates. However regional parties dispose of coalition/blackmailing potential thanks to this position.

Klíčová slova

Politické strany, regionální, separatismus, samostatnost, nacionalismus, Francie, Španělsko.

Keywords

Political parties, regional, separatism, autonomy, nationalism, France, Spain.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze 15. května 2008

Kateřina Coufalová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, PhDr. Ladě Šušlíkové, PhD., za cenné rady, připomínky, metodické vedení a čas, který věnovala mé práci.

Obsah

ÚVOD	12
ČÁST PRVNÍ: VYTVOŘENÍ TEORETICKÉ RÁMCE	14
1. Definice politické strany	14
1. 1 Vymezení politické regionální strany	16
1. 2 Separatismus – autonomismus	17
2. Vznik politických stran	19
2. 1 Vznik regionálních politických stran dle Maxmiliána Strmisky	21
3. Stranické systémy	22
3. 1 Regionální stranické systémy	23
3. 2 Typologie teritoriálně-politického uspořádání dle Maxmiliána Strmisky: regionální strany národním kontextu	25
4. Vývoj územně-správního uspořádání a přenos kompetencí: Francie a Španělsko	26
4. 1 Současné územně-správní uspořádání	26
4. 2 Decentralizační trend	28
4. 2. 1 Francie: od unitárního k regionalizovanému státu	29
4. 2. 2 Španělský otevřený federalismus	30
4. 2. 3 Komparace decentralizačních tendencí Francie a Španělska	32
ČÁST DRUHÁ: ANALYTICKO-KOMPARAČNÍ ČÁST	33
5. Historicko-společenský kontext	33
5. 1 Vývoj francouzského autonomisticko-separatistického hnutí	33
5. 1. 1 Alsasko – Lotrinsko	35
5. 1. 2 Bretaň	35
5. 1. 3 Baskicko a jeho francouzská odnož	36
5. 1. 4 Rousillon aneb boj severního Katalánska	37
5. 1. 5 Korsika, sui genesis	38
5. 2 Vývoj španělských nacionalistických tendencí	40
5. 2. 1 Katalánsko	40
5. 2. 2 Galicie	41
5. 2. 3 Baskicko	42
5. 2. 4 Nehistorické regiony	43

6. Francie	45
6. 1 Uvedení do problematiky: francouzský politický systém	46
6. 2 Legislativní vymezení politické strany	48
6. 3 Francouzské regionální strany v letech 1997 – 2007, kontinentální Francie a Korsika	49
6. 3. 1 Alsasko – pravicová bašta	49
6. 3. 2 Politicko širokospektrální Bretaň	51
6. 3. 3 Specifická Korsika	53
6. 3. 4 Savojsko – nenaplněný sen departementu	55
6. 4 Zamořská území v letech 1997 – 2007	56
7. Španělsko	58
7. 1 Uvedení do problematiky: španělský politický systém	58
7. 2 Legislativní vymezení politické strany	60
7. 3 Španělské regionální strany v letech 1997 – 2007	61
7. 3. 1 Galicie	62
7. 3. 2 Kanárské ostrovy	63
7. 3. 3 Andalusie – odklon regionální orientace	65
7. 3. 4 Valencie a Baleárské ostrovy	66
8. Pyrenejská oblast	67
8. 1 Katalánské země	67
8. 1. 1 Severní Katalánsko	68
8. 1. 2 Španělské Katalánsko	69
8. 2 Aragon	71
8. 3 Idea Velkého Baskicka	72
8. 3. 1 Navarrská rozpolcenost	72
8. 3. 2 Severní francouzské Baskicko	74
8. 3. 3 Španělské Baskicko	74
ZÁVĚR	77
SUMMARY	78
SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ	79
SEZNAM PŘÍLOH	83
PŘÍLOHY	84

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

na téma

**Komparace francouzských a španělských regionálních
politických stran se separatistickými tendencemi,
zejména s ohledem na období 1997 – 2007.**

Jméno: Kateřina

Příjmení: Coufalová

Obor: Politologie a mezinárodní vztahy

Semestr: LS 2006/2007

Konzultant: PhDr. Lada Šušlíková, PhD.

Odevzdáno dne 22.5.2007

1) Charakteristika problému

Předpokládaný název mé bakalářské práce by měl znít Komparace francouzských a španělských regionálních politických stran se separatistickými tendencemi. Z hlediska časového vymezení bych kladla důraz na poslední dekádu, respektive léta 1997 – 2007. Z explikativního hlediska je nicméně potřeba, abych ve své práci věnovala určitý omezený prostor i historickému vývoji, především v průběhu 20. století. Z hlediska aktuálnosti pak opomenut nezůstane ani poslední vývoj ve zkoumané oblasti.

Časové omezení mé práce zvláště na poslední dekádu vyplývá ze tří důvodů. Za prvé, v tomto období došlo k viditelnému nárůstu těchto tendencí nejen v rámci Francie a Španělska. Za druhé, důraz bude kladen na zmíněnou dekádu také proto, že v daném období došlo v obou státech shodně ke dvěma parlamentním volbám a obě země přijaly zákony s výrazně decentralizačním charakterem, čímž usnadňují seberealizaci regionálních politických stran a demonopolizaci politické moci. Za třetí, analýza relevantních stran v dlouhém časovém horizontu by byla nad možnosti bakalářské práce, a to jak z hlediska jejího omezeného prostoru, tak nedostatku mé vědecké zkušenosti. Na toto téma bych však ráda navázala i v rámci své magisterské práce, kde budu – díky získaným poznatkům i vědecké zkušenosti v následujících letech – schopna provést mnohem hlubší analýzu než nyní.

Po smrti generála Franka a s procesem obnovením demokracie (1978) se ve velmi brzké době začaly projevovat separatistické tendence, a to zejména u tzv. historických regionů Galicie, Baskicka, Katalánska a Andalusie. Tyto dlouho skryté konflikty přinesly podnět pro vznik řady politických stran, které měly za cíl reprezentaci zájmů daných skupin na lokální i centrální úrovni. Některé z nich časem zanikly či živořily na okraji spektra, jiným se naopak podařilo proniknout mezi nejdůležitější politické aktéry země. V roce 2004 ve Španělském království došlo k střídání stran u vlády. Vedle vítězné Španělské socialistické dělnické strany PSOE, vedená Josém

Rodriguezem Zapaterem, se v menšinové vládě objevila Sjednocená levice (IU), ale také katalánská regionální strana Republikánská levice Katalánska (ERC). Ta má spolu s baskickými autonomními stranami značně silný koaliční potenciál. V každém zmíněném autonomním společenství se pak vyskytuje specifický stranický systém, ve kterém se realizují regionální strany – mezi nejsilnější mimo jiné patří: Katalánská Konvergence a Jednota (CiU), Baskická národní strana (PNV), Nacionalistický galicijský blok (BNG) aj.

Francouzská republika byla dlouhou dobu silně centralizovaným státem, i když separatistické tendence zde byly vždy alespoň ve slabé formě a v určitých oblastech vždy přítomny. Částečný obrat nastal roku 1982 přijetím zákona o změnu statusu regionů, který nastartoval proces posilování jejich mocenské pozice. Ten byl posílen roku ústavním zákonem z roku 2003, kdy došlo k přenesení dalších pravomocí na regiony. Je dobré zdůraznit, že i v tomto časovém rozmezí dochází zároveň ke vzniku valné většiny dnešních regionálních politických stran a i dnes dochází k jejich postupnému posilování ve celém francouzském stranickém systému. Jde především o strany regionů: Alsasko (Unie alsaského lidu – UPA), Bretaň (Regionální bretaňská unie – URB), Roussillon (Katalánský blok – BC), Akvitánie (Národní baskická strana - PNV). Je však třeba podotknout, že ve srovnání se Španělskem nedisponují francouzské regionální strany tak silnou pozicí. Nicméně na druhou stranu musím podtrhnout existenci těchto stran a jejich budoucí celkem velký potenciál. Tudíž se jednou mohou stát stejně silně relevantní jako ve Španělsku.

Nesmíme však také opomenout na regionální strany mimo území evropského kontinentu. Právě ty mohou mít na první pohled nejvíce separatistické tendence. V případě Španělska se jedná hlavně o Kanárské ostrovy. Naopak francouzské stranické tendence lze vysledovat především na Korsice, nezapomínejme též na Francouzskou Guyanu, Réunion, Guadaloupe, Martinique a Novou Kaledonii.

Je nutno poznamenat, že problematika pozice regionálních stran je otázka více než čerstvá. Otázku španělských regionálních stran a španělského stranického regionálního systému ještě nebyla zcela zmapována. Francouzské regionální strany nebyly v českém prostředí popsány téměř vůbec, přestože se jedná o aktuální fenomén

charakteristický nejen pro tyto dva státy. Proto bych se ráda pokusila o hlubší analýzu srovnáním těchto na první pohled odlišných pozic regionálních politických stran.

2) Metoda práce

Cílem mé práce není představit jen seznam regionálních stran se separatistickými tendencemi. Má práce by měla jít mnohem dále. Jde o snahu provést hlubší analýzu specifického postavení regionálních stran vzhledem k celkovému politickému systému, přičemž je zřejmé, že španělský autonomismus je vzhledem k francouzskému „o pár kroků napřed“. Proto bych část své studie věnovala hledání společných prvků a definování prvků, které mohou být pro Francii v oblasti regionální politiky inspirativní, respektive i recipročně – francouzských elementů přínosných pro Španělsko.

Zvláštní zájem chci věnovat přeshraničním regionům a jejich politickým stranám v oblasti Pyrenejí (Baskicko, Katalánsko, Navara, Akvitánie, Midi-Pyrenées a Akvitánie). Zde bych ráda srovnala postavení regionálních politických stran i stavu a procesu autonomismu. Pokusila bych se lehce nastínit i jejich budoucí vývoj a další jejich možné posilování politické moci.

Svou práci bych ráda opřela o dosud publikovanou tvorbu věnovanou teorii politických stran, stranických systémů, ale také o díla, která již tuto tematiku zčásti exemplárně zpracovávají. Nicméně samozřejmě nesmím také zapomenout zmínit historický, etnický a společenský kontext. Důležitým zdrojem pak bude také práce se získanými statistickými údaji.

Musím však zdůraznit, že „pole“ politických stran je natolik pestré, že svou pozornost věnuji hlavně relevantním politickým stranám, tedy těch které trvale zasahují do děje. V případě Španělska se jedná o strany zastoupené v parlamentu a v regionálních parlamentech a ve Francii to budou strany, které mají nějaké zastoupení v parlamentu nebo jsou alespoň výraznými hráči hlavně na regionální úrovni.

3) Předpokládaná osnova

1. Úvod

V úvodu představím své téma v širších souvislostech a uvedu čtenáře do problematiky. Prostor zde bude patřit konkretizaci otázek, na které se budu v průběhu celé práce snažit nalézt odpověď. Také osvětlím pojmy, jako např. autonomismus a separatismus, které by později mohly být zavádějící. Důraz bude kladen i na vlastní pohled na problematiku. Důležitou částí úvodu se stane též zdůraznění základní literatury a především bude nastíněno další členění textu.

2. Obecně- teoretická část

Hlavní část rozdělím do dvou ne zcela, čehož jsem si již nyní vědoma, souměrných částí. V první se zaměřím na teoretickou rovinu problému. V druhé potom předložím následnou aplikaci na regiony Francie a španělské autonomní společenství. Je zřejmé, že vzhledem dostupné literatuře i atraktivitě bude právě druhá část patrně o něco delší.

V teoretické části bych v první řadě provedla analýzu pozici regionálních stran ve stranickém systému. Dále bych se věnovala postavení regionálního politického systému v národním kontextu. Na úplný závěr bych připomněla územně správní hierarchii. Tohoto místa bych zároveň využila jako oslího můstku k druhé části, neboť bych zde provedla deskripci tohoto jevu přímo na případě Francie a Španělska. Tím bych se dostala již do analyticko-komparační části práce.

3. Analyticko-komparační část

3.1. Historický kontext tématu

Nejprve bych přiblížila historický a společenský kontext.

3.2. Španělsko 1997 - 2007

V následující subkapitole budu věnovat pozornost pozici regionálních politických stran ve Španělsku v danou vymezenou dekádu (1997-2007) s tím, že neopomenu vyzdvihnout i aktuální stav. Také připojím vývoj v oblasti mimo kontinentální Evropu, respektive na Kanárských ostrovech.

3.3. Francie 1997 – 2007

Stejně jako u Španělska budu postupovat i v případě Francie. V oblasti mimo kontinentální Evropu svou pozornost budu směřovat zejména na Korsiku. Francouzské zámořské departementy (D.O.M.) a zámořská území (T.O.M.) budou prezentovány pouze omezeně, a to vzhledem k omezenému prostoru bakalářské práce. Otázku těchto specifických oblastí bych však ráda širěji rozvedla ve své budoucí magisterské práci, která bude nejen rozsáhlejší, ale doufám, že i vědecky hodnotnější - a to díky vědomostem a zdatnostem, které získám během dalšího studia na Institutu politologických studií.

3.4. Pyrenejská oblast

Zvláštní zájem pak věnuji srovnání regionálních politických stran v pyrenejské oblasti. Pro ty bych si ráda vymezila následný prostor.

4. Závěr

V závěru provedu konečné shrnutí a vyzvednu získané výsledky. Zároveň se pokusím odpovědět na otázky položené v úvodu nastíním možný budoucí vývoj v dané problematice.

4) Základní literatura

V rámci tezí předkládám pouze předběžný seznam, který bude v průběhu práce značně rozšířen. Pro teoretickou část budu vycházet ve velké míře i z české literatury, která je v tomto směru velmi kvalitní. Při zpracování politických a stranických systémů se budu opírat zejména o díla prof. M. Nováka a doc. B. Říchové. Pro analyticko-komparační část pak budu používat původní španělskou a francouzskou literaturu, ovšem co nejvíce se budu snažit vycházet z primárních zdrojů (například ústav obou zemí, statutů jednotlivých regionů, volebních výsledků, programů relevantních stran a podobně.)

K cizojazyčné literatuře v blízké době získám přístup díky své prázdninové stáži ve Španělsku, kde budu moci využívat zdrojů Biblioteca nacional de España. Značnou část poznatků mi poté přinese i knihovna francouzské univerzity Science politique. V České republice se mohu mimo jiné opírat o uspokojivě vybavené knihovny francouzského a španělského institutu, knihovny CEFRES i Ústavu mezinárodních vztahů. Velkou většinu vhodných materiálů je v dnešní době možné dohledat především na internetu. Ten se pro mě stane zdrojem statistických údajů, volebních výsledků, aktuálního stranického i celonárodního dění. V tomto směru budu vycházet výhradně z oficiálních serverů španělských a francouzských politických institucí.

5) Předběžný seznam literatury a zdrojů

A) LITERATURA

Beramendi, J. (1997). El nacionalismo gallego. Madrid: Arco.

Balcells, A. (ed.) (1996). Catalan nationalism : past and present. Basingstoke: Macmillan.

Colomer, J. (1998). La transición a la democracia: el modelo español. Barcelona: Anagrama.

Čepová, A. (2002). Decentralizace národních států v západní Evropě (Velká Británie, Španělsko, Francie, Itálie). In: Fiala, V. – Říchová, B. (eds.). Úloha politických aktérů v procesu decentralizace. Olomouc-Praha: Moneta-FM, s. 36-107.

De la Granja Sainz, J. (1995). El nacionalismo vasco: Un siglo de historia. Madrid: Tecnos.

De la Granja, J., Beramendi, J., Anguera, P. (2001). La España de los nacionalismos y las autonomías. Madrid: Síntesis.

Duverger, M. (1976). Les partis politiques. Paris: Points.

Dvořáková, V., Kunc J. (2007). Španělsko. In Říchová, B.: Komparace politických systémů II., VŠE, Praha.

Ferro, M. (2006). Dějiny Francie. Praha: Lidové noviny.

- Jáuregui, G. (1997). *Los nacionalismos minoritarios y la Unión Europea*. Barcelona: Ariel.
- Klokočka, V. (2004). *Ústavy států Evropské unie*. Praha: Linde.
- kolektiv autorů. *Particularismes locaux et régionalismes*. In: *Problemes politiques et sociaux*, č. 909, ročník 2005 (2/2005), s. 39 – 48.
- Krpec, O. (2006). *Funkce politických stran v politickém a sociálním systému*. In: *Politická revue*, č. 1, ročník 2006, s. 172 - 189 .
- Kunc, J. (1999). *Francouzská republika*. In: *Komparace politických systémů I.*, VŠE, Praha.
- Le Roy Ladurie, E. (2001). *Histoire de France des regions: La peripherie française, des origine à nos jours*. Paris: Seuil.
- Martin, P. (2007). *Les modes de scrutin aux élections en France et leurs conséquences politiques*. In: *L'actualité*, č. 329, ročník 2007 (3/2007), s. 17 - 27.
- Martinez Herrera, E. (2001). *From Natio-Buliding to Building Identification with Political Communities. Consequences Of Political Decentralisation in Spain, The Basque Country, Catalonia and Galicia, 1978 -2001*. Florence: European University in Florence.
- Moreno, L. (1997). *La federalización de España. Poder politico y territorio* . Madrid: Siglo ventiuno editores.
- Novák, M. (1997). *Systémy politických stran*. Praha: SLON.
- Perottino, M. (2005). *Francouzský politický systém*. Praha: SLON.
- Říchová, B. (2000). *Přehled moderních politologických teorií*. Praha: Portál.
- Říchová, B. (2002). *Úvod do současné politologie. Srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha. Portál.
- Salmon, F. (2001). *Atlas électoral de la France 1848-2001*. Paris: Seuil.
- Sartori, G. (2001). *Srovnávací ústavní inženýrství*. Praha: SLON.
- Strmiska, M. (1998). *Regionální strany a stranické systémy*. Brno: CDK
- Strmiska, M. (2003). *Katalánské politické strany. Katalánské strany a regionální stranicko-politický systém v letech 1977-2002*. Brno: AP.

Strmiska, M. (2005). Regionální strany, stranické systémy a teritoriálně politický pluralismus: Pojetí a typologie evropských regionálních stran a regionálních stranických soustav. Brno: AP.

Ubierto, A. (1995). Dějiny Španělska. Praha: Lidové noviny.

Vital-Furane, E. (2000). Mémento des institutions politiques françaises. Paris: Hachette.

B) DOKUMENTY

Ústava V. francouzské republiky (staženo dne 16.5.2007 z:

www.legifrance.gouv.fr/html/constitution/constitution.htm)

Ústava Španělska (staženo dne 16.5.2007 z

www.constitucion.es/constitucion/lenguas/ingles.html)

Autonomní statut Katalánska (staženo z www.gencat.cat/generalitat/cat/estatut/ a

www.gencat.net/generalitat/eng/estatut/preambul.htm, oboje dne 16.5.2007)

Legislativní sborník Katalánska (staženo z www.civil.udg.es/normacivil/catalunya.htm dne 16.5.2007)

C) INTERNETOVÉ ZDROJE: (poslední aktualizace 16.5.2007, další aktualizace v průběhu vypracování textu)

www.abc.es

www.assemblee-nationale.fr

www.election-politique.com

www.elpais.com

www.francepolitique.free.fr

www.la-moncloa.es

www.lefigaro.fr

www.lemonde.fr

www.map.es

www.nuevarevista.es

www.proel.org/lenguas.html (organizace pro národní španělské jazyky a komunity)

www.senado.es/home_i.html

Úvod

Problematika regionálních stran se dostává do centra pozornosti širšího okruhu odborníků teprve až v posledních několika letech, což je spojeno především s postupným prosazováním regionálních stran do národních stranických systémů či také v důsledku jejich silného regionálního postavení, díky němuž jsou schopny agregovat své zájmy na státní úrovni (jako například Skotná národní strana SNP *Scottish National Party*, Velšská strana PC *Plaid Cymru* či Liga severu LN *Lega Nord*). Podrobnějším studiem regionálních stran se zájem zaměřuje také na regionální formace, které se snaží posílit regionální kompetence, a to ať už v rámci regionu s dosažením určitého stupně autonomie, či úplným oddělením území od stávajícího státu.

Na aktuálnost tématu poukazuje i fakt, že v českém prostředí dosud nebyla tato oblast zcela zmapována a že se regionální trend projevuje v nárůstu decentralizační legislativy, zvláště v západních evropských zemích. Tato legislativa usnadňuje seberealizaci regionálních politických stran a demonopolizaci politické moci. Otázka regionálních stran se promítá nejen v národní politice, ale její důležitost se projevuje také v rámci Evropské unie, s čímž je úzce propojeno především přerozdělování financí ze strukturálních fondů jednotlivým regionům.

Práce se proto pokusí ukázat tento regionalizační trend na konfrontaci pozic regionálních stran s autonomistickou či separatistickou politickou orientací, dvou geograficky blízkých, ale v stupni decentralizace vzdálených zemí, Španělska a Francie. Francie je stále považována za nejcentralizovanější evropskou zemi, ve které nicméně došlo, především v posledních deseti letech, k nárůstu decentralizační legislativy. Naproti tomu se Španělsko čím dál více přibližuje federalistickému uspořádání státu s výraznou pozicí regionálních stran na celostátní úrovni. Je tedy možné v budoucnu očekávat obdobné prosazení francouzských regionálních stran jako španělských? Existují společné prvky pro regionální strany obou zemí? Cílem práce bude nejen odpovědět na tyto a jiné otázky, ale především zachytit soudobý fenomén regionálních stran ve Francii a Španělsku, a tak rozšířit dosavadní výsledky z tohoto oboru.

Práce je rozdělena do dvou částí, přičemž první předkládá čtenáři teoretický rámec, v němž je definována zvláště základní charakteristika regionální strany a její vznik. Mimo jiné zde zmíním decentralizační proces obou zemí. V této části se opírám především o publikace

věnované všeobecně politickým stranám, ale i o specifická díla přistupující k této problematice. V druhé části analyzuji pozice jednotlivých regionálních stran ve Francii a ve Španělsku zejména v letech 1997 – 2007, neboť se jedná o období, kdy obě země přijaly zákony decentralizačního charakteru a z hlediska omezeného prostoru by byla analýza v delším časovém horizontu nad možností bakalářské práce. V této části práce užívám deduktivní metody, kdy se od dílčích volebních výsledků, politických programů regionálních stran a jejich vývoje snažím dojít k celkovým závěrům, schopným komparace jejich postavení v lokálním, regionálním, národním i mezinárodním kontextu.

ČÁST PRVNÍ: VYTVOŘENÍ TEORETICKÉHO RÁMCE STUDIE

V této první části bude vymezen teoretický prostor, o který se bude opírat analyticko-komparační část. Jde o problematiku rozdělenou do čtyř kapitol: definice (regionální) politické strany, její vznik a pozice v regionálním stranickém systému a nakonec uspořádání územně-správních celků.

Při definování politických stran je třeba začít vývojem jejich definování a především zdůraznit její těžko dosažitelnou obecnost. Definování regionálních stran s sebou vedle obecných charakteristik přináší i specifická kritéria.

Se vznikem politických stran je úzce spojeno i postupné formování systému (prostředí), ve kterém politické strany operují. Tento proces probíhá i na regionální úrovni: jednou z nutných podmínek existence regionálního stranického systému je přítomnost regionální politické strany a další specifika, která budou vymezena v příslušné kapitole.

Následující text se bude také věnovat vývoji decentralizace a jeho současnému stavu ve Francii a Španělsku především i v souvislosti s kompetencemi příslušícími jednotlivým územním celkům.

1 Definice politické strany

Politické strany tvoří základ liberálně demokratických politických režimů a jejich definic najdeme několik. Již v době jejich vzniku¹ se objevovaly první definice, mezi nimiž lze najít například označení strany jako „sdružení hlásající se k stejnému politickému učení“ [Duverger 1976: 19] (takto politickou stranu definoval roku 1816 Benjamin Constant). Jiná vymezení se zase zaměřovala na pojem blaha, kupříkladu Edmund Burke: „strana je seskupení lidí, kteří se spojují, aby společnými silami prosazovali národní zájem, a to na základě nějakého konkrétního principu, na němž se všichni shodují [Fiala 1998: 18]“. Tyto definice sice mohly vystačit k pojmenování nově vznikajících politických uskupení, avšak z dnešního pohledu nejsou dosti specifické a mohou vedle politických stran označovat více formací, například nátlakové skupiny, politické ligy, parlamentní kluby a jiné.

---

¹ Moderní politické strany vznikají až 19. století, konkrétně nejdříve v USA se formují od roku 1828, později na základě volebních reforem od roku 1832 ve Velké Británii a v dalších evropských zemích se objevují až po roce 1848. Jde o permanentní proces trvající dodnes.

Vzhledem k vývoji a diferenciaci stran, jejich systémů, režimů i samotné občanské společnosti byla tato pojetí překonána mnohem specifičtějšími definicemi. Za jednu ze základních definic je považováno vymezení Josepha La Palombara a Myrona Weirnera, kteří uvádějí tyto základní prvky „1. Trvalá organizace, tj. organizace, která pravděpodobně přežije své vůdce. 2. Dobře zařízená a zjevně trvalá místní organizace, udržující pravidelné a rozmanité vztahy na celostátním měřítku. 3. Rozhodná vůle celostátních a místních vůdců organizace dosáhnout a vykonávat moc, ať už sami nebo s jinými, a nikoliv pouze moc ovlivňovat. 4. Snaha vyhledávat lidovou podporu ve volbách nebo jiným způsobem[Novák 1997: 22].“

Italský politolog Giovanni Sartori upřednostňuje v definici politické strany pojem volby: „strana je politická skupina, jež se účastní voleb, jež je schopna jejich prostřednictvím prosadit své kandidáty do veřejných úřadů. [Fiala 1998: 29]“ Můžeme říci, že volby jsou jedním z nejspolehlivějších prvků, které odlišují strany od nátlakových skupin, neboť cílem nátlakových skupin není získat místo u moci v rámci politického systému, ale jen na ni působit². Je nutné podotknout, že v tomto případě máme na mysli moc jako prosazení se na politických funkcích a ne pouze v sociálních vztazích. Sartoriho definici můžeme považovat za minimalistickou vytvářející základ pro pozdější hlubší podrobnější vytčení.

Stejně tedy jako definice Palombara a Weirnera, tak ani definice Giovanniho Sartoriho, takzvaná minimální, není úplná. Český politolog Miroslav Novák tyto definice obohacuje o důležitý prvek, a to politický program. Politický program vytyčuje cíle, pro něž je voličstvo mobilizováno a prostřednictvím voleb vybírá představitele daných programů. „Pokud přidáme ideologický projekt, můžeme na základě těchto kritérií definovat politickou stranu jako trvalou organizaci, uspořádanou od celostátní až k místní úrovni, která se ve jménu určitého ideologického programu (projektu) snaží sama, nebo v rámci koalice dobýt a vykonávat moc, a za tím účelem vyhledává lidovou podporu [Novák 1997: 23].“

Je třeba upozornit též na obtížnost onoho vymezení politické strany. Čím více se bude definice zobecňovat, tím sice na jedné straně vytvoří větší prostor, ve kterém se zahrne daleko více specifických politických stran, na druhou stranu však vzniká riziko, že do této skupiny zařadíme i subjekty, které nelze za politické strany považovat. Pokud budeme naproti tomu

---

² Základními rozdíly mezi nátlakovými (zájmovými) skupinami a politickými stranami je v tom, že „politické strany se snaží ovlivnit lidi, kteří jsou u moci, nikoli však dostat k moci své vlastní lidi [Novák 1997: 19]“. Pokud se jedná o politické ligy. Ty jsou sice také utvořené k politickým cílům, nicméně jsou „jsou silně protiparlamentní a nerespektují demokratická pravidla hry [Novák 1997: 26]“. Tím také snadněji inklinují k přeměně v extremistické strany.

uvádět více kritérií, dosáhneme specifčnosti, ze které bychom mohli lehce vypustit i subjekt, který je bezesporu politickou stranu. Tudíž najít obecnou definici není snadné.

Různorodost lze nalézt také v definování politických stran legislativou v jednotlivých státech. Většina států zachovává alespoň minimální definování ústavou. Dále už však nejde. Tak je tomu například ve Francii, kde bychom našli základní vymezení politických stran jen ve článku IV Ústavy³ a částečně v zákonech o financování stran⁴. Druhou kategorií tvoří státy, které vedle vymezení stran ústavou disponují zákony definující podrobněji podmínky vzniku, působení, či také zrušení politických stran. Můžeme zmínit Německo či Španělsko. K legislativnímu vymezení politických stran bude věnována pozornost v další části práce, již na příkladu Francie a Španělska. Lze dodat, že každý stát prošel specifickým historickým vývojem a odlišným formováním politického systému. Proto i definování politických stran je nutné brát s ohledem na tato kritéria.

Lze tedy konstatovat, že nalezení všeobecné definice politické strany není jednoduché a že se odborníci stálým rozšiřováním definičních kritérií snaží k tomuto dospět. V této studii budeme považovat obecné definování politické strany Miroslava Nováka za základ, z něhož vzhledem k specifickému zaměření této práce budeme vycházet, avšak také částečně modifikovat podle daného reálného kontextu.

1.1 Vymezení politické regionální strany

K charakterizování regionální politické strany je možné užít obecnou definici, rozšířit ji či upřesnit o kritéria specifická pro tuto nižší územně-správní jednotku. Lze tak docílit specifické definice pro regionální strany. Ještě před samotným určením je nutné vyřadit tzv. substátní strany, tedy odnože celostátní stran. Politolog Maxmilián Strmiska naráží na další terminologický a sémiotický problém. Rozlišuje termíny regionální a regionalistický. Pojem regionalistický vymezuje pro „označení projektu teritoriálně-politické (re)organizace či teritoriální obrany, jehož je příslušná strana nositelem, a v této souvislosti určité pozice (či úseku) v kontinuu integrace-separace [Strmiska 2005a: 8].“⁵ Hlavním zájmem regionalistické

---

³ Politické strany a politická uskupení soutěží ve volbách. Vytváří se svobodně a svou funkci plní svobodně. Musí respektovat principy národní suverenity a demokracie.

⁴ Politické strany a politická uskupení soutěží ve volbách. Vytváří se svobodně a svou funkci plní svobodně. Musí respektovat principy národní suverenity a demokracie.

⁵ Je možné dodat: v kontinuu integrace-separace daného regionu, neboť se mohou objevit politické strany s centralistickou orientací.

strany tedy je přidružení či oddělení určitého území. Nicméně tohoto cíle se může snažit dosáhnout i celostátní politická strana.

Toto vymezení však nemusí platit pro regionální strany.⁶ Strmiska také dodává, že mezi regionalistické strany mohou být za určitých okolností zařazeny právě také regionální odnože celostátních stran.⁷ V této studii bude pro vymezení studovaných stran užívat termín regionální, kterým budou myšleny strany, které působí právě na kontinuu integrace-separace, nicméně se nebude jednat o regionální odnože celostátních stran. Další podobou politické strany, kterou z konkretizace regionální strany je třeba vyřadit, bude typ strany, který se sice prezentuje jako celostátní, přesto je ale zaměřen jen na určitá teritoria.

Pokud se pokusíme definovat regionální politickou stranu dle již výše zmíněných „okleštění“, je nutno zmínit další definiční kritéria: teritoriální vymezení nižší než celostátní úroveň (nejčastěji regionální), regionální elektorát, regionální identita a legitimace a také regionální institucionálně správní úroveň. Jedná se tedy v první řadě o geograficky vymezený substátní charakter, kde se nachází voličstvo podporující tuto stranu, která své cíle profiluje na základě požadavků vycházejících ze specifik regionu. Samozřejmě by zde měl být přítomen i regionální instituční rámec (rozhodovací regionální legislativní a exekutivní orgány)⁸.

1.2 Separatismus – autonomismus

Velmi často se regionální strany ztotožňují s etnikem žijícím na daném území. Také regionální a etnické cíle jsou mnohdy velmi shodné. Zájmy, které je vymezují, mohou být shodné, nicméně také zcela odlišné⁹. Dominantním shodným prvkem je etnický/regionální separatismus a autonomismus. V případě etnického zájmu se jedná o komplexní separaci etnika od jiných částí společnosti a v případě autonomie samostatnost etnika/národa. Ta může být různých stupňů: jde například o etnickou exkluzivitu nebo o získání dominance uvnitř společnosti. Regionální zájmy jdou daleko dál v politických aspektech - snaha o větší míru autonomie, která může vyvrcholit až po zájmy „secesionismu (odloučení části území od jednoho státu a na tomto území vznik nového státu) separatismu (odtržení teritorií z více států

⁶ Všeobecně nemusí být programovým cílem regionální strany snaha o oddělení území, ale může se zaměřit svůj zájem např. na ekologická či jiná témata.

⁷ Pokud například celostátní strany se identifikují s regionální teritoriálním uspořádáním a zaměří se na kontinuum integrace-separace.

⁸ Tím jsou myšleny regionální instituce, na které byly převedeny kompetence z centra jako jsou regionální parlamenty, regionální rady a podobně.

⁹ Více: MAREŠ, Miroslav. Etnické a regionální strany v současné Evropě. *Mezinárodní politika*. 2006, roč. 30, č. 5, s. 19-21.

a vznik nového státu) či iredentismu (oddělení teritoria z jednoho státního útvaru a přičlenění k druhému, zpravidla ve vazbě na etnicko-národní soudržnost) [Mareš 2006: 19 - 20]“. To však nebrání tomu, a také k tomu často dochází, že regionální strana zastupuje právě etnikum, s nímž je teritoriálně, kulturně i historicky spojena.

Zájmy, společné pro obě skupiny, regionální strany často přenáší do svých politických programů. Konflikty, které se vyskytnou, jsou dvojího typu: horizontální a vertikální. Vertikální konflikt je staví proti celostátně orientovaným stranám, naproti tomu horizontální vede strany regionálního typu i formacím identického charakteru¹⁰. Hlavní rozdíl mezi separatistickými a autonomistickými regionálními stranami tkví hlavně v pozici k centru¹¹. Zatímco v případě autonomistické strany žádají přenesení určitých pravomocí do vlastních kompetencí a zůstávají součástí státního systému, separatistické strany usilují o přenesení všech pravomocí včetně územního oddělení.

Do skupiny regionálních politických stran se separatistickými tendencemi je možné zařadit nacionalistické strany. „Nacionalistické strany lze nejlépe vymezit jako politické strany, jejichž volební a legitimační potenciál je založen především na identitární mobilizaci národního (etnicko-teritoriálního) společenství. Všechny nacionalistické strany charakterizuje prvotně jejich vazba k procesu identitární mobilizace národního společenství, k určitému mírotvornému projektu [Strmiska 1999: 12].“ Tuto definici je nutno v případě této studie dále specifikovat. Jedná se o územně limitované vymezení, přičemž cesty k „mírotvornému“ projektu mohou být někdy vedeny nezákonně a extremisticky¹².

Dále je zapotřebí rozlišit nacionalismus i v rámci ideologického projektu. Záleží na tom, je-li nacionalismus pojímán jako jeho primární, nebo sekundární aspekt. V prvním případě se jedná spíše o okrajovou záležitost a jde především o extremistické síly, které nemají legalitu. Naopak v druhém případě, který je daleko čtenější, nacionalismus slouží spíše jako zástěrka pro dosažení jiných cílů. V této studii se zaměřím na obě skupiny, přičemž vždy

---

¹⁰ Podrobněji se této problematice věnuje belgický politolog Kris Deschouwer. Ten navrhol celkem 3 možných typů interakcí: „a) vertikální interakce uvnitř (víceúrovňových) stran; b) vertikální interakce mezi stranami; c) horizontální interakce mezi stranami v jednom systému (tj. normální či klasické interakce stranického systému); d) horizontální interakce uvnitř stran mezi systémy, resp. uvnitř stran začleněných do různých stranických systémů; e) horizontální interakce mezi stranami (probíhající v rámci jednoho politického systému, nikoliv však v pouze jedné stranické soustavě [Strmiska 2005a: 30].“

¹¹ To plyne i ze samé etymologie slov: řecky *autonomie* znamená vládu, zákon (*nomos*) samých (*auto*) a latinské *separare* oddělit.

¹² Kupříkladu politické strany spojené s extremistickými hnutí – např. dříve legální Henri Batasuna a ETA, či v případě Francie FLNC či Iparretark.

upozorním, o který případ se jedná. V každé genezi nacionalismu je důležité znát i důvod vzniku, ne jinak je tomu u politických stran.

2 Vznik politických stran

Žádná politická strana nevznikla ze vzduchoprázdna, ale na jejím počátku byl vždy nějaký impuls nespokojených jedinců toužících po změně dané situace. Často její „raison d'être“¹³ naznačí její budoucí ukotvení v systému. Nicméně tento jev není možné brát jako aplikovatelný za všech okolností. Nejprve bude shrnut možný přehled teoretických přístupů vzniku politických stran. Poté bude pozornost věnována zatím jedné nejvíce propracovaných typologií věnující se vzniku regionálních stran v českém prostředí, tedy Strmiskovu typologii vzniku regionálních stran.

V dostupné literatuře můžeme nalézt tři teoretické přístupy vzniku politických stran¹⁴. Prvním je institucionální teorie, se kterou je spojeno jméno Maurice Duvergera. Druhým přístupem je teorie kritických situací a třetím modernizační teorie, která má několik autorů i specifík. Blíže o těchto přístupech pojednáme v následujících řádcích.

Duverger vidí vznik politických stran ve 2 různých prostředí: parlamentním (*origine électorale et parlementaire*) a mimoparlamentním (*origine extérieur*) [Duverger 1976: 24 – 39]. Nejdříve vznikají strany v rámci parlamentu a až později dochází k formování stran i takzvaně vnějším způsobem, tedy mimo parlament. Poté následuje paralelní vývoj obou typů stran. V prvním případě se skupiny parlamentních poslanců sjednocují vlivem stejné ideologické orientace a vytváří struktury, jejíž cílem je nalézt voličskou podporu¹⁵. Ale až samotné volby představují hlavní cestu k moci. Jde o vytváření struktury politické strany shora. Druhým příkladem jsou strany, které stojí mimo státní institucionální prostředí. Duverger jako příklad zmiňuje sdružení intelektuálů, odbory, církve, politické ligy, obchodní instituce a jiné. Všeobecně tak strany začaly vznikat především díky rozšíření volebního práva¹⁶ a rozvojem principů (volebních a parlamentních) zastupitelské

---

¹³ Důvod existence.

¹⁴ Nicméně bychom neměli zapomínat na nejjednodušší vznik politických stran, tedy jejich sloučením či rozpadem.

¹⁵ Stejná ideologie je vede i k regionální orientaci.

¹⁶ I když v například za Rakouska-Uherska vznikaly politické strany v podmínkách omezeného volebního práva [Fiala 1998: 53 – 54].

demokracie. Duverger daleko hodnotí strany vzniklé mimoparlamentní cestou adjektivy: více centralizované, kompaktnější a soudržnější. Formování politických stran probíhala zdola.

Druhým teoretickým přístupem je teorie takzvaných kritických situací, „které dávají vznik stran do souvislosti s vytvářením nových států nebo s rozpadem ústavního systému [Fiala 1998: 52]“. Jedná se například o dobu od roku 1989 v Československu a utváření demokratického pluralistického politického systému.

Nakonec třetím typem je modernizační teorie (známá též jako konfliktní přístup), která je autory i jejich teoriemi bohatě zastoupena. Základními prvky tohoto přístupu jsou sociální a ekonomické faktory. Patří zde autoři jako La Palombara, Werner a Novák [Fiala 1998: 52]. Důležitým představitelem této skupiny odborníků je také Stein Rokkan, který obohatil tuto část oboru o historicko-konfliktní přístup, na který bych se zaměřila blíže.

Rokkan spolu s Lipsetem definovali vznik politických stran na pozadí národní a průmyslové revoluce, u kterých viděli vliv na společnost viděli v teritoriální a funkcionální dimenzi. Národní revoluce dala podnět ke vzniku moderních národů. Proti tomuto úsilí se však postavili regiony, které měli odlišnou jazykovou, historickou či kulturní. Tím se profiloval konflikt centrum-periferie. Důležitým prvkem v moderních dějinách Evropy, s nimiž je spojena národní revoluce, je také sekularizace. Tím vzniká další konflikt, který dosahuje vrcholné dimenze především v 19. a 20. století: stát a církev. Průmyslová revoluce ekonomicky i sociálně vytváří další dvě skupiny: zaměstnavatelé a zaměstnanci. Vnitřně pak vlivem urbanizace dělí stát geograficky na město a venkov.

Rokkan pak tyto čtyři konflikty ztotožňuje se čtyřmi konfliktními liniemi:

	Teritoriální dimenze	Funkcionální dimenze
Národní revoluce	konfliktní linie centrum - periferie	konfliktní linie církev - stát
Průmyslová revoluce	konfliktní linie město - venkov	konfliktní linie vlastníci - pracující

Zájem této práce bude směřovat právě na konfliktní linii centrum-periferie, která dává vzniknout regionálním a centralistickým formacím. Tato teorie představuje první základní vymezení vzniku regionálních politických stran. Podrobnější určení vzniku regionálních politických stran přináší Maxmilián Strmiska.

2.1 Vznik regionálních politických stran dle Maxmiliána Strmisky

Nejpodrobnější typologii vzniku regionálních politických stran přináší v českém prostředí Maxmilián Strmiska ve své knize *Regionální strany, stranické systémy a teritoriálně-politický pluralismus*. Jeho šest základních modelů demonstruje spjatost mezi různorodostí regionálních stran vzhledem k jejich různorodým vlastnostem. Autor přiznává, že hlavní důraz klade především na odraz těchto vlastností s jejich ideově-programovým vymezením a také na vliv na jejich volebně-politický potenciál.

První skupinou jsou regionální strany, které vznikly v regionu jako „čisté, autentické, autonomistické“ s cílem teritoriální obrany. Právě tyto strany vzešly z Rokkanova zápasu centra a periferie. Strmiska uvádí ještě jednu podkategorii. V ní charakterizuje regionální stranu, která vznikla odštěpením od již zmíněného prvního příkladu, přičemž tato prvotní autonomistická strana zůstala zachována.

Druhým typem je vznik regionální strany z neúspěšné celonárodní strany, lépe řečeno z jejího jádra či dominantní frakce. Můžeme mluvit o stažení celostátní strany do regionu.

Třetím, daleko více komplexnějším příkladem je regionální strana, která vznikla regionalizací celostátní strany. I tento příklad má několik možných kategorií, jak k takovému vzniku může dojít. Jde zaprvé o osamostatnění regionální pobočky, či frakce celostátní strany s regionálním voličským základem. V tomto případě mateřská strana a její pobočky zůstávají zachovány. Druhou subkategorii je příklad rozkladu celostátní strany a *regionalizace* jejich poboček. Poslední typ je částečně podobný prvnímu, avšak dochází k *regionalizaci* všech poboček. Mateřská celostátní strana je zachována pouze reprezentativně v neregionálních sférách.

V dalším modelu se dostáváme k daleko složitějšímu vzniku regionální strany, neboť je nutné brát v úvahu existenci takzvané multiregionální strany. Jak sám název napovídá, jde o stranu působící ve více regionech, nikoliv však na celostátní úrovni, tam stále působí mateřské strany. Regionální strana vzniká osamotněním se části, která představuje volebně vymezenou složku v daném regionu, od této multiregionální strany. Důležitou roli v diferenciaci strany pak, dle autora, hraje budoucí postavení mateřské strany v rámci celého systému. V prvním případě tato multiregionální strana zůstává zachována, stejně jako mateřská strana. V druhém případě už z politického prostředí zmizí mateřská strana. V poslední možnosti mateřská strana existuje dál, ale už jen pouze v neregionální sféře.

Pátým typem je pak sloučení menších místních jednotek v regionální stranu. Poslední příklad definuje vznik regionální strany v důsledku územní změny hranic. Tento vznik lze

chápat oběma směry. Strana byla natolik malá, že v regionu představovala jen dílčí reprezentaci a plně neagregovala své zájmy, neboť předběžně věděla, že nemá dostatečnou voličskou podporu. Vhodným zmenšením územím tak může prosadit své zájmy. V opačném případě může voličskou základnou procházet hranice. Vhodným gerrymanderingem¹⁷ či sjednocením regionů může dát podnět ke vzniku nové regionální politické strany.

Jak autor tvrdí, jedná se prozatím o základní model, který však postačí pro deskripci vzniku španělských a francouzských regionálních stran. Je třeba přidat, že se jedná o jednu z prvních knih v českém prostředí věnující se této části politických věd. K ucelenosti tematiky se zmíní i regionální stranický systém, tedy prostor, ve kterém se jednotlivé strany profilují.

3 Stranické systémy

V rámci práce budou alespoň okrajově připomenuty stranické systémy, především ty regionální. Velmi podrobně se problematice stranických systémů věnuje ve své knize *Systémy politických stran* Miroslav Novák a také Giovanni Sartori v publikaci *Strany a stranické systémy*. Jelikož samotné stranické systémy představují rozsáhlé téma a ani nejsou cílem této studie, je zmíněna jen základní charakteristika stranických systémů a přiblíženy jsou regionální stranické systémy.

Hned na začátek je nutno udělat jednu terminologickou odbočku. Je třeba vymezit rozdíl mezi stranickým systémem a stranickou soustavou. Rozdílnost tkví v tom, že stranická soustava je daleko komplexnější a obsahuje jak stranické systémy, tak i subsystemy¹⁸. Stranický systém je definován různě: „vzájemné vztahy, které se mezi stranami vytvářejí ... formy a modality této koexistence určují systém stran dané země“, či jednodušeji „souhrn stran v interakci v daném politickém systému“, anebo také jako „konstelace utvořená v rámci daného politického režimu souhrnem vzájemně závislých prvků, vyplývajících z počtu a velikosti existujících politických stran [Novák 1997: 45]“. Celkově bychom politický systém mohli shrnout jako „souhrn stran a jejich interakce v daném institucionálním a sociálně-politickém uspořádání [Strmiska 2005a: 14]“. Pokud se na problém podíváme z pohledu mobility. Celý systém je dlouhodobě relativně stabilní, nicméně interakce mezi stranami jsou permanentně dynamické.

¹⁷ Záměrné manipulování hranic volebních obvodů s cílem favorizovat určitého kandidáta, stranu či skupinu.

¹⁸ „Strany utvářejí systém, pobočky stran subsystem [Strmiska 2005a: 16]“

Otázka obecných stranických systémů je jen okrajovou součástí této práce, nicméně je nutné ji požadovat za výchozí v analytické části. Této otázce se podrobně věnuje Sartori¹⁹ a Strmiska k jeho typologii dodává: „Sartoriho typologie prokázala pozoruhodnou životaschopnost a velmi ovlivnila celou sféru teorie politických systémů. [Fiala 1998: 144]“.

3.1 Regionální stranické systémy

Zájem o regionální politické strany stál dlouhou dobu mimo oblast studie politologů. Pozornost o tuto oblast politické vědy stoupla až v době, kdy se těmto stranám podařilo získat jistou relevantnost na národní úrovni. Tedy až po „průlom“ regionálních stran na úrovni celonárodní politiky. Další problém, který plyne z relativní novosti tématu, je fakt, že dosud publikované studie vychází spíše z praktických informací, než z uspořádaných teorií. Tento stav je dán heterogenním a specifickým postavením regionálních stran v teritoriálně i celostátně politickém prostoru, jež je způsobeno odlišným historickým, společenským a institucionálním vývojem.

Tato práce regionální stranické soustavy a především samotných regionálních stran by měla naznačit relevantnost jednotlivých regionálních aktérů, především v komparaci jejich role vzhledem k interakci k druhově různorodým aktérům (regionální, multiregionální strany či pobočky regionálních stran).

Na regionální stranické systémy můžeme nahlížet dvěma způsoby. Může v nich vidět podsystémy celostátních soustav. Tedy celostátní soustava ve zmenšené podobě. Ve druhém přístupu v nich lze spatřovat samy o sobě existující systémy, jež mají svá specifika a odlišnosti právě od celostátní soustavy. Maxmilián Strmiska se v tomto ohledu přiklání k druhému přístupu: „Bylo by ovšem nesprávné například tvrdit, že regionální stranické (sub)systémy jsou vcelku vzato, jakýmiisi kopiemi „národních“ soustav politických stran a že je tedy možno zkoumat je v podstatě stejným způsobem. V takovém případě by nebylo konceptu regionálního systému zapotřebí, leda snad jako pomocného, příležitostně

---

¹⁹ Sartori v typologii systémů uvádí dva typy režimů: soutěživý a nesoutěživý. Nesoutěživý režim je spojen s působením jedné strany (př. totalitní režim), kdežto soutěživý režim lze charakterizovat jako systém, kde rovnoprávně působí více než jedna strana. V soutěživém systému lze nalézt následné stranické konfigurace: bipolární (existence 2 pólů) a multipolární systém (více pólů a střed). Bipolární systém je zastupovaný dokonalým bipartismem (přítomnost dvou stran, jednobarevné vlády a jejich alternace u vlády), paradualistickým bipartismem (existence „půlté“ strany, která většinou tvoří koalici či opozici s jednou z dvou dominantních stran) a nedokonalý bipartismus (více stran v systému směřující k jednotlivým pólům). Multipolární systém je charakteristický existencí středu a vzhledem k počtu stran a směřování k tomuto středu Sartori rozděluje: umírněný pluralismus (tři až čtyři strany, které směřují k jednotlivým pólům) a polarizovaný pluralismus (více než pět stran a více než dva póly).

použitelného doplňkového nástroje nebo reziduální kategorie [Strmiska 1996: 90].“ Strmiska ve své pozdější publikaci *Regionální strany, stranické systémy a teritoriálně-politický pluralismus* tuto myšlenku dále rozvádí a upřesňuje, když zcela odděluje regionální stranické systémy a subsystémy. „Strany (eventuálně strany a pobočky) utvářejí systém, pobočky stran jen subsystém. [Strmiska 2005a: 16]“. V regionálním stranickém systému lze vysledovat i procesy, které jsou odvozeny od celostátní soustavy, a které se mohou stát plnohodnotnou parciální součástí regionálního systému.

K tomu, aby regionální stranický systém fungoval, aby byl snadně definovatelný a rozpoznatelný od ostatních kvazisystémů, je nutné stanovit podmínky. Prvním neodmyslitelným předpokladem je nutná existence alespoň jedné regionální strany působící v geograficky jasně vymezeném prostoru a mající zde dostatečnou volební podporu (aby bylo dosaženo již zmíněné premisy, že se jedná o relevantního politického aktéra), díky níž může ovlivňovat politiku na regionální, popřípadě celostátní úrovni. Nicméně v celkovém úhrnu mohou být dalšími účastníky regionálního systému i strany neregionálního charakteru (ať již supraregionálního, či subregionálního). Jedná se tedy o různorodě bohatý prostor, co se týká do počtu politických stran.

Tím se nám také vytváří plnohodnotné póly²⁰ stranického systému. V nich se vedle klasických a složených (z aliancí či bloků) objevují i další 2 typy pólů: hlavní a vedlejší. V regionálních systémech se většinou objevuje více než 2 hlavní póly, neboť „existencí dvojího kontinua (pravo-levého a centralisticko-autonomistického) může být etablování dualismus hlavních volebních a politických opcí komplikovanou záležitostí [Strmiska 2005a: 43]“.

Další podmínkou, pro plnohodnotný regionální stranický systém, vycházející již z jeho samotné definice je existence institucionálního rámce, tedy regionálních exekutivních a legislativních orgánů. Právě obsazení těchto orgánů a moc podílet se na regionální „vládě“ jsou jednou ze základních priorit regionálních stran. Zvláště v tomto bodě je možné vidět onen mechanismus, který byl přejat z celostátního modelu.

Strmiska tyto dva body dále rozšiřuje. Bere v úvahu vymezení se vůči lokálním teritoriálně-politickým soustavám (tedy např. na úrovni mikroregionů), „ které nepředstavují kopii konfigurace stran a souboru interakcí stranicko-politických aktérů existujících na

---

²⁰ Plnohodnotnými póly regionálního systému definujeme: „viditelné odlišné a oddělené – tzn. v daném ideologicko-kulturním kontinuu dostatečně od sebe vzdálené – útvary s dostatečně velkou a rovněž přiměřeně konsolidovanou a ohraničenou voličskou základnou [Strmiska 2005a: 41].“

příslušné regionální úrovni. Takovéto soustavy je třeba odlišit od regionálního systému politických stran – přičemž postup je v tomto případě v zásadních ohledech shodný s postupem při rozlišování mezi regionálními a celostátními stranickými systémy [Strmiska 2005a: 15].“ Autor dále zmiňuje, že je nutné vzít v úvahu také vliv mechanismů, které vznikají při střetu regionálních stran se stranami druhově odlišnými při střetu o vliv na celostátní úrovni. Závěr této kapitoly ukončí zmínka o postavení regionálních stran v národním kontextu.

3.2 Typologie teritoriálně-politického uspořádání dle Maxmiliána Strmisky: regionální strany v národním kontextu

Jedná se o problematiku, která se této studii týká jen okrajově, přesto si ji dovoluji prezentovat, abych zachovala ucelenost tématu. Zároveň mi bude sloužit jako přechod k další kapitole. Strmiskův pojem teritoriálně-politický pluralismus představuje „komplexní vnitrostátní víceúrovňové teritoriálně-politické uspořádání existující v daném státním útvaru [Strmiska 2005a: 14]“.

Strmiska představuje čtyři modely [Strmiska 2005a: 19 – 24], ve kterých ukazuje možné postavení regionálních stran v rámci celostátních a regionálních soustav. Regionální strany mohou působit víceúrovňově i jednoúrovňově²¹. Prvním typem víceúrovňového působení jsou regionální strany působí na celostátní i na regionální úrovni, stejně tak celostátní strany. Ve druhém více úrovňovém modelu zcela vypadává role „celonárodních“ stran. Existují zde pouze regionální strany, které operují jak na regionální, tak celostátní úrovni. Spolu s třetím modelem přecházíme k jednoúrovňovému vymezení: regionální strany jsou zastoupeny pouze na regionální úrovni, celostátní zase jen na celostátní. Posledním typem je derivace částečně prvního a třetího typu: celostátní strany pracují ve víceúrovňovém systému (regionální i celostátní úroveň), zatímco regionální pouze na jednoúrovňové regionální úrovni.

---

²¹ Víceúrovňovým působením se chápe účast politické strany na různých teritoriálně politických stupních – kupříkladu. úroveň regionu, státu, multiregionu a podobně.

4 Vývoj územně-správního uspořádání a přenos kompetencí: Francie a Španělsko

Důležitým prvkem při studiu relevantnosti regionálních stran je územně-správní uspořádání země a především jakých kompetencí jednotlivé jednotky dosahují. Šíře kompetencí institucí jednotlivých územně nižších správních jednotek pak představuje prostor, kde se mohou jednotlivé strany utkat. Strany se pak orientují na otázky specifické pro danou jednotku. Tato zaměřenost může být důvodem vzniku nových stran vázaných právě na tuto územní jednotku – například regionálních. Nejdříve bude upřesněn současný stav územního uspořádání Francie a Španělska. Poté se charakterizuje decentralizační trend v souvislosti s vývojem legislativního rámce s následnou aplikací na již zmíněné studované státy.

4.1 Současné územně-správní uspořádání

I když ještě před konsolidací národních států lze v územně-správním vývoji Francie a Španělska nalézt podobné prvky (velká rozdrobenost, lokální specifičnost a osobitost, samostatné regiony se širokým rámcem samosprávných kompetencí), postupný rozdílný historický vývoj vedl k zcela odlišné územní soustavě obou států příznačné dodnes.

Nejlépe je tento jev patrný v ústavách daných států. Již první článek francouzské ústavy (1958) definuje Francii jako „*une république indivisible*“ (nedělitelná republika) a z územního hlediska je tvořena územními orgány (*Collectivités territoriales*): obce, departmenty, regiony²², územními orgány se speciálním statusem a územními orgány pro oblasti mimo kontinentální Francii (*Territoire d'Outre-mer*). Je nutné poznamenat, že status regionů, území se speciálním statusem a územní uspořádání pro oblasti *Outre-mer* nebyly součástí původní Ústavy z roku 1958 a byly vytvořeny až zákonem²³.

Jde o skupinu značně heterogenní, co do vymezení jejich statusů. Dnes k Francii přísluší čtyři zámořské departementy (*Départements d'outre-mer*, DOM), jejichž pojmenování bylo roku 1982 rozšířeno na zámořské regiony²⁴. Ty jsou ze svého statusu

²² Dnes je součástí Francie přes 36 000 obcí, 100 departementů a 26 regionů (regionální Francie viz příloha č. 1).

²³ Je tedy možné je také snadněji zrušit než samotnou část ústavy.

²⁴ Jedná se o Guadeloupe, Francouzskou Guyanu, Martinique a Réunion.

součástí Evropské unie. Jejich řady doplňují takzvané zámořská sdružení²⁵ (*Collectivités d'outre-mer*, COM), které mají daleko volnější vztah s kontinentální Francií, s čímž souvisí i větší autonomie v oblasti fiskální, vytváření samostatných zákonů aj. Zcela specifickým případem je status Nové Kaledonie, který je přímo inkorporován do Ústavy. „Dokonce se začíná hovořit o tom, že poslední status Nové Kaledonie je fakticky ústavou v ústavě [Perottino 2005: 204].“ Její obyvatelé se mají dle dohod z Noumé (z roku 1998) v referendu roku 2014 sami rozhodnout pro úplnou samostatnost země. Dalšími specifickými územími jsou francouzské jižní a antarktické země (*Terre australes et antarctiques françaises*, TAAF) a pod jejich správou Îles Éparses či malý ostrov Clipperton.

Zcela mimo tuto skupinu stojí i samotné územně-správní uspořádání stojí Korsika, jejíž status byl ustaven ústavním zákonem roku 1991. Již roku 1988 Sněmovna Korsiky vyhlásila korsický lid a „požádala o vytvoření návrhu ekonomického, sociálního a kulturního vývoje a o návrh nového statusu pro Korsiku [Perottino 2005: 207]“. Dosažení tohoto statusu zajišťovalo nárůst pravomocí, než byl obecný celostátní rámec. Tento stav trvá dodnes.

Naproti tomu ve Španělsku již od roku 1932 začaly formovat regiony, v nichž měly výraznější postavení: Galicie, Baskicko a Katalánsko, avšak Frankova diktatura (1936 – 1975) ihned zahájila potírání veškeré specifičnosti jednotlivých území. S pádem frankistického režimu byly opět oživeny autonomní ambice. K těmto regionům se přidala Andalusie. Možnosti plně rozvinout své regionální požadavky se chopily především Nacionalistická strana Baskicka PNV (*Partido Nacionalista Vasco*), baskická Lidová jednota HB (*Herri Batasuna*), katalánská Konvergence a Jednota CiU (*Convergència i Unió*) a Republikánská levice Katalánska ERC (*Esquerra Republicana de Catalunya*), které vzedmuly touhu povětší autonomii. Také jako první obdržely tyto autonomie status historických autonomií roku 1979 [Čepová 2002: 51]. Stanovisko vytvoření autonomních společenstev (*Comunidades Autónomas*) byl utvrzen i Ústavou (1978)²⁶. Na rozdíl od Francie, je zde stanoven regionální charakter státu, kdy se ve druhém článku říká, že „Ústava zaručuje samostatnost národnostem a regionům²⁷“.

Na základě tohoto článku a příkladu Katalánska a Baskicka začaly autonomní status požadovat ostatní regiony. Statusem historického autonomního společenství se od roku 1981

---

²⁵ Patří sem Mayotte, Francouzská Polynésie, Wallis-et-Futuna, Siant-Pierre-et-Miquelon a od roku 2007 také Saint-Martin a Saint-Miquelon, které se odtrhly od Guadeloupe, i když Francouzská Polynésie užívá statusu zámořská země (*pays d'outre-mer*) a Wallis-et-Futuna statusu území.

²⁶ Správní uspořádání viz příloha č. 2.

²⁷ I když v preambuli Ústavy se hovoří o španělském národě („*La Nación española*“). Je užito jednotného čísla a velkého písmena, jako by měla být vyzdvížena jednotnost a jedinečnost.

mohou pyšnit Galicie a Andalusie. V letech 1982 – 1983 tohoto statusu autonomního společenství dosáhl zbytek regionů. K dotvoření územně-správního uspořádání přispěly organické zákony 1/1995, respektive 2/1995, jimiž byl ustaven status autonomního města Ceuty, respektive Melilly. Ústava dále definuje územní členění státu na: „obce, provincie a autonomní společenství, které je tvoří“ (čl. 137). V tomto článku, ani v celé ústavě nejsou jmenovány jednotlivé autonomní společenství, o stavech historických společenstev nemluví. Nicméně již ve článku 138.2 Ústavy je rozdílnost implicitně naznačena, neboť se zde říká: „Rozdíly mezi statusy různých autonomních společenství nesmí vést k hospodářským či sociálním privilegiím.“ Dalším výrazným znakem rozdílu mezi *comunidades* je první přechodné ustanovení Ústavy, kde je Baskicku a Navarře ponechána jejich fiskální politika. Další vlna rozšiřování kompetencí v rámci autonomních společenství přišla roku 2002. Podrobněji o decentralizačním procesu v následující části.

4.2 Decentralizační trend

V problematice decentralizace v kontextu formy, je možné vysledovat dva soudobé trendy. Jedním je působení z centra dolů (*top-down*) a druhým typem je iniciativa regionů za získání autonomie (*bottom-up*), tedy zdola nahoru [Čepová 2002: 38 – 39]. Řada odborníků²⁸ se shodují, že první typ bychom mohli najít v zemích západní Evropy v 60. a 70. letech - tedy v období, kdy se země po druhé světové válce snažily stabilizovat ekonomiku a vyrovnat hospodářskou rozdílnost země. Různými regionálními programy se tyto oblasti snažily vtáhnout do svého plánovaného hospodářství. „Důvody spočívaly jak v politické, tak ekonomické rovině: politicky měly regionální politiky posílit legitimitu státu a vybudovat podporu vládnoucích politických stran v periferii, ekonomicky se pak měly podílet na zvýšení výkonu národní ekonomiky a vylepšení postavení státu na zahraničních trzích [Čepová 2002: 46].“ Nicméně národní politika postupně nebyla schopna odolat internacionalizaci hospodářství a nárůstu iniciativy regionů. Nejdříve se u regionů aktivoval požadavek podílet se na ekonomické správě, později získat autonomii i v jiných oblastech. Tuto činnost lze datovat do 80. a 90. let a jedná se právě o již druhý definovaný případ. „Hovoří se o novém regionalismu, který je stimulován postupující integrací Evropské unie a příležitostmi, jež takové uspořádání nabízí regionálním a lokálním autoritám [Čepová 2005: 59].“ Nicméně je

---

²⁸ K této otázce se v úvodu knihy *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace* vyjadřují souhlasně Blanka Říchová a Vlastimil Fiala.

nutné připustit, že tento trend nelze uplatnit za každé situace. Příkladem nám může být právě Francie.

4.2.1 Francie: od unitárního státu k regionalizovanému státu

Francie je stále považovaná za nejvíce unitární stát západní Evropy. Tento jev vyčnívá i především proto, že země v její těsné blízkosti postupně přešly k decentralizovanému modelu. I samotná Ústava podporuje tento fenomén. V posledním desetiletí vznikaly zákony, které se vymezují proti jejímu prvnímu článku. V případě Francie můžeme také hovořit o „zpožděném“ decentralizačním procesu ve srovnání se zbylými státy západní Evropy. Ten byl oproti Španělsku a jiným zemím západní Evropy nastartován roku 1982, kdy zákon nazvaný Defferův balíček „upřesnil obecné podmínky pro volnější fungování místních samosprávných celků [Perottino 2005: 191]“. Následovala série zákonů, které spíše jen kosmeticky upravovaly tento právní rámec, či se zabývaly koordinací mezi jednotlivými územními celky. Obsahem zákona z roku 1982 byl de facto první krok vedoucí k decentralizaci, tedy dekoncentrace²⁹.

Jde spíše o akt administrativní, neboť „dochází k přenosu pouze některých administrativních úkolů, nicméně nedojde k přenosu odpovídajících pravomocí [Říchová, Fiala 2002: 23]“. Po celá devadesátá léta byla otázka decentralizace jen okrajovým tématem, na výsluní se dostala až v programu nové vlády po volbách roku 2002.

Průlomem byl ústavní zákon č. 276 z 28. března 2003, který se váže k prvnímu článku ústavy a zavádí pojem „decentralizační organizace“ (*Son organisation est décentralisée*), čímž od státu „očekává předání více autonomie jiným jednotkám - územním celkům [Verpeaux 2005: 12]“. Výsledkem celého procesu byl zákon č. 809 z 13. srpna 2004 zabývající se převodem nových kompetencí na územní uspořádání. Cílem dokumentu je „posílit přímou demokracii a usnadnit působení územních uspořádání [Fonjoret 2005: 17]“. Většina kompetencí by měla být rozdělena mezi regiony a departamenty. Regiony by získaly pravomoci v oblasti vzdělání, zdraví, kultury, či možnosti spolupráce na ekonomických projektech nebo se také mohou podílet na zisku financí ze strukturálních fondů. Naproti tomu departamenty by se mohly snadněji pohybovat v oblasti životního prostředí, zdravotnických

---

²⁹ Je třeba tyto pojmy vysvětlit: „decentralizace spočívá v přenesení politické moci z centrální vlády na nižší úroveň vládnutí“ „dekoncentrace zahrnuje přenos pouze některých administrativních úkolů na nižší úroveň vládnutí, aniž by současně docházelo k přenesení tomu odpovídajících pravomocí činit adekvátní rozhodnutí“ [Říchová, Fiala 2002: 22].

a sociálních věcí. Vzhledem ke kvantitě převodů je stanoven termín konec roku 2008 na uskutečnění. Je nutné připomenout, že kompetence byly rozděleny decentralizačně i dekoncentračně, tudíž v některých případech mohou jednotlivé instituce dostat do konfliktu.

Nicméně podstatným rysem, který je třeba brát i jako základní prvek k větší autonomii, je financování. Doposud se jednalo o přesun spíše administrativních pravomocí, nicméně zákon přináší finanční kompetence, jako například možnost čerpání z evropských fondů (ještě téhož roku v červenci byly zákonem č. 758 tyto kompetence upraveny v podobě nového systému výpočtu finančních příspěvků). Neoddiskutovatelným faktem však zůstává, že územní celky jsou stále přímo závislí na financování státu (nyní ale vznikají zákony rozšiřující tyto pravomoci – kupříkladu zákon 42/2008).

Avšak stále se jedná o decentralizaci, která je uskutečňována shora a snahou není poskytnout větší autonomii, ale spíše jen nabídnout participaci a začlenit územní společenství do celostátního unitárního systému – jde o integrující regionalismus. Dalším prvkem vedoucím k upevnění tohoto systému je kumulace mandátů. Ta je sice omezena na fakt, že poslanci a senátoři mohou od roku 1985 zastávat ve vybraných případech³⁰ jen dva mandáty. Pokud tedy dojde ke kumulování poslaneckých a zastupitelských mandátů, vazba centrální moci na region zůstává stále silná.

Avšak ve srovnání s 80. a 90. léty se jedná o posun, především od dekoncentrace k decentralizaci, nicméně realizovanou shora. Hlavní překážkou stále zůstává jasná identita Francouzské republiky zakotvená v Ústavě. I když možná budoucnost přinese legislativní změnu spolu s aktivitou regionů jako tomu bylo u Španělska. Francie odpovídá v decentralizačním procesu regionalizovanému unitárnímu státu.

4.2.2 Španělský otevřený federalismus

Decentralizace se ve Španělsku stala součástí programu přechodu k demokracii. Dle Ústavy 1978 jsou si regiony formálně rovné, nicméně již samotným formováním demokratického systému byly regionům (Katalánsko, Baskicko, Galicie a Andalusie) přiznány jejich historické statusy. To se projevuje například ve faktu, že dle článku 151 Ústavy mohli daleko snadněji dosáhnout statusu autonomie³¹. Naproti tomu ostatní regiony se

---

³⁰ Kumulace mandátů je možná v následujících orgánech: „člen parlamentu, člen Evropského parlamentu, člen regionální rady, člen obecní (departementní) rady, člen Pařížské rady, starosta města s více než 20 000 obyvateli anebo místostarosta města s více než 100 000 obyvateli [Perottino 2005: 138].“

³¹ K tomu postačuje souhlas absolutní většiny obyvatel každé provincie daného regionu v referendu.

k autonomnímu procesu dostávaly podstatně složitější legislativní cestou³². I proto byl status zbytku regionů dokončen o čtyři roky později oproti historickým regionům. „Španělsko bylo tedy nakonec rozděleno do sedmnácti autonomních oblastí, které mají stejné instituce, ale různé úrovně kompetencí: sedm z nich dosáhlo maximální politické autonomie (Baskicko, Katalánsko, Navarra, Valencie a Kanárské ostrovy) a deset zbývajících se muselo spokojit s nižší úrovní samosprávy [Čepová 2002: 52]. V tomto ustanovení lze nalézt oba typy regionalismu, jak shora – nabídka centrální vlády, tak zdola – iniciativa jednotlivých regionů, především těch toužících po statusu historické autonomie. Avšak proces vedení této decentralizace *top-down* byl stále přece jen dominantnější.

Další vlna decentralizačních tendencí přichází s rokem 2002, kdy samy autonomie (jde tedy o decentralizaci zdola) požadují nárůst svých pravomocí (prozatím se to týká: Castilla y León, Andalusie, Aragón, Baleárské ostrovy, Katalánsko a Valencie). Je to také způsobeno tím, že Ústava neudává přesné vymezení pravomocí pro určité stupně autonomie, ale jen ve svém článku 148 určuje maximální a minimální možné k převzetí. Dalším jevem je konflikt mezi historickými autonomiemi a autonomiemi takzvané druhé kategorie. Zatímco autonomie druhé kategorie se snaží vyrovnání statusů všech autonomních společenství, historické autonomie se tomuto vyrovnávacímu procesu brání a dále upevňují své specifické postavení. Co se týká statusů autonomních celků *de facto* odpovídají federativnímu uspořádání (ten je však Ústavou vyloučen).

Na instituční úrovni jsou celky reprezentovány autonomními parlamenty, kterým jsou svěřeny legislativní a jiné kompetence a které fungují nezávisle na státu. Dále je jim zaručena finanční autonomie, největších kompetencí v této oblasti dosáhlo Baskicko a Navarra. Jejich specifický status je zařazen i v přechodných ustanoveních Ústavy. Částka, kterou odvádí státu jako poplatek za vykonávání kompetencí státu v autonomním společenství³³. Zbytek autonomií se řídí společným financováním ukotveným v zákoně 21/2001. I když autonomní společenství mají oproti Francii daleko vyšší finanční autonomii, finance přicházející z Madridu také nejsou zanedbatelné³⁴. Nicméně vzhledem k svému uspořádání a kompetencím jednotlivých autonomií se o Španělsku mluví jako „o federalismu s otevřeným

---

³² Byl třeba „souhlas ¾ městských rad a absolutní většiny provincií daného regionu. Dále bylo třeba souhlasu většiny všech poslanců a senátorů regionu a ústavního výboru v Madridu. Pokud návrh o statusu prošel těmito kroky byl znovu předložen k referendu a v každé provincii bylo třeba získat většinu. Nakonec bylo třeba schválení parlamentem. Byla zde však ještě jiná cesta, kterou upravuje článek 143 Ústavy: souhlas poloviny provinčních rad a tří čtvrtin městských rad [Čepová 2002: 51].“

³³ V případě Baskicka se jedná o 6,24 % příjmů společenství, v případě Navarry jen 1,6 %.

³⁴ Za rok 2007 připadlo na všechny autonomie 160 milionů eur, z toho regiony se společným financováním obdržely 147 milionů eur.

koncem, tzv. *open-ended federalism* [Čepová 2002: 67]. V posledních pěti letech došlo opět k nárůstu kompetencí jednotlivých regionů, především díky úpravě statusů jednotlivých autonomních společenství. Od procesu vyrovnání postavení mezi nimi by tak, na základě cílů statusů, postupně mohlo dojít k opětovné diferenciaci mezi jednotlivými regiony.

4. 2. 3 Komparace decentralizačních tendencí Francie a Španělska

Ze srovnání současného stavu procesu decentralizace v těchto státech vyplývá, že i když Španělsko zůstává podstatně decentralizovanějším, nelze opomenout současné snahy Francie. Nicméně v jejím případě se stále jedná o snahu decentralizovat správní systém shora a zapojit regiony do národní politiky. Naopak Španělsko se vydalo cestou autonomistické regionalizace s širokými politickými a institucionálními pravomocemi. Nejmarkatnější rozdíl bychom našli ve finanční samostatnosti. V ní zcela dominuje Španělsko, francouzské územní celky jsou stále plně závislé na financích z centra, i když i v této oblasti dochází soustavnou úpravou zákonů k posunu.

Obě země však zaznamenávají politicko-teritoriální asymetrii. V případě Španělska to jsou rozdílné typy statusů autonomních společenství. Francie má zase jiný přístup k regionům kontinentální Francie a územním celku zámořských oblastí a Korsice. Některé již zmíněné zákony v obou případech naznačily úsilí územních celků jít v procesu daleko dále, avšak obě země naráží na pevně definované statusy v jednotlivých ústavách.

ČÁST DRUHÁ: ANALYTICKO-KOMPARAČNÍ ČÁST

Následující část se specializuje na vývoj regionálních politických stran s autonomistickými, či separatistickými tendencemi ve Francii a Španělsku v letech 1997 – 2007. Nicméně bude též připomenut dřívější vývoj těchto stran a jejich etablování na politické scéně. Upozorněno bude také na aktuální stav problematiky.

Analyticko-komparační část je rozdělena do čtyř kapitol: novodobý historicko-společenský vývoj kontext, francouzské a poté španělské regionální strany v letech 1997 – 2007, poslední kapitola se věnuje regionálním stranám ve studovaném období v transhraniční pyrenejské oblasti.

5 Historicko-společenský kontext

Tato kapitola je věnována prostředí, které dalo prostor k etablování regionálních politických stran. Obě země, tedy Španělsko i Francie, sledují poměrně stejný historický vývoj utváření národního státu, avšak především francouzskou revolucí se jejich pozice razantně mění. V rozsahu práce nelze zmiňovat celou historii daných regionů či států, ale chtěla bych připomenout významné body a rozdílné i shodné prvky ve vývoji daných regionů.

5.1 Vývoj francouzského autonomisticko-separatistického hnutí

Francie byla do 15. století³⁵ zemi teritoriálně i politicky značně rozdrobenou, stejně jako Španělsko, nicméně od této doby lze vysledovat postupné utváření větších teritoriálních celků s jednotnou politikou pro daný region. Proces unifikace skončil svou první fází těsně před francouzskou revolucí, když Francie připojila poslední dvě relativně odbojná teritoria, Lotrinsko a Korsiku. „Pofrancouzštění“ jednotlivých území bylo ze strany Francie velmi tvrdé. Je nutné zdůraznit, že odpor daných teritorií nebyl zdaleka ještě tak politický (vůči integraci do jednotného politického systému a potlačení politik územních specifik), jako hlavně ekonomický, kdy se obyvatelé bouřili proti zavedení centrálního daňového systému.

---

³⁵ Francouzský král Karel VII. dobyl roku 1453 Bordeaux a začal si částečně podmaňovat severní území Baskicka.

Jak říká francouzský historik Le Roy Ladurie³⁶, jednalo se spíše o partikulární regionalismus. Le Roy Ladurie rozděluje z lingvistického hlediska Francii na dvě základní jazykové skupiny (jazyk d'oc a d'oïl)³⁷, vedle kterých se objevují menší periferní jazykové skupiny, jako bretonština, baskičtina, katalánština, provensálština, korsičtina a vlámština. Jazykové odlišnosti se stávají základem nacionalistických hnutí jednotlivých regionů.

Druhým výrazným mezníkem byl centralismus v podobě francouzské revoluce a následného nástupu Napoleona Bonaparta, které zavedl centralistickou strukturu departamentů. „Státní absolutismus, který za Napoleona pokračuje a modifikuje se, spočívá v kontinuitě správního systému, jež se posiluje a zdokonaluje [Ferro 2006: 198]“. Dalším prvkem posilující centralizační tendence spočívalo v zavedení postu prefekta v departamentech, který představoval prodlouženou ruku centrální moci na územně-správně nižší úrovni. Avšak zároveň se jednalo o dobu, kdy především v periferních regionech stoupl zájem o tradiční kulturu a nejvíce o jazyk. Po první světové válce je možné vysledovat dvě tendence: stoupající militantní nacionalismus (kupříkladu v Bretani) a nárůst nacistických³⁸ (například v Alsasku-Lotrinsku) a fašistických³⁹ (Korsika) sympatií, které zesílily během druhé světové války [Le Roy Ladurie 2001: 38, 54]. V druhé polovině 20. století nacionalismus začal inklinovat k levici a požadavek větší autonomie se postupně politizoval (i když se aktéři snažili dosáhnout politické moci silou).

Následující část se bude podrobněji orientovat na periferní regiony: Alsasko, Lotrinsko, Bretaň, jižní část regionu Akvitánie, Languedoc-Roussillon a Korsika. Jedná se také o oblasti, v nichž bude analyzováno postavení autonomistických a separatistických skupin⁴⁰. Samotný vývoj autonomisticko-separatistických tendencí v zámořských oblastech zmíním v druhé kapitole, kde bude zámořským regionům (ROM) a zámořským společenstvím (COM) věnován přiměřený prostor.⁴¹

---

³⁶ Francouzský historik je čelným představitelem školy Annales, profesorem Collège de France, členem Institutu (Akademie politických věd). Soustředí se na problematiku rolníků ve středověku a novověku a je průkopníkem v oblasti tzv. mikrohistorie.

³⁷ Jejich geografické uspořádání viz příloha č. 3.

³⁸ Z regionu bylo deportováno 3 000 Židů, mladíci odcházeli s nadšením na ruskou frontu a třetina obyvatel se hlásila k nacistické ideologii [Le Roy Ladurie 2001: 37, 54]

³⁹ Musolini vyjadřoval připojení Korsiky k Itálii a heslem *Corsica, a noi* (Korsika nám) získal mnoho příznivců [Le Roy Ladurie 2001: 202].

⁴⁰ Více viz část 1. 2 první části práce.

⁴¹ Nicméně musím zdůraznit, že tyto zámořské oblasti nejsou cílem mé studie. Spíše jen zachovávají ucelenost tématu.

5.1.1 Alsasko – Lotrinsko

Invaze germánských kmenů na toto území začala kolem 4. století n. l. a až do 15. století zde sílila germanizace, ale tady společný vývoj obou regionů končí. Naplnění nacionalistických a spíše separatistických ideálů přišlo s prohrou v prusko-francouzské válce a připojení k Bismarkovu Německu roku 1871 [Le Roy Ladurie 2001: 35]. V jeho rámci požadovali obyvatelé Alsaska a Lotrinska speciální postavení. S Versailleským mírem se opět toto území navrátilo do správy Francie. Do popředí se prosadila levice proklamující „leninskou teorii práva kolonizovaných osob na sebeurčení [Le Roy Ladurie 2001: 36]“. S příchodem druhé světové války opět ožily nacionalistické zájmy podporované nábožensky orientovanými jedinci⁴². Avšak po jejím skončení byli shledáni kolaboranty. Přesto doba, po kterou bylo Alsasko a Lotrinsko integrální součástí Německa, zanechává asymetrický charakter správy – politika francouzská, ekonomika německá. Postupně stoupl zájem i o německý folklor, ale proněmecky orientované zájmy zůstaly jen v oblasti kultury, do politiky nepřesáhly⁴³.

Lotrinsko se v 15. století vydalo zcela jinou cestou. Po stoleté okupaci pařížskými vojsky a tvrdé represi z centra začala být, i když stále převážně německá, společnost loajální k centru a navázala s ním spolupráci⁴⁴. S francouzskou porážkou roku 1871 byl všeobecný vývoj obdobný s alsaským. Za zmínku stojí vznik německého departementu Moselle, jímž se splnil jeden z lotrinských nacionalistických požadavků. I dodnes zde přetrvává německá menšina. Zcela odlišný vývoj zažila Bretaň.

5.1.2 Bretaň

Rozdílný postoj oproti Alsasku zaujímal nejzápadnější region kontinentální Francie. Bretaň netoužila po přidružení regionu k sousednímu státu, ale její politické regionální složky požadovaly kompletní separaci Bretaně. Odvolávaly se především na dlouhodobý oddělený vývoj, jež odolával až do 17. století. V jeho čele stáli zvláště bretonští šlechtici, kteří bránili své ekonomické zájmy pod rouškou nacionalismu a samostatnosti [Le Roy Ladurie 2001: 88]. Francouzskou revolucí bylo však jejich postavení oslabeno, a tím se rozpadlo i silné centrum odporu. Opětovný zájem o etnickou a lingvistickou odlišnost se objevil až s přelomem 19. a

---

⁴² Joseph Rosné (katolík, voják) zastával ideje vytvořit z Alsaska nárazníkový stát. Karl Mauer (luteránský kněz), Jean Keppi (voják a představitel Křesťanského demokratického středu Alsaska) a Joseph Brauner byli dalšími představiteli této myšlenky.

⁴³ Boj za větší autonomii přebrala Unie alsaského lidu, založená roku 1988.

⁴⁴ I když se samozřejmě existovaly příklady odporu – například francouzská obec Sarrebourg brání Lotrinský stát.

20. století. Bretaň byla také oproti jiným regionům specifická tím, že zatímco ostatní regiony projevovaly své autonomistické snahy především až ve 2. polovině 20. století, Bretaň své „obrození“ zaznamenala již v období pro první světové válce.

Nacionalistické hnutí mezi dvěma světovými válkami se opíralo především o katolicky a pravicově orientované stoupence. Francie se tak snažila tyto snahy potlačit zavedením katechismu ve francouzském jazyce. Už v 20. letech vznikly dvě politické strany hlásající se k odkazu Bretaně: Autonomistická bretaňská strana PAB (*Parti Autonomiste Breton*, 1927) požadující ustavení federalistické uspořádání státu a Národní bretaňská strana PNB (*Parti National Breton*, 1931), která se odvolávala na úplnou samostatnost regionu, jehož naplnění viděla v podpoře vichystického režimu.⁴⁵

I přesto, že po druhé světové válce byli kolaboranti (mimo jiné hlavní zastánci samostatnosti) odsouzeni k vězení, autonomistické tendence nebyly zcela udušeny, ale přesunuly se v této době na opačnou stranu politického spektra, tedy na levici, a jejich požadavky směřovaly především do ekonomických oblastí a v boji za udržení kulturní identity. Příkladem může být organizace CELIB⁴⁶, která nepožadovala politickou nezávislost, ale chtěla se angažovat v ekonomice a k tomu připojila důraz na kulturní identitu. Tento trend přetrval dodnes, i když se stále vyskytují uskupení požadující autonomii – např. Bretaňská demokratická unie UDB (*Unión démocratique bretonne*), která vedle jiných bude věnován větší prostor.

5.1.3 Baskicko a jeho francouzská odnož

Francouzské Baskicko zastupuje přesah španělského regionu na francouzském území. Dnes se jedná o malé přeshraniční území na jihu Akvitánie. Tato oblast byla v letech 1589 – 1600 „pofrancouzštěna“, avšak stále zde byla zachována vláda dědické oligarchie. V rámci Francie zaujímal specifické stanovisko především proto, že z této oblasti pocházel francouzský král Jindřich IV. (přesněji z Basse-Navarra). Příkladem tohoto postavení mohou být ekonomické úlevy z centra v porovnání s ostatními oblastmi (zachován byl tradiční fiskální systém, stejně jako na španělské straně).

---

⁴⁵ To bylo zřejmé i z úst jednoho ze zakladatelů strany Debuviho, který viděl „germánsko-keltskou víru v německém vítězství [Le Roy Ladurie 2001: 101].“

⁴⁶ Výbor studia a vazeb bretaňských zájmů (*Comité d'étude et de liaison des intérêts bretons*) byl založen roku 1950 a jejím zakladatelem byl například René Pleven. Představoval konsolidovanou koalici orientující se na rozvoj ekonomie regionu.

Avšak ani této oblasti se nevyhnula porevoluční centralizace administrativy. Tento jev však s sebou nesl dva prvky: došlo k vytvoření departementu s převažujícím baskickým obyvatelstvem a k semknutí šlechticů proti centralizaci. Spojení těchto dvou prvků směřovalo celou oblast ještě více ke španělským kolegům. I když se nakonec zůstává součástí unitární Francie⁴⁷, vztahy a spolupráce v rámci baskického regionu (tedy mezi francouzskou a španělskou částí) zůstávají stále relativně velmi úzké. I na francouzském území začala působit ETA⁴⁸, která zde založila svou francouzskou odnož *Iparettarak*⁴⁹, jejímiž členy bylo v polovině 20. století i regionální kněžstvo, jež se touto militantní cestou snažilo propojit katolicismus a baskičtinu. K ochlazení vztahů došlo roku 1980, kdy byl na francouzském území zaznamenán nezdařený atentát ETY na členy *Iparettaraku*.

Z politického hlediska, zde také převažovala a stále převažuje právě španělská Baskická národní strana PNV (*Partido Nacionalista Vasco*), i když mladá generace se hlásí k organizaci Nezávislá jednota AB (*Abertzalen Batasuna*). Jde o seskupení mladých baskických extrémistů, jejichž cílem je uznání baskičtiny, touha po spojení již není prioritou. I přesto je baskický odstředivý vliv v rámci Francie stále silný. Je zde zachována specifická ekonomická struktura a jsou zakládány školy, kde se vyučuje baskicky, tzv. *Ikastoly*.

5.1.4 Roussilon⁵⁰ aneb boj severního Katalánska

Až do 17. století spadala tato oblast do správního rámce Katalánska. Pyrenejským mírem z roku 1659 připadlo toto území Francii, i přesto byla společná identita zachována. Na přelomu 19. a 20. století došlo k nárůstu snahy odstranit tyto úzké vztahy⁵¹. V době první světové války vznikla mezi oběma územími rozepře. První rozpor je možné vidět právě během války, kdy se francouzská část Katalánska přiklonila k francouzskému patriotismu, kdežto španělské Katalánsko podporovalo německou stranu. Druhým bodem sporu bylo odlišné stanovisko v ortografickém záznamu společného jazyka. Dominantní postavení zaujala španělská strana, kde také vznikla organizace *Nostra Terra* (Naše země), jež sice

---

⁴⁷ Francouzské centrum přineslo periferní oblasti nejen demokratická práva a vzdělání a liberální reformy, ale také zachovalo tradiční daňový systém (na rozdíl od Madridu). Mezi Paříží a francouzským Baskickem se vytvořila sounáležitost, neboť francouzští Baskové se postavili v následujících válkách po bok ostatních Francouzů, kdežto španělští Baskové bojovali sami [Le Roy Ladurie 2001: 133].

⁴⁸ Baskická země a svoboda ETA (*Euskadi Ta Askatasuna*) je teroristickou organizací, která požaduje sjednocení baskického území a vytvoření samostatného státu. Založena byla roku 1959.

⁴⁹ Jedná se o ilegální organizaci francouzských Basků, která vznikla roku 1973 a považují se za vojensko – politickou větev ETY.

⁵⁰ Španělsky označován jako Rosellón nebo také jako severní Katalánsko.

⁵¹ Viz poznámka č. 47.

navrhovala kompromis v unifikaci jazyka, ale na druhou stranu žádala připojení severní části k jižnímu Katalánsku.

Dnes se v této oblasti mluví dvěma oficiálními jazyky – francouzsky a katalánsky. Dokonce místo tradiční francouzské trikolory se užívá katalánské vlajky. Lze tedy nalézt obdobný trend jako ve Španělsku. Do stranického systému zasahují tady i španělské katalánské strany, jako Republikánská levice Katalánska, jejichž snahou je získat hlasy asi poloviny katalánských voličů v regionu. Násilí už zde dnes není na denním pořádku jako dříve, stejně jako v případě Korsiky.

5.1.5 Korsika, *sui generis*

Korsika již ve své prvotní historii poznala postavení podřízenosti. Přes území přešly různé nomádské kmeny, až se zde nakonec usadili Lombardové. Když Karel Veliký roku 754 dobyl lombardské území, věnoval Korsiku římskému papeži. Postupně toto vlastnictví připadlo biskupu v Pise a v rukou města Janov setrvalo do roku 1730, kdy Korsika vyhlásila nezávislost. „Dodnes se Korsika pyšní první psanou ústavou (byla navržena „otcem korsického lidu“ Pasqualem Paolim v roce 1755) [Perottino 2005: 205].“ Avšak ostrov zůstal i nadále pod cizí správou, tentokrát francouzskou. Ke konečnému připojení Korsiky k Francii došlo až za vlády Napoleona I. Bonaparta. Jeho „pofrancouzštění“ bylo velmi tvrdé a téměř „zahubilo“ všechny separatistické ideje.

První vlnou obrození se stal přelom 19. a 20. století, kdy stoupl požadavek o odstranění francouzských a italských příznaků v jazyce a o větší autonomii. S myšlenkou samostatnosti se nejprve přiklonily ke *katalanismu*⁵², ve 30. letech 20. století naplnění ideálů směřovalo geograficky na východ, do fašistické Itálie. Nicméně průběh druhé světové války ji opět „navrátil“ k Francii. Korsika roku 1943 stala prvním osvobozeným územím Francie, k němuž vedle francouzských vojsk notně přispěl i ostrovní odboj. S koncem druhé světové války nastala doba hospodářského úpadku a emigrace z ostrova do kontinentální Francie, na druhou stranu právě v druhé polovině 20. století vzrostl počet požadavků účastnit se na centrální vládě.

---

⁵² Politický myšlenkový směr, který prosazuje zachování hodnot a specifčnosti Katalánska (jazyk, kultura, tradice, historická práva).

Nacionalistické hnutí se ubíralo dvěma směry: regionalistickým – Korsická regionalistická fronta FRC (*Front régionaliste corse*)⁵³ a autonomistickým – Korsická regionalistická akce ARC (*Action régionaliste corse*)⁵⁴. Obě skupiny se považovaly za legitimního představitele, což často vedlo k vnitřním rozepřím. V průběhu 70. a 80. let se na korsické politické scéně objevily formace daleko více radikálnější, nejen ve své politice, ale také ve svých činech. Příkladem může být strana Korsická národní osvobozenecská fronta FLNC (*Front de libération nationale de la Corse*), která žádala „právo na samoučení korsických departamentů, stejně tak konfiskaci majetku velkých vlastníků a turistických monopolů [Le Roy Ladurie 2001: 208]“ a k dosažení svých cílů se nezdráhala použít násilí v podobě bombových útoků⁵⁵. I proto byla strana roku 1983 zakázána, nicméně dodnes funguje v ilegalitě.

Osmdesátá léta sice přinesla v podobě zákona 213 z roku 1982 určité naplnění korsických požadavků, avšak dle pořekadla „kdo má moc, chce ještě víc“ se s tím regionální politici nespokojili a žádali víc. To vyvolalo vnitřní neshody uvnitř stran a hromadné tříštění. Dalším charakteristickým rysem stranického politického systému byl klientelismus⁵⁶. Ten přetrvává do dnešních dnů, ale stranické tříštění se pozastavuje. Všeobecně strany začínají opouštět požadavek separace a svou pozornost zaměřují na autonomii.

Ve francouzských separatisticko-autonomistických hnutích můžeme vysledovat dvě linie. První je tvořena periferními oblastmi, které požadují připojení k sousednímu státu (Alsasko, Lotrinsko, severní Baskicko a severní Katalánsko). Druhou kategorií zastupují regiony toužící po odtržení či větší samostatnosti od Francie (Bretaň a Korsika)⁵⁷. Opěrným bodem se v počátečních nacionalistických bojích stal katolicismus a po druhé světové válce došlo k zřetelnému příklonu levicových myšlenek.

---

⁵³ Vznikla roku 1965, její představitelé pocházeli z korsické inteligence a ve svém ideologickém zaměření se charakterizovali jako regionalisté.

⁵⁴ Založena byla roku 1967, zaměřovala se především na ekonomiku a požadovala speciální administrativně teritoriální status. Byla daleko více agresivnější, například její představitelé obviňovali Paříž z vykořisťování, hlásili se k ochraně etnika a podobně. Od ní byla roku 1977 odštěpeno reformistické hnutí Unie korsického lidu, v jejímž čele stanul Edmond Siméoni.

⁵⁵ Rozdíl oproti Baskům spočívá v tom, že „Baskové konají své útoky proti ostatním, kdežto Korsičané se zabíjí navzájem. V případě Korsiky se jedná o operaci čistě etnickou, přesto zcela uzavřenou do sebe [Le Roy Ladurie 2001: 217].“ V tomto případě však nelze s autorem souhlasit, neboť Baskové i Korsičané bojují proti jedinému nepříteli, a tím je centrum.

⁵⁶ K dosažení politických cílů je užíván neoficiální systém vztahů založený na protekci, či konexích.

⁵⁷ I přes tyto rozdílné přístupy sledovali jediný cíl a tím byla větší autonomie, popřípadě separace. Roku 1927 založili Bretaňci, Vlámové, Alsané a Korsičané společný Centrální výbor nacionalistických minorit.

5.2 Vývoj španělských nacionalistických tendencí

Španělsko je z jazykového hlediska velmi pestré (viz příloha č. 4). Vedle kastilštiny, která je dominantní v centrální části Španělska a na Kanárských ostrovech, jsou zde zastoupeny jazyky periferních oblastí, především galicijština, baskičtina a katalánština. Jejich postavení je dominantnější než v případě Francie, neboť se tyto jazyky Ústavou 1978 stávají spolu s kastilštinou oficiálními jazyky daných autonomních společenství. Na konci 15. století bylo Španělsko sice rozdrobenou zemí, nicméně pod vládou autoritářské monarchie. Úplná centralizace přišla až s nástupem Josefa I. Bonaparta a byla dokončena jeho následovníkem Ferdinandem VII⁵⁸. Zřídila se provinční správa a dekret z roku 1913 přidal k dosavadním správním celkům (obce, provincie, stát) souručenství⁵⁹.

Hlavní rozvoj regionálních periferních nacionalistických hnutí ve Španělsku lze datovat do druhé poloviny 19. století a vycházel především ze zájmu inteligence, která se opírala o historické prameny, folklor a částečně i o jistou ekonomickou nezávislost. Nejdůležitějším prvkem pro úspěch nacionalistického hnutí bylo přesvědčení širokých mas, které bylo ovlivňováno především skrz periodika a společenské organizace. Druhá republika ve své Ústavě z roku 1931 již připouštělo formování autonomních regionů. Nicméně veškerá nacionalistická hnutí ihned zbrzdil nástup diktatury generála Francisca Franca. Ten budoval silně centralizovaný totalitní stát, přičemž se klonil k linii tzv. *españolismu*, tedy uznání jediného národa, a to španělského (ostatní nacionalistické tendence byly silně potlačovány).

Mezi nejdůležitější hnutí se řadily nacionalismy historických regionů, které v minulosti působily jako samostatné provincie a nyní pocítily touhu po opětovném sebeurčení. Jde o Katalánsko, Galicii a Baskicko, v jejichž stínu zůstávají ostatní autonomistické tendence. Ani ty ovšem nebyly ochuzeny o nárůst nacionalistickým tendencí jako tomu je u Andalusie, regionu Valencie, Baleárských a Kanárských ostrovů.

5.2.1 Katalánsko

Pro celou oblast Katalánska byla v době středověku charakteristická roztržičnost a měnící se panovníci: Karlovcí či od Córdobský kalifát. I přes rozpad kalifátu si saracénští Španělé uchovávají ekonomickou a kulturní svrchovanost. Ramón Berenguer III Veliký (*Ramón Berenguer III el Grande*), hrabě Barcelony vládnoucí od konce 11. století do roku

⁵⁸ Rozdíl mezi územím zůstávaly značné. Především v ekonomice přední místo zabíralo Katalánsko.

⁵⁹ Jednalo se o vyšší správní celek sjednocující obce či provincie, avšak nemá ještě status společenství.

1131, a jeho následovníci položili základ dnešnímu Katalánsku, území scelili a mimo jiné připojili Aragon, Okcitanii i oblast Valencie a Mallorky. Již od přelomu 16. a 17. století si Katalánsko vytvářilo nezávislou institucionální strukturu, vlastní měnu a fiskální systém, katalánština se stala oficiálním jazykem. Snahy centralizace se projevíly s nástupem na španělský trůn. Samotná katalánština se postupně vytrácela i ze škol [Balcells 2004: 14 - 31].

Důležitým prvkem ve vývoji španělského nacionalismu sehrála doba industrializace, kdy se Katalánsko na rozdíl od zbytku Španělska mění v průběhu 19. století v nejvíce ekonomicky rozvinutou oblast [Balcells 2004: 36]. To vyústilo v požadavek decentralizace, které však nebyl vyslyšen. Naopak roku 1833 došlo k územně-správnímu rozdělení regionu na provincie) za účelem oslabení kolektivní identity Katalánců. V tomto období se také zvedla první vlna obrozeneckého hnutí *Renaixença* (Znovuzrození)⁶⁰. Od konce 19. století se formují politická uskupení hájící regionální zájmy, kupříkladu Katalánská unie a Regionalistická liga LR (*Liga Regionalista*) [Balcells 2004: 62 - 63].

Za druhé republiky došlo k naplnění některých katalánských ideálů – byl vyhlášen katalánský parlament *Generalitat* a roku 1932 došlo k schválení autonomního statusu Katalánska. S nástupem Franca však bylo tyto i jiné nacionalistické tendence zcela zchlazeny. Došlo k zrušení politických stran, demokratických svobod, stejně tak i specifického autonomního postavení. Až se smrtí Franca a schválením Ústavy 1978 byl navrácen Katalánsku autonomní status, s nímž stále rozšiřuje své kompetence. Demokratizací se aktivizovaly regionální politické strany.

5.2.2 Galicie

Zájem o starou provincii, neboli Galicijské království, pramenil z celoevropského romantické zájmu, ale také z liberálních revolucí první poloviny 19. století. Stejně jako v případě Katalánska se první vlna národního soucítění začala probouzet v kruhu intelektuálů a mezi středními vrstvami. Důležitým prvkem byl vznik periodik vydávaných v galicijštině⁶¹. Ustavila se první organizované hnutí čítající šedesát devět osob, které se pod později pod

---

⁶⁰ Roku 1859 byl založen spolek Květinové slavnosti (*Jeux Floraux*), který pěstoval katalánský jazyk a tvorbu.. Roku 1888 se konal kongres, kde byla vydána petice definující takzvaný katalanismus s názvem Memoriál bezprávých.

⁶¹ Jako například Galicijský časopis (*Revista de Galicia*), Kompostelský oddech (*El Recreo Compostelano*) či Santiago a oni (*Santiago y ellos*).

názvem *Junta* přiklonilo k republikánskému federalismu. V několika bodech postupovali Galicijci po vzoru Katalánců: pořádali Květinové slavnosti soudobé Galicie (*Juegos Florales de Galicia contemporánea*), vydávali se publikace v galicijštině⁶², aktivizovaly se široké masy a vznikaly první organizace (například Galicijská regionalistická asociace - *Asociación regionalista galega*, či Galicijská liga – *Liga galega*).

Průběžně se formovaly tři politické tábory – liberální, federalistický a tradicionalistický mající společnou myšlenku: Galicie je region národa, který má nárok na obnovení svých vlastních kulturních a lingvistických znaků a tedy hlavně nárok na politickou autonomii [Beramendi 1997: 42]. Ironií zůstalo, že první impulsy reaktivace se šířily z Madridu, kdy novinář deníku Hlas Galicie *Voz Galega* Antonio Viklat Ponte vydal brožuru *Galicijský nacionalismus – Naše regionální utvrzení*. Kolem něj se vytvořila skupina s názvem *A Nosa Terra* (Naše země, obdobná katalánské), která se chopila role mluvčího galicijského nacionalismu a postupně se proměnila v politickou sílu [Beramendi 1997: 47].

Za druhé republiky a frankismu zažíval galicijský nacionalismus obdobný osud jako katalánský. Již od 60. let 20. století se na levicové části politického spektra formovaly nacionalistické politické strany, které ale ve volbách získávaly jen mizivé procento hlasů. Cílem se stala snaha vytvořit silnou regionální stranu, hájící zájmy Galicie. Od roku 1982 se této role ujal Galicijský nacionalistický blok BNG (*Bloque Nacionalista Galego*)⁶³, který se po přechodu k demokracii stal, vedle dvou celostátních stran, třetí politickou silou Galicie.

5.2.3 Baskicko

Za aktivizací baskického národního uvědomění stál zákaz takzvaných *fueros vascos* (tradiční baskická práva) roku 1876 a jako v předchozích případech i baskické nacionalistické hnutí vzniklo na kulturní bázi⁶⁴. Nicméně celý baskický nacionalismus lze postavit na jednom jméně – Sabino Arana, zakladatel předchůdce dnešní Nacionalistické baskické strany, pro jejíž myšlenky byl i vězněn [Morales Muñoz 2006: 122 - 124].

První etapa baskického uvědomování se nese v duchu zcela radikálním a protišpanělsky orientovaném. Sám Arana dodává, že baskický nacionalismus se zrodil proti

⁶² Publikovaly se první gramatiky galicijštiny a publikace o histografii Galicie.

⁶³ BNG je specifická v panoramatu španělských politických stran především proto, že v sobě spojuje prvky maximo-leninismu i liberálního demokratismu [Beramendi 1997: 45].

⁶⁴ Bylo publikováno první periodikum v baskičtině Baskický časopis (*Revista Euskara*) a organizovaly se Květinové slavnosti (*Juegos florales*) s literárním a folklorickým obsahem.

Španělsku⁶⁵. „Aranismus (baskické nacionalistické myšlenky vyslovené Aranou)“ se opíral o etnické předpoklady jedince (záleží na jménu, už ne tak na místě narození), odmítal imigranty, ale ve svých počátcích i Basky, kteří vyznávali liberální, republikánskou či socialistickou ideologii. Arana postupně upustil od svého projektu radikálního nacionalismu. To nebránilo tomu, aby se po své smrti (1903) proměnil v mýtickou postavou, která je i dnes v Baskicku největšími extremisty stále glorifikována.

Roku 1906 byl sepsán první baskický program, který se opíral především o dva body „aranismu“: čistota etnika a šíření baskičtiny [Morales Muñoz 2006: 126]. Postupně tyto myšlenky do svých programů zahrnuly i zbylé baskické regionální formace. Právě baskické regionální strany byly za Franca daleko více potírány, než jiná regionální uskupení. Odtud také pramení současný radikální postoj Baskicka na politické scéně Španělska., v němž dodnes dominuje PNV.

5.2.4 Nehistorické regiony

Je třeba zmínit, že i v nehistorických regionech jako Valencie, Andalusie, Kanárské a Baleárské ostrovy se vyskytují snahy formovat nacionalistické snahy bránící regionální zájmy. Valencijské nacionalistické hnutí bylo ovlivněno sousedním katalánským nacionalismem. Tento fakt byl dán mimo jiné geografickou blízkostí a obdobným historickým vývojem. Stejně tak i obrozenci z valencijského regionu hledali v minulosti zdroje pro vyzvednutí kultury, historie a vlastního jazyka⁶⁶. Na přelomu 19. a 20. století se formovalo regionalistické shromáždění a vytvořilo svůj politický program. Valencijské hnutí nakonec setrvalo jen v kulturní oblasti. I když nadále se snaží prosadit národní cítění i do politické roviny. Požadovali nezávislost a fiskální, administrativní, legislativní i exekutivní svrchovanost (částečně se tak jejich program opíral o katalánský). Tři základní prvky valencijského nacionalismu reprezentuje: jazyk, vlastní historie a speciální etnická obměna [Morales Muñoz 2006: 166 - 168]. Vše však zastavil nástup generála Franca k moci. Po jeho smrti setrvává valencijské regionální hnutí ve stínu Katalánska.

---

⁶⁵ Základní ideou se stala katolická církev a baskické „etnikum“, ne jako jazyk v případě Katalánska. Jediným cílem se byla snaha objevit ztracenou zlatou dobu, která všechny Basky čeká v budoucnu. Chtěl se navrátit k starým baskickým institucím, a proto bylo nutno navrátit se do stavu, kdy tyto instituce fungovaly – do doby nezávislosti na Madridu. [Morales Muñoz 2006: 125].

⁶⁶ Roku 1837 jsou založeny noviny *El Molle*, kde se soustřeďovaly myšlenky znovuoživení valencijské kultury. Také se roku 1878 ustavila „společnost, která měla za cíl vyzvednout valencijskou zašlou slávu“ - *Lo Rat Penat* a konají se zde první *Juegos florales*.

První politické manifestace *andalusismu*⁶⁷ se objevovaly až v 80. letech 19. století, byly spojeny s myšlenkou republikánského federalismu a prosazovaly záruku demokratických práv a svobod. Andalusický nacionalismus se ve svých počátcích lišil od ostatních ve faktu, že se jednalo o vymezení se vůči existujícímu kapitalismu a ne jako utvrzení se národní identity. I když roste zájem o andalusickou kulturu, nikdy nedosáhl výraznějšího politického úspěchu. Nacionalismus se rozvíjel jen jako vymezení se vůči latifundistu⁶⁸ [Morales Muñoz 2006: 172].

Začátky kanárského nacionalismu byly také velmi netypické ve srovnání s ostatními poloostrovními hnutími. Vycházely totiž ze dvou proudů – z ostrovního, což by nebylo až tak překvapující, ale především ze zájmu emigrantů hlavně v latinskoamerických zemích. Na konci 19. století byl v Caracasu založen časopis *El Guanche*, kde se objevily první nacionalistické požadavky a kritizoval španělskou kolonizaci Kanárských ostrovů provedenou ohněm a krví. Až roku 1924 vznikla Kanárská nacionalistická strana PNC (*Partido Nacionalista Canario*) založená na Kubě. Druhým prvkem byla inspirace katalánským nacionalismem, podle nějž regionální zástupci agregovali požadavek autonomie a sledovali stejný vývoj institucí [Morales Muñoz 2006: 177 - 179]. S přechodem k demokracii se uvolnilo i prostředí pro vznik regionálních politických stran, především v 80. letech. Většina z nich však nebyla schopna se udržet a nakonec se inkorporovali do Kanárské koalice CC (*Coalición Canaria*), jež je dodnes vůdčím regionálním hráčem.

Obyvatelé Baleárských ostrovů se motivovali především Katalánskou ligou a *katalanismem*. I když se objevily pokusy o vytvoření samostatného nacionalistického hnutí, *katalanismus* zůstal dominantním prvkem a promítl se i do programů politických stran⁶⁹.

Nejvyšší politické konsolidace v oblasti regionálních nacionalismů dosáhlo Katalánsko, které se svými idejemi dodnes ovlivňuje i ostatní regiony. Katalánský nacionalismus je založen na specifčnosti jazyka, oproti tomu baskický se opírá o etnickou jedinečnost. I když regionální politické strany vycházejí z rozdílných historických kořenů a na

---

⁶⁷ Stejně jako u Katalánska se jedná o politický myšlenkový směr, který prosazuje zachování hodnot a specifčnosti Andalusie.

⁶⁸ Andalusané hledali kořeny svého hnutí v literatuře a ve flamengu. I to dokazuje, že se nejednalo o příliš politickou otázku se separatistickým záměrem. Tento fakt vyjadřuje i stav, že na andaluské vlajce stojí „Andalusie pro sebe, pro Španělsko a lidstvo“.

⁶⁹ Například myšlenku pankatalismu propaguje Baleárská republikánská levice IRB *Izquierda Republicana Balearia* (1934) a jiné.

politickém spektru zaujímají různé pozice, všechny sledují stejný cíl – nezávislost na centralistickém Madridu.

Ve srovnání historického vývoje jednotlivých regionů je možné nalézt původní společný prvek: jazyková diferenciaci vzhledem k centru a požadavek specifického postavení vzhledem k zvláštnostem regionu. V obou zemích se objevily centralizační tendence, které byly ve Francii završeny francouzskou revolucí a nástupem Napoleona Bonaparta. Španělsko, i když ve své historii poznalo tvrdý centralizační proces (především v době Franca), disponovalo již v době jeho vlády dostatečně silným regionálním cítěním podloženým existencí regionálních politických stran bránící zájmy svých obyvatel. Naproti tomu francouzské regionální politické strany zažily svůj *boom* až teprve po druhé světové válce. Následující kapitoly přiblíží proces etablování regionálních francouzských a španělských politických stran na národní i regionální stranické scéně.

6 Francie

Francouzský stranický systém V. republiky je možné charakterizovat jako příklad umírněného pluralismu s výhradami [Strmiska 2005b: 54]. Duverger jej zase charakterizuje jako bipolární čtverylku⁷⁰, která nyní převzala podobu dualistického konfliktu Socialistické strany PS (*Parti socialiste*) a Svazu pro lidové hnutí UMP (*Union pour un Mouvement Populaire*), který je občasně narušován antisystémovou Národní frontou FN (*Front National*). Decentralistické kroky od 80. let by mohly být impulsem pro prosazení regionálních stran.

Následující kapitola je rozdělena do čtyř podkapitol. První se věnuje základní charakteristice francouzského politického systému, především z hlediska volebních systémů a důsledků pro stranický systém. Druhá se zaměřuje na vymezení politické strany v rámci francouzské legislativy. Francie je případem země, která nemá speciální zákon definující politické strany, jejich vymezení je okrajově stanoveno v Ústavě 1958, další definici bychom pak našli v zákonech o financování politických stran. Třetí kapitola se orientuje na charakteristiku regionálních politických stran a jejich umístění v politickém systému. Závěrečnou část této kapitoly tvoří všeobecný trend v zámořských oblastech. Pyrenejský

---

⁷⁰ „Jde spíše o dualistickou konfrontaci (Sdružení pro republiku a Svaz pro francouzskou republiku versus Socialistická strana a Francouzská komunistická strana) [Strmiska 2005b : 114].“

transhraniční region (obsahující Baskicko a Katalánsko) bude zpracován zvlášť ve třetí kapitole.

6.1 Uvedení do problematiky: francouzský politický systém

Ke vzniku systému současné V. republiky přispěla zejména alžírská krize i celkový politický rozpad IV. republiky⁷¹. Vůdčí roli zde sehrála charismatická postava Charlese de Gaulla. Negativní zkušenosti z předchozích let podnítily ustavení poloprezidentského systému. Ten v sobě spojuje prvky prezidentského i parlamentního modelu. Hlava francouzského státu, tedy prezident je volen v přímých volbách na pevně stanovené období⁷² a není odvolatelný (jen za specifických podmínek)⁷³. Parlamentnímu modelu⁷⁴ naopak odpovídá pojetí vlády a jejího předsedy (stabilita vlády je závislá na podpoře většiny v Národním shromáždění, kterému je vláda odpovědná, parlament rovněž může vyslovit vládě nedůvěru či ji odvolat)⁷⁵.

Prezidentské a legislativní volby (tedy volby do Národního shromáždění) jsou velmi důležité, neboť vedle směru politického vývoje země vyjadřují i rozsah její operativnosti⁷⁶. Zástupci jsou voleni na pětileté volební období dvoukolovým většinovým systémem, přičemž u prezidentských voleb se jedná o tzv. absolutně většinový systém. Pro první kolo je požadována absolutní většina hlasů. Získá-li některý z aktérů více jak 50 % hlasů, obdrží mandát a volby končí. Nezáská-li však žádný z kandidátů nadpoloviční většinu, následuje druhé kolo, do něhož postupují dva kandidáti s nejvyšším počtem hlasů. Ve druhém kole pak

---

⁷¹ Vedle nestability vlád „čtvrtou republiku na začátku poznamenaly poměrně četné a silné – mírně řečeno – kritické hlasy. Závažný problém se spatřoval právě ve volebním systému. S režimem se měnil i volební systém – na poměrný, který byl považován za demokratičtější a měl předejít problémům spojeným s většinovým volebním systémem třetí republiky. Do Národního shromáždění se mohli v hojném počtu dostat poslanci zneprátelených politických proudů čtvrté republiky – komunisté a gaullisté [Perottino 2005: 62 - 63]“.

⁷² Do roku 2000 byl prezident volen na sedmileté funkční období. Roku 2002 bylo toto období zkráceno na pět let. Poprvé se dle tohoto principu volilo roku 2002.

⁷³ Prezident může být sesazen v případě velezrady.

⁷⁴ Parlament je složen ze dvou komor: dolní komora, Národní shromáždění, čítá 577 poslanců a horní komora, Senát, má 346 senátorů.

⁷⁵ Polští politologové Antoszewski a Herbut vymezují tato kritéria poloprezidentského modelu: dualistická exekutiva rozdělená mezi vládu a prezidenta, přímo volená hlava státu, pevně stanovené funkční období prezidenta nezávislé na parlamentní periodě, prezident disponuje kompetencemi, které mu umožňují přijímat samostatná politická rozhodnutí ve vnitřní i zahraniční politice, prezident není politicky odpovědný parlamentu, možnost předčasného rozpuštění parlamentu a vypsání předčasných voleb související s tím, že vláda je odpovědná parlamentu [Strmiska 2005b: 100].

⁷⁶ Problém nastává ve chvíli, kdy je premiér a prezident z jiného politické tábora. V takovém případě mluvíme o kohabitaci

vítězí ten, který získal vyšší počet hlasů⁷⁷. Na volby části zákonodárského sboru je pak aplikována další varianta dvoukolového systému, kde do druhého kola postupuje více kandidátů z prvního. V praxi to znamená, že pokud žádný z uchazečů nezíská nadpoloviční většinu v prvním kole, do druhého postupují všichni kandidáti, kteří v prvním kole získali minimálně 12,5 %. Mandát pak obdrží kandidát s nejvyšším počtem hlasů, může jít tedy pouze o relativní většinu. Tento systém tedy není striktně absolutně většinový. Oba tyto systémy vykazují stejné výsledky, a to „dualistický volební souboj, při němž se vytváří koalice stran, pravice a levice [Martin 2005: 22]“⁷⁸.

Volby do městských a obecních zastupitelstev „nemají zákonitě charakter politické záležitosti [Perottino 2005: 1999]“ a zastupitelé jsou dle počtu obyvatel voleni na šest let dvojným způsobem⁷⁹. Radní v generální radě je volen většinovým dvoukolovým volebním systémem, kdy do druhého kola postupují kandidáti, kteří v prvním obdrželi více jak 10 % odevzdaných hlasů. Regionální volby, které se začaly užívat od roku 1986 a které jsou voliči nejvíce vzdáleny, měnily ve své historii způsob volby. Do roku 1998 se na čtyřleté volební období regionální rada volila proporčním systémem s volební klauzulí 5 %. Od roku 2004 se přešlo k dvoukolovému smíšenému volebnímu systému⁸⁰. Důvodem změny byl fakt, že proporční systém na celostátní úrovni zvýhodňoval stranu extrémní pravice, Le Penovu Národní Frontu FN. Tímto se její role minimalizovala a FN si uchovala významnou roli jen v některých regionech (například v Alsasku). Je třeba zdůraznit, že „Francie zůstává výjimkou mezi západními demokraciemi tím, že trvale využívá dvoukolového skrutinia, jež může být chápáno jako zastaralé [Daniel 2007: 21]“.

---

⁷⁷ To znamená, že vítězí s absolutní většinou hlasů. Jedinou výjimkou by byla situace, kdy by oba kandidáti získali naprosto rovnocenný počet hlasů, ovšem a je v realitě zcela výjimečná.

⁷⁸ V případě prezidentských voleb se vyskytují dvě výjimky: rok 1969, kdy se proti sobě postavil kandidát pravice Georges Pompidou a proti němu středový Alain Poher, a rok 2002, kdy proti sobě stanuli pravicový Jacques Chirac a proti zástupce krajní pravice Jean-Marie Le Pen.

⁷⁹ „V obcích do 3 500 obyvatel se užívá dvoukolového volebního systému. V obcích nad 3 500 obyvatel existuje volební systém směsí většinového a proporčního systému. Získá-li v prvním kole některá kandidátní listina více než 50 % odevzdaných hlasů, dostane 50 % mandátů. Ostatní se rozdělí mezi kandidáty, kteří obdrželi víc než 5 % odevzdaných hlasů. Pokud se tak nestane, koná se druhé kolo, do něhož mohou postoupit všechny kandidátní listiny, které obdržely víc než 10 % hlasů. Listiny, které v prvním kole získaly mezi 5 a 10 % se mohou sdružovat s kandidátní listinou, která obdržela více jak 10 % [Perottino 2005: 196 - 197].“

⁸⁰ „Pokud v prvním kole získá naprostou většinu některá z kandidátních listin, obdrží čtvrtinu mandátů, zbytek mandátů se rozdělí mezi kandidátní listiny, které získaly alespoň 5 % odevzdaných hlasů. Pokud se tak nestalo, koná se druhé kolo. Čtvrtina mandátů obdrží kandidátní listina, která vyjde z voleb s nejlepším výsledkem [Perottino 2005: 201].“

6.2 *Legislativní vymezení politické strany*

Právní status francouzských stran je vymezen čtvrtým článkem Ústavy V. republiky: „Politické strany soutěží ve volbách. Vytváří se svobodně a svou funkci plní svobodně. Musí respektovat principy národní suverenity a demokracie.“ Jejich cílem je vykonávat politickou moc, nebo se na ní alespoň podílet. Pluralismus a právo účastnit se volebního souboje i konkurenčním politickým uskupením jsou základem demokratického systému, definovaného Ústavou. „Do té doby platil pouze zákon z 1. července 1901 o sdružení, dodnes platný, zejména pro založení politické strany [Perottino 2005: 225].“ Dle něj však nebylo hlubšího rozlišení mezi politickými stranami a jinými sdruženími.

I když Ústava již nijak blíže nespécifikuje politické strany, určuje jim právní status. Nicméně „dlouhou dobu existovala nejistota ve věci právního statusu politických stran, a to až do doby, kdy pro jejich četné finanční problémy musel být v březnu 1988 schválen zákon o financování politických stran [Perottino 2005: 228].“ Zákon 227 z 11. března 1988 ve svém sedmém článku definuje stejně jako Ústava funkce politických stran, k nimž přidává, že tato činnost je uskutečňována „v mezích morálních zásad“.

Zákon se však věnuje primárně průhlednosti financování politických stran. Je několikrát novelizován (1990, 1993, 1995 a 2003) a zavádí několik základních principů nejen ve financování, ale také v samotném fungování politických stran: zaprvé financování je hlavně veřejné⁸¹, zadruhé průhlednost finančního účtu politické strany, zatřetí zákaz financování firmami, začtvrté finanční vymezení volebních kampaní a zapáté stejná podpora přístupu mužům i ženám. Obdržené peníze musí politické strany převést na finanční sdružení nebo finanční zmocněnce.

Pokud se vrátíme k upřesnění statusu politických stran, cílem tohoto ustanovení bylo „vyhnout se právním sporům o stranách, které se nezaregistrovaly podle zákona z roku 1901 (problematickou byla například Komunistická strana Francie, popřípadě její místní organizace, musely vést soudní spory o to, aby byly uznány za právnickou osobu). [Perottino 2005: 229]“.

Zároveň ve francouzské právní legislativě neexistuje specifický zákon, který by, na rozdíl od Španělska, zakazoval činnost politickým stranám. Z toho plyne, že strany mohou být zakázány na základě porušení ústavního vymezení jejich působnosti.

---

⁸¹ Nicméně soukromé příspěvky a dary nejsou vyloučeny.

6.3 Francouzské regionální strany v letech 1997 – 2007, kontinentální Francie a Korsika

Ve studovaném období i v dosavadní historii se žádné regionální straně nepodařilo projít dvoukolovým systémem do Národního shromáždění. Jedinou stranou, která by tento status mohla zaujímat, je Valonská radikální strana PRV (*Parti Radical Valois*), která je nicméně spřízněna s celostátní stranou Svaz pro lidové hnutí. Zástupci regionálních stran působí v Senátu⁸² (regionální strany jsou zde zastoupeny převážně ze zámořských území, které se sdružují do politických klubů celonárodních stran). Zámořským regionálním politickým stranám bude věnována samostatná podkapitola. V případě studie regionálních politických stran kontinentální Francie bude pozornost tudíž zaměřena na vývoj stran pouze na regionální a lokální úrovni.

Ve Francii lze v letech 1997 – 2001 vysledovat voličskou podporu levicovým stranám, jak v legislativních, tak regionálních i v obecných volbách. Zlom přišel především s druhým zvolením Jacquesa Chiraca prezidentem roku 2002. Téhož roku Unie pro prezidentkou většinu UMP (*Union pour la Majorité Présidentielle*) získala většinu v Národním shromáždění. Nicméně na regionální a nižší úrovni stále dominuje levice (viz příloha č. 5 a č. 6). Vývoj v regionech Alsasko, Bretaň, Korsice, v departamentu Savojsko a zámořských oblastech přiblíží následující subkapitoly⁸³.

6.3.1 Alsasko – pravicová bašta

Stejně jako v jiných regionech i v Alsasku jsou dominantní národní strany, i když tento region se vymyká dualistickému modelu, neboť zde hlavní póly tvoří pravicové strany a extrémní pravice reprezentovaná FN. Na alsaské regionální půdě se dokázala více prosadit dvě uskupení: Alsasko vpřed (*Alsace d'Abord*) a Unie alsaského lidu UPA (*Union du Peuple Alsacien*). Alsasko vpřed představuje regionální stranu vzniklou roku 2003 nahrazením

---

⁸² Senátoři jsou voleni nepřímo po třetinách na dobu devíti let. Od roku 2011 se Senát bude obměňovat po polovinách. Senátoři jsou voleni kolegiem volitelů, které tvoří poslanci zvolení za daný region, členové generální rady a delegáti obecných rad včetně starostů.

⁸³ Všechny výsledky voleb jsou přebírány z oficiální stránky ministerstva vnitra *Les résultats – Le site officiel del ministère de l'Intérieur et de l'Outre-mer et des Collectivité*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_votre_service/elections/resultats>. a z *Election-Politique.com*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <<http://www.election-politique.com/accueillelection.php>>.

Regionalistického alsaského hnutí MRA (*Mouvement Régionaliste Alsacien*)⁸⁴. Nejenže nová strana převzala pravicové ideje, ale také předsedu strany, Roberta Spielera, který však kvůli neuspokojivým výsledkům podal v dubnu 2008 demisi.

Ve své chartě se Alsasko vpřed odvolává na trojitou identitu: francouzskou, německou a evropskou⁸⁵. Požaduje zachování regionálních historických, kulturních, justičních, jazykových a jiných znaků a specifík. Nevyhraňuje se proti Evropské unii, ale žádá integraci. Na druhou stranu ostře vystupuje proti tureckému členství. Cílem je více politické a ekonomické autonomie pro alsaský region.

Alsasko je jediným regionem kontinentální Francie, kde permanentně na regionální úrovni převládá pravice. Rok 1998 překvapil triumfálním nástupem FN⁸⁶. „Životním“ úspěchem byly i tři křesla⁸⁷ pro Alsasko vpřed. Tyto výsledky byly dány především proporčním systémem. V následných regionálních volbách 2004 byla regionální strana vlivem změny volebního systému zcela eliminována a došlo k oslabení FN o více než polovinu mandátů na úkor posílení pravicové koalice Svaz pro prezidentskou většinu – Svaz pro francouzskou demokracii UMP-UDF (*Union pour la Majorité Présidentielle – Union pour la Démocratie Française*). I když procentuálně zájem voličů o regionální stranu stoupá⁸⁸, volební systém nedovoluje prostoupení na regionální úroveň.

UPA je taktéž pravicově orientovaná a vyjadřuje se pro autonomii Alsaska, zachování alsaské kultury a hlavně jazyka, nicméně vzhledem své „novosti“ na politické scéně se nedokázala prozatím dostatečně etablovat. Stejně jako Alsasko vpřed zaznamenává útlum. Možné budoucí bližší spolupráce, popřípadě koalice, obou regionálních stran by mohla přinést vyšší volební výsledky alespoň na lokální úrovni, když už ne regionální.

---

⁸⁴ MNR založil roku 1989 Robert Spieler, poslanec Národní fronty, který odmítal postavení strany vzhledem k Evropské unii. Spojil se s několika členy středopravicového Svazu pro francouzskou demokracii (UDF) a pravicovými Sdružení pro republiku. Společně založili Regionalistické alsaské hnutí, i když politicky zůstali stále silně pravicově vyhraněni.

⁸⁵ *Alsace d'Abord*. [cit.2008-05-13]. Dostupné z: <http://www.alsacedabord.org/rubrique.php?id_rubrique=37>.

⁸⁶ FN získala 13 regionálních radních, pravicová koalice sdružení pro republiku – Svaz pro francouzskou demokracii RPR-UDF (*Rassemblement pour la république – Union pour la démocratie française*) 19 křesel a levice pouze 9 míst.

⁸⁷ Alsasko vpřed získalo celkově 5,9% hlasů a 3 křesla. Poté jedno ztratili a spojili se s Národním republikánským hnutím MNR (*Mouvement National Republicain*). To bylo až po volbách. Celkem tedy obdrželi 9 postů. Na stránkách <www.elections-politique.com> jsou zástupci uváděni jen 2 pod titulem *Extreme droite* (to už jsou výsledky po všech přeskupeních).

⁸⁸ V roce 2004 stoupl počet na 9,42 %, ale strana zůstala bez křesla.

6.3.2 Politicko širokospektrální Bretaň⁸⁹

V bretaňském kraji působí desítky regionálních politických hnutí či stran, které ve svých programech vyjadřují požadavky od autonomie po vytvoření samostatného státu. Jsou představiteli celého politického spektra, jak pravice, tak levice⁹⁰. Na regionální politické scéně se podařilo prorazit především dvěma levicovým celkům: Bretaňská demokratická unie UDB (*Union démocratique bretonne*) a Bretaňská strana PB (*Parti Breton*, používán je i bretaňský název *Strollad Breizh*).

UDB reprezentuje socialisticky orientovanou etablovanou stranu, která na regionální úrovni působí již od roku 1964⁹¹. Prozatím operuje jen v regionální oblasti, kde také dosáhla svého největšího úspěchu, když se její 3 kandidáti zástupce dostali regionální rady roku 2004. V volbách do regionálních rad i obecních volbách se jí také daří prosazovat své členy⁹². Své působení rozšiřuje i mimo oblast regionu, když v obecních volbách 2008 představila své dva kandidáty v pařížském obvodu.

Aktivizace UDB přišla především v 90. letech po vzoru regionálních iniciativ ve Skotsku a Walesu. V květnu 1999 publikovala svůj Projekt částečného statusu pro Bretaň, když se nechala inspirovat obdobnými projekty ve španělských regionech. Prozatím se nejedná o legislativu schválenou centrální vládou, nicméně mezi požadavky směřující k federalistickému uspořádání: autonomní region Bretaň, autonomní instituce (regionální parlament, vládu a účetní komoru), převod kompetencí (v oblasti médií, životního prostředí, sociálních věcí, ekonomiky, administrativy, kultury, turistiky, dopravních prostředků), rozvoj bretaňského jazyka a národnost, legislativní pravomoci, zástupce v Evropské unii⁹³. K tomu, aby dosáhlo stejného statusu jako španělská autonomní společenstva je, vedle naplnění požadavků obsažených ve statusu, třeba především ústavně garantovat tento status a naplnit jej.

⁸⁹ Geograficky se nejedná jen o územně-správně vymezený region, ale také o departement *Loire-Atlantique* regionu *Pays de la Loire*.

⁹⁰ Nevyjímaje extremistické póly: pravicové zastoupené hnutími Adsav! či Legitimistická bretaňská federace (*Fédération bretonne legitimiste*, FBL), ale také levicovými Emgann a Nezávislá a liberální koordinace Bretaň (*Coordination Bretagne Indépendante et Libertaire*, CBIL). Obě tyto skupiny se odvolávají na více než tisíciletou samostatnou historii tohoto regionu a požadují opětovné odtržení od Francie. Nicméně nemají dostatečnou voličskou podporu, aby své cíle realizovaly, a tak přežívají na okraji politického spektra.

⁹¹ Zdroj – oficiální internetová stránka: *UDB, le parti d'une Bretagne Autonome*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <<http://www.udb-bzh.net/>>.

⁹² Ve volbách do obecních a městských zastupitelstev 2008 bylo zvoleno 38 představitelů UDB.

⁹³ Více: *Projet de Statut particulier pour la Bretagne*. [cit. 2008-05-13]. Dostupné : <http://www.udb-bzh.net/article.php?id_article=394&lang=fr>.

Mladší zástupce, centristická Bretaňská strana byla založena teprve roku 2001 a v letošních obecných volbách slavila svůj prvotní úspěch, když prosadila svých dvanáct kandidátů, z nichž se tři stali starosty. Na regionální úrovni se prozatím neetablovala. Ve svém programu prosazuje federální strukturu státu, ale daleko více se zaměřuje do oblasti ekonomické (podpora bretonských firem, zjednodušení obchodní legislativy, větší konkurenceschopnost bretonských firem), nicméně i politická sféra je zastoupena požadavkem politických autonomních institucí⁹⁴. Jejich politika je také proevropsky orientovaná. Ve svém programu požadují přímé čerpání investic z evropských strukturálních fondů a také bretaňské zástupce v bruselských rozhodovacích institucích, přičemž se odvolávají na fakt, že region jako Bretaň se čtyřmi miliony obyvatel⁹⁵ nemá zástupce.

Vedle zmíněných stran zde působí další strany, které se snaží prosadit s lokálními požadavky, či kulturně orientovanými, jako například Federalistické hnutí Bretaně MEB (*Mouvement Fédéraliste de Bretagne*). Dle výsledků z posledních voleb převahu v regionu získává Socialistická strana. Jedinou výjimkou je departement Morbihan, kde Socialistická strana zcela propadla na úkor UMP⁹⁶. V departementních volbách do generálních rad se v tomto departementu z vítězství radovala středoprávní strana Demokratické hnutí Modem (*Mouvement Démocrate*). Zajímavé výsledky přináší i zdejší první kolo voleb. V případě střetu více subjektů jednotlivých pólů (typické právě pro první kolo), je pravice daleko více sjednocená, nedochází k tak velkému tříštění hlasů a z bojů obecně vychází vítězně. Z toho vyplývá, že má-li být levice úspěšná i v prvním kole, je třeba ji konsolidovat. Pokud tyto dva faktory aplikujeme na regionální strany, lze vysledovat dva budoucí směry. UDB by měla hledat společné levicové spojence a koordinovat politicky svou činnost, pro PB je dosti prostoru, zejména v departementu Morbihanu, kde by mohla odebrat voličské hlasy vítězné UMP.

Politická autonomie zůstává v programech těchto stran prezentována především požadavkem zastoupení v Evropské unii, zvláště pak v rámci ekonomických kompetencí. Navazují tak na původní cíl organizace CELIBu.

---

⁹⁴ V tomto ohledu se odvolává přímo na katalánský, baskický a skotský příklad: „Národy bez státu, jako Katalánsko, Baskicko, Skotsko mají nadále skutečnou vládu a důležitou legislativní pravomoc. Cílem Bretaňské strany bude přivést Bretaň na stejnou úroveň autonomie v rámci francouzského státu.“ *Parti Breton*. [cit. 2008-05-13]. Dostupné z: <http://www.partibreton.org/pb/article.php?id_article=438>.

⁹⁵ Srovnává, že se jedná o stejný počet obyvatel jako má Irská republika.

⁹⁶ V pěti ze šesti okrsků zvítězila UMP.

6.3.3 Specifická Korsika

Korsika získala specifický právní status v rámci francouzské územní správy. Impuls k tomuto ustanovení byl dán zákonem 428 z 13. května 1991, nímž regionální rada získala více pravomocí než doposud. To v praxi znamenalo, že vedle již existujícího Shromáždění Korsiky (*Assemblée de Corse*), které je názvem pro regionální radu, byla zřízena Výkonná rada Korsiky (*Conseil exécutif de Corse*) a Ekonomická, sociální a kulturní rada Korsiky CESC (*Conseil économique, social et cultural de Corse*). Zákonem z 22. ledna 2002 bylo územnímu společenství Korsiky předáno více kompetencí na rozdíl od ostatních regionů. Kompetence byly posíleny především v ekonomice. Korsika může zcela samostatně rozhodovat o ekonomických programech, programech dlouhodobého vývoje a fiskálním systému investic. Některé pravomoci, jako například kultura, správa zdrojů vody, turistika, školství, či správa přístavů, byly zcela předány. O jiné se stále dělí stát s územním společenstvím (mezi sdílené ně je kupříkladu zařazen rybolov, zemědělství, archeologické dědictví a životní prostředí). Zároveň došlo k převodu státních služeb pod správu Korsiky. Touto formou se již blíží institucionálním rozdělením obdobným se statusy španělských autonomních společenství.

„Politická situace na ostrově se však tímto krokem výrazně nezlepšila. Vláda proto v prosinci 1999 zahájila diskusi o budoucnosti ostrova. Takzvaný matignonský proces (název procesu dle sídla premiéra) byla debata mezi francouzskou vládou a mezi zástupci korsických poslanců [Perottino 2005: 208]. Snahou bylo ukončit zhoršující se ekonomickou i politickou situaci (především terorismus). Do této diskuse byli přizváni jen zvolení poslanci, tudíž byla vyřazena korsická nacionalistická sdružení spjatá s teroristickými organizacemi. Výsledkem byl zákon číslo 92 z 22. ledna 2002, jímž byly posíleny kompetence v oblasti kultury a ekonomického a územního rozvoje.

I stejně jako v případě Alsaska je Korsika pravicově orientovaná (v jediných těchto regionech vládne pravice). Nicméně v případě Korsiky získala většinu, právě díky podpoře regionálních nacionalistických stran⁹⁷ (viz příloha č. 7). Silné postavení pravice lze spatřit ve složení Exekutivní rady, všech osm členů patří k pravicovým stoupencům (z nich je šest členů UMP). Je nutné však připustit, že oproti 90. létům dochází postupně k ústupu ze slávy jak regionálních stran, tak pravicových, které byly v 90. letech motorem změn proti socialistické

---

⁹⁷ Roku 2004 získala levice 24 poslaneckých mandátů v Korsickém shromáždění, kdežto pravice jen 19, ale koalici s 8 mandáty nacionalistických regionálních stran získala většinu.

vládě⁹⁸, přestože právě díky ní získaly více kompetencí. I tak zde nacionalistické regionální strany hrají významnou úlohu.

V průběhu 90. let probíhalo v rámci regionálních stran četné tříštění, které zároveň oslabovalo postavení jednotlivých stran na politické úrovni. Základem byly strany vzniklé v 70. a 80. letech – Unie korsického lidu UPC (*Union du peuple corse*, v korsičtině *Unione di u Populu Corsu*)⁹⁹ a Nacionalistické sdružení CN (*Rassemblement nationaliste, Cuncolta Naziunalista*), z nichž se formovaly nejdůležitější korsické regionální strany. Z UPC odešla část členů a roku 2002 založila Stranu korsického národa PNC (*Parti de la Nation corse*). Dále komplikovanější dělení zažila CN. První se roku 1989 odštěpila Korsická národní aliance ANC (*Alliance nationale corse, Accolta naziunale corse*). Roku 1992 následovala strana Korsický národ CN (*Corsica Nazione*), která se spojila s další regionální stranou Nezávislost (*Indipendenza*) a posléze se tyto sjednotily do formace nazývané Korsika národ a nezávislost CNI (*Corsica Nazione Indipendente*). Roku 1998 se pak od CN dále odtrhlo křídlo, které vytvořilo stranu Národní přítomnost PN (*Presenza Naziunale*) a konečně v roce 1990 se část členů zbylého CN osamostatnila a vytvořila Hnutí za sebeurčení MRA (*Mouvement pour autodétermination*), které se však na stranické scéně udrželo pouze do roku 1999¹⁰⁰.

Je zřejmé, že systém regionálních stran je velmi nestabilní a mezi největšími aktéry dochází k štěpení, což snižuje jejich možné prosazení v politice, i přestože jsou si strany programově velmi blízké (vyjadřují požadavky autonomie – stejné jako při devoluci získalo Skotsko a Wales, autonomní vláda, samostatný fiskální systém, rovnost korsičtiny s francouzštinou a podobně). Strany na konci 90. let postupně opustily od extremistických prvků při prosazování svých zájmů (především marginalizace proudu FLNC v *Corsica Nazione*). I to vedlo k opětovnému posílení regionálních stran¹⁰¹ a k zisku osmi křesel pro stranu Korsický národ v regionálních volbách 1999. Jednotlivé subjekty si uvědomily pravicovou převahu národních stran v letech 1992 – 2004 a nemožnost získat své pravicové voliče v tak roztržité síti, a tak roku 2004 došlo ke sjednocení Strany korsického národa,

---

⁹⁸ Levice v regionálních volbách 1999 získala 16 mandátů, oproti 24 pravicovým a 11 nacionalistickým.

⁹⁹ Stranu založil roku 1977 Max Simeoni jako *novou reformistickou cestu* na pozadí konfliktu Korsické regionalistické fronty FRC (*Front regionaliste corse*) a Korsické regionalistické akce ARC (*Action regionaliste corse*). Prosazuje dosažení svobody Korsiky nenásilnou cestou.

¹⁰⁰ Zdroj: Briquet, J. (1997). *La tradition en mouvement: Clientélisme et politique en Corse*. Paris: Belin, s. 157, dále: *Le site de la Fédération Corse du Parti National Radical*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <<http://www.pnr-regioncorse.com/>>.

¹⁰¹ Největšího úspěchu dosáhly regionální strany roku 1992, kdy CN a MPA dohromady získaly třináct zástupců v korsickém shromáždění. O šest let později poklesl počet zástupců regionálních stran na pět.

Presenza Naziunale a Corsica Nazione a dalších šesti uskupení do Národní jednoty UN (*Unione Nazionale*), která v regionálních volbách téhož roku získala 8 křesel a spolu s UMP tvoří „regionální vládu“. Právě větší konsolidace regionálních stran by mohla vést k osamostatnění nacionalistického proudu oproti levo-pravému kontinuu.

6.3.4 Savojsko – nenaplněný sen departementu

Savojsko představuje ojedinělý případ ve skupině zmíněných regionálních stran. Pro svou specifičnost je mu věnován alespoň tento prostor. Na území tohoto departementu působí dvě strany: Savojská liga LS (*La Ligue Savoisiennne*)¹⁰² a Hnutí savojského regionu MRS (*Mouvement Région Savoie*)¹⁰³. Od legislativních voleb 2002 tato dvě uskupení tvoří provisorní koalici. I když obě zastávají jiný ideologický směr (LS je pravicově orientovaná, MRS levicově), jejich cíl je společný: status Savojska jako 23. kontinentálního regionu. Odvolávají se především na nelegitimní francouzskou anexi z roku 1860 a je odlišnou kulturu a specifický jazyk *arpitan* (morfologicky, foneticky i ortograficky blízký italštině a jazyku *d'oc*).

Prozatím v departementu nedosáhly výraznějšího postavení. Dle posledních výsledků voleb do Národního shromáždění a regionálních rad, respektive rok 2007 a 2004, je tato oblast politicky heterogenní. Zatímco na národní úrovni zde s převahou vítězí pravicové strany, hlavně UMP, regionální politická scéna je vyhraněna pro levicové strany¹⁰⁴. Tento stav může být výhodný především pro MRS, která je o něco silnějším politickým hráčem. Spojením s LS a více centristickým zaměřením obou uskupení by mohlo představovat způsob, jak získat i pravostředové hráče na regionální úrovni.

---

¹⁰² Pravicově orientované hnutí založené roku 1995, které požaduje nezávislost Savojska. Zdroj: *La Ligue Savoisiennne*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <http://notre.savoie.free.fr/defaultv2_f.htm>.

¹⁰³ Socialisticky zaměřené hnutí založil roku 1972 anarchista Max Molliet, které se změnou prezidenta z Mollieta na Benoita Bra více přiblížila socialismu.

¹⁰⁴ Při regionálních volbách roku 2004 získala Socialistická strana téměř dvojnásobek mandátů (celkem 51) oproti UMP (28).

6.4 Zámořská území v letech 1997 – 2007

Zámořské regionální strany se prosazují především v rámci Senátu¹⁰⁵, i když jsou přidruženy do klubů národních stran. Geografická vzdálenost, odlišný historický vývoj a fakt, že národní strany se historicky neformovaly v těchto oblastech částečně „handicapují“ postavení národních stran na úkor lokálních formací. Nicméně silná ekonomická závislost způsobuje, že národní strany přece jen zůstávají dominantním hráčem na státní úrovni. Následující subkapitola představí současné všeobecné separatisticko-autonomistické trendy. Větší důraz na tuto oblast již nebude kladen, neboť se jedná o území se specifickým postavením i odlišným politicko-historickým vývojem v rámci Francouzské republiky (i v dřívějším Francouzském společenství).

V zámořských územích lze vysledovat dva hlavní rozdílné směry: inklinace k politice kontinentální Francie (Mayotte, Réunion, Saint-Pierre-et-Miquelon)¹⁰⁶ a odklon od této politiky (Guadeloupe, Francouzská Guyana, Martinique, Nová Kaledonie, Francouzská Polynésie, Wallis-et-Futuna), ve kterých „se strukturovaly tři politické snahy: vytvoření departementů, autonomního území a úplná nezávislost [Daniel 2006: 32]“.

Tendence k větší autonomii stále stoupá, příkladem mohou být specifické právní statusy Nové Kaledonie a Francouzské Polynésie. Nicméně i v jiných oblastech se zvedá vlna těchto hnutí v podobě regionálních parlamentních stran. Nejúspěšnějším územím je v tomto směru Martinique, kde většinu v regionální radě zaujímá Martinské nezávislé hnutí MIM (*Mouvement Indépendantiste Martiniquais*). I přesto se celonárodní strany snaží udržet svůj vliv. Přistupují k tomu dvěma způsoby: „poskytují bohaté prostředky teritoriálním lídrům (stále zde funguje princip klientelismu) a hledající podporu zámořských krajích jen v době voleb [Daniel 2006: 39].“ Regionální strany se shodují ve třech programových bodech. Zaprvé definují za cíl konsolidaci sociálních vztahů. Dále touží prosadit vlastní jazyky na úkor francouzštiny. Zatřetí vidí nárok obyvatel, vzhledem k jejich multietnicitě, na vlastní autonomii a suverenitu. Vzhledem ke klientelismu, rozdrobenosti jednotlivých území a převaze menších obcí hrají na lokální úrovni převahu malé místní strany. Volby prezidenta či

---

¹⁰⁵ *Force de l'Alternance du Mouvement départementaliste mahorais* (mayotťská strana přidružená k UMP), *Walvari* (guyanská strana spojená PS), *Cap sur l'Avenir* (formace Saint-Pierre-et-Miquelonu sympatizující s PS), *Force démocratique de Guyanne* (levicová guyanská strana přidružená k RDSE), *Guadeloupe unie, socialisme et réalités* (guadeloupská strana u RDSE), *Parti progressiste martiniquais* (martinská socialistická strana), *Mouvement Indépendantiste Martiniquais* (martinská strana přidružená k Demokratické a republikánské levici).

¹⁰⁶ Tato území spatřují v užším svazku s kontinentální Francií ekonomickou výhodu. Réunion jako zbylé departement čerpá finance z fondů Evropské unie. Toho chtějí dosáhnout i Mayotte a Saint-Pierre-et-Miquelon. Saint-Pierre-et-Miquelon především kvůli „lepšímu formování pozice v obchodování s treskami a v rámci Francie jako celku [Daniel 2005: 33]“.

do Národního shromáždění jsou doprovázeny velkou voličskou neúčastí¹⁰⁷ a dle zmíněných mechanismů jsou de facto v režii národních stran.

I když Francie zahájila v 80. letech decentralizační proces, přesto se pořád jedná spíše o dlouhodobou snahu prosadit se ze strany jednotlivých regionů. Tento stav je dán především dvěma faktory. Zaprvé, kompetence, které byly přeneseny na regionální či lokální úroveň, nejsou natolik široké, aby umožňovaly politickou autonomii regionu. Zadruhé, existující volební systém upřednostňuje dualistický souboj pravice – levice národních stran, které jsou stále velmi dobře etablované, a nedovoluje prosazení regionálním formacím.

Vedle již zmíněných regionálních stran se vyskytují regionální politické subjekty v Normandii, Okcitanii¹⁰⁸, v pyrenejské oblasti i ve Flandrech¹⁰⁹. Regionální strany se od roku 1995 sdružují v organizaci Společné regiony a lidé (*Régions et peuples solidaires*¹¹⁰), která se označuje za politické humanistické, demokratické a federalistické hnutí, které se staví proti pařížskému centralismu, požaduje posílení kulturní rozdílnosti a federalistické uspořádání regionů založené na základě principů autonomie¹¹¹.

---

¹⁰⁷ V prezidentských volbách je neúčast v ROM i COM v průměru 30 % (výjimku tvoří Mayotte, kde neúčast přesahuje 50 %). Pro srovnání: v kontinentální Francii neúčast dosahuje 16 %. Při legislativních volbách k urnám v zámořských departamentech nepřijde v průměru 40 % oprávněných voličů (výjimkou je opět zůstává Myaotte s neúčastí 47 %), což v průměru odpovídá i kontinentální Francii.

¹⁰⁸ Historický region Okcitanie zahrnuje území všech jižních regionů kontinentální Francie po *Massif central* a zasahuje v hraničních oblastech do sousedních států, Španělska a Itálie. Zájem jednotlivých hnutí, organizací a sdružení se zaměřuje na uchování jazykové a kulturní specifičnosti, ale existují zde i strany bojující za osamostatnění území. Příkladem může být Okcitánská strana POC (*Partit Occitan*) či Okcitánská národní strana PON (*Partit Nacionalista Occitan*). Jejich volební výsledky jsou minoritní v porovnání s ostatními regionálními stranami.

¹⁰⁹ Jedná se o hraniční region mezi Francií a Belgií. Působnost regionálních i belgických národních stran je minoritní.

¹¹⁰ Součástí je: Bretaňská demokratická unie, Okcitánská strana, Baskická solidarita EA (*Eusko Alkartasuna*), Republikánská levice Katalánska, Unie alsaského lidu, Baskická národní strana, Katalánský blok BC (*Bloc Català*), Hnutí savojského regionu a Strana korsického národa.

¹¹¹ Více: *Régions et peuples solidaires*. [cit. 2008-05-13]. <<http://www.r-p-s.info/>>.

7 Španělsko

Stranický systém Španělska lze považovat za bipartismus s výhradami [Strmiska 2005b: 54] či „měkkou variantou dvoustranického systému vypomáhající kvazikolaliční praxí [Strmiska 2005b: 365].“ Tento stav je dán spojením několika prvků volebního systému. Malé volební obvody ve spojení s užitím d’Hondtova dělitele vytváří disproporcionalitu, která zvýhodňuje velké strany (v tomto případě národní strany Španělskou socialistickou dělnickou stranu PSOE (*Partido Socialista Obrero Español*) a Lidovou stranu PP (*Partido Popular*)).

Studie regionálních španělských stran je rozdělena do tří subkapitol. V prvním je krátce představen španělský politický systém. Následující kapitola se věnuje vymezení politické strany v rámci španělské legislativy. Poslední kapitola charakterizuje vývoj nejdůležitějších regionálních stran. Jedná se o strany, které hrály či ještě hrají roli důležitého aktéra na regionální i celostátní úrovni. Důraz je kladen na charakteristiku jejich vývoje v letech 1997 – 2007 i současný stav regionálního hnutí v Galicii, Andalusii, na Kanárských ostrovech a ve Valencijském regionu a na Baleárských ostrovech. Transhraniční pyrenejská oblast s nejsilnějším postavením regionálních stran (autonomních společenství Baskické země, Navarry, Aragonu a Katalánska) bude tvořit samostatnou kapitolu.

7.1 Uvedení do problematiky: španělský politický systém

Aktuální politický systém je výsledkem konce frankistické diktatury a dlouhodobější tranzice k demokracii (1975 – 1978), která probíhala na základě konsensů, aby „i při zásadních změnách nedošlo k bolestivým a sociálním otřesům [Dvořáková, Kunc 2007: 171].“ Přejít byl také spojen s otázkou formy státu. Socialisté dlouho trvali na republikánském zřízení, komunisté se klonili k myšlence monarchie. Ke konsensu, tedy na parlamentní monarchii, nakonec přispěl král Juan Carlos II, když řekl, že „hlava státu nemá moc zakladatelkou a ztělesňuje pouze symbolické hodnoty dějin [Dvořáková, Kunc 2007: 174].“

Král, hlava státu, i přes toto vymezení disponuje daleko více pravomocemi¹¹², především je však jeho role reprezentativní a je symbolem jednoty státu. Veškerá výkonná

---

¹¹² Články 62 – 64 Ústavy mu určují tyto funkce: vyhlašuje zákony, velí ozbrojeným silám, jmenuje předsedu vlády a jeho ministry, rozpouští parlament a vypisuje nové volby, vyhlašuje referendum, uděluje milosti a přijímá a jmenuje velvyslance.

moc je de facto svěřena vládě a jejímu předsedovi vlády (*presidente*)¹¹³. Zákonodárná moc je tvořena dvoukomorovým parlamentem – Sněmovna poslanců (*Congreso de Diputados*), která svými pravomocemi má převahu nad horní komorou, Senátem (*Senado*). Senát, který má legitimaci na regionálním základě, může být sněmovnou snadno přehlasován.

Tři sta padesát poslanců je voleno na čtyři roky proporčním způsobem. Velikost obvodů je vede k odlišným tendencím: „proporční zastoupení funguje dobře pouze ve velkých obvodech (nad 11 zástupců), ve středních (6 – 10) už se ztrácejí hlasy pro malé (pod 5 mandátů) se již projevuje jasný většinový efekt a tendence k uplatnění pouze dvou stran [Dvořáková, Kunc 2007: 179].“ Post senátora je možné získat dvojím způsobem: 208 mandátů se rozděluje většinovým způsobem a zbylé jsou rozdány na regionální úrovni, kdy každá autonomní oblast vysílá za každý milion obyvatel jednoho zástupce¹¹⁴. Současný počet činí 264 senátorů. Při volbě do obecních a městských zastupitelstev se využívá proporčního systému s volební klauzulí 5 % (na rozdíl od celostátních, kde je 3 %).

S přechodem k demokracii se otevřel prostor pro vznik nových stran na celostátní úrovni, ale také se s nově vytvořeným statutem autonomních komunit aktivizoval vznik regionálních politických stran¹¹⁵, jejichž počet narůstal a díky jejich potenciálu se staly členy vlády¹¹⁶. Tento fakt byl dán hned několika faktory. Do roku 1993 existovaly ve španělském stranickém systému tři důležité politické strany. Dvě z nich PSOE a PP představovaly 2 hlavní póly. Třetím vedlejším pólem byla centristická strana prvního „potranzitního“ premiéra Adolfa Suáreze Svaz demokratického středu UCD (*Unión de Centro Democrático*). Ta postupně vlivem značné vnitřní roztržičnosti ztrácela svůj dřívější potenciál a poskytla tak prostor pro PP v pravé části politického spektra, která se tímto stala regulérním soupeřem PSOE. Oslabenou levou část politického spektra reprezentovala PSOE a vznikl zde prostor pro regionální strany.

---

¹¹³ Ústava přikládá vládě následující funkce: vnitřní a zahraniční politika, civilní a vojenská správa, obrana státu, má výkonnou a nařizovací moc.

¹¹⁴ Počet senátorů se tedy může měnit v závislosti na demografických změnách.

¹¹⁵ Roku 1977 se zúčastnilo 157 politických stran, do parlamentu se dostalo 6 s celostátní a 2 regionální působností – Demokratická konvergence Katalánska (CDC) a Baskická nacionalistická strana PNV.

¹¹⁶ Roku 1993 s PSOE spolupracovaly regionální strany PNV, Kanárská koalice CC (*Coalición Canaria*) a CiU, nicméně do vlády vstoupily (což znamenalo, že socialisté se musely o podporu u těchto stran ucházet při každé zákonodárné iniciativě. I následná, tentokrát vláda PP, se opírala o podporu regionálních stran., ke kterým se přidal Galicijský národní blok BNG (*Bloque Nacionalista Galego*). Roku 2004 se z vítězství radovali socialisté. Vytvořili menšinovou vládu, již podporu vedle Sjedinené levice přislíbila i regionální strana Republikánská levice Katalánska ERC (*Esquerra Republicana de Catalunya*). Rok 2008 byl opět úspěšným pro PSOE, která sice získala o pět mandátů více (169) oproti roku 2004, nicméně stále nedosáhla absolutní většiny, vytvořila menšinovou vládu a v parlamentu se bude opírat o podporu regionálních stran.

Vedle pravo-levého ideologického kontinua se tak ve španělském stranickém systému projevila další štěpná linie vycházející z etnicko-jazykového konfliktu, tedy nacionalistická reprezentovaná regionálními politickými stranami. Obdobný příklad uspořádání, tedy dvě hlavní linie a vedlejší nacionalistickou, lze v případě Francie nalézt v korsickém stranickém systému.

7.2 Legislativní vymezení politické strany

Základní právní status španělských politických stran je vyjádřen články I, VI, XXII a XXIII Ústavy 1978, i když první zákon č. 2281, o regulaci k registraci politických sdružení, vstoupil v platnost již v roce 1976 (důvodem byly první demokratické volby roku 1977, ve kterých měly podle tohoto zákona být zastoupeny jen demokratické politické síly). Ústava je (dle článku VI) definuje následovně: „Politické strany vyjadřují politický pluralismus, účastní se vytváření a vyjádření vůle lidu a jsou základním nástrojem politické účasti. Jejich založení a působení musí být ve shodě s Ústavou a zákonem. Struktura a fungování politických stran musí ctít demokratické principy.“ V následujících zmíněných člancích se vymezuje zákaz ilegálních sdružení, především tajných spolků a paramilitaristických sdružení.

Španělsko, na rozdíl od Francie, disponuje ve své legislativě zákonem věnujícím se souhrnně politickým stranám, takzvaný organický zákon č. 6, o politických stranách¹¹⁷, z 27. června 2002. Ten se odvolává na definici z Ústavy a určuje podmínky vzniku politických stran, jímž se strany stávají zapsáním do registru politických stran na ministerstvu vnitra právníckými osobami. Dále musí ctít veškeré demokratické principy a respektovat ústavní hodnoty.

Důležitým prvkem, které tento zákon nově přináší, je právní rozpuštění politických stran. K tomu dochází jen na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu v případě, že strana „systematicky narušuje svobody a základní práva, když ospravedlňuje atentáty proti životu a lidské společnosti“, „podporuje a legitimizuje násilí jako metodu k dosažení politických cílů“, „politicky podporuje akce teroristických organizací“ či „na své volební listiny umísťuje osoby spojené teroristickými delikty“. Soudním rozhodnutím jsou politické strany rozpuštěny a je jim zakázána jakákoliv politická aktivita. Tímto zákonem byla zakázána činnost například baskickým stranám Lidová jednota, Baskičtí občané EH (*Euskal Heritarrok*) a Jednota

---

¹¹⁷ Mimo něj existují další zákony upravující a upřesňující parciální části, jako např. zákon 1907/1995, o státních ročních příspěvcích či zákon 8/2007, o financování politických stran.

(*Batasuna*), které měly úzké vztahy s teroristickou organizací ETA. Před obecními volbami roku 2007 se vedla obdobná diskuze o straně Národní baskická aliance ANV (*Acción Nacionalista Vasca*), která měla mít také kontakty na ETU. Nejvyšší soud návrh na zrušení zamítl a ANV se voleb účastnila. V koalici Akce Baskické solidarity – Národní baskická aliance EAE – ANV (*Acción Nacionalista Vasca - Eusko Abertzale Ekintza*) získala druhý největší počet zastupitelů.

7.3 Španělské regionální strany v letech 1997 – 2007

Na španělském politickém „poli“ se střetávají různé regionální strany reprezentující národní zájmy, které pochází z různých regionů. Dochází tak ke konfrontaci „identitizujících (nacionalistických) periferních mobilizací a centralistických kontramobilizací, které se odehrávají jak v kulturně-politické scéně, tak ve sféře institucionální politiky. Pouze některé z regionálních scén se záhy profilovaly jakožto skutečné regionální či etnicko-regionální stranické systémy, především katalánská, baskická a do značné míry galicijská, zatímco vývoj stranických soustav v Andalusii, Navaře, Aragonu, na Kanárských a Baleárských ostrovech či ve Valencijské regionu aj. neprobíhal, zejména zpočátku, tak jednoznačně a přímočaře [Strmiska 1999: 14, 16].“

Počáteční nárůst regionálních stran se postupně stabilizoval a v letech 1993 – 2000, kdy se vedle tří celonárodních stran (PSOE, PP a IU) etablovalo celkem 8 regionálních formací a stabilně si udržovalo asi 10% voličskou podporu¹¹⁸. Jelikož IU jako celonárodní strana představovala jen marginálního soupeře, boj o Monclou (sídlo španělského premiéra) se odehrával mezi PSOE a PP. Tím se naskytla příležitost využít koaličního potenciálu regionálních stran¹¹⁹. Nicméně od voleb do Sněmovny poslanců roku 2004 se postupně snižoval počet stran i jejich voličské podpory¹²⁰ na úkor celonárodních stran (pro srovnání – tabulka viz příloha č. 8). Senát, jak již bylo řečeno, není vyrovnanou komorou sněmovně. Nicméně i zde se prosazovaly regionální strany. Léta 1996 – 2008 jsou charakteristická poklesem počtu regionálních uskupení a nárůstem zastoupení. Avšak senátní volby letošního

---

¹¹⁸ Všechny volební výsledky jsou přebírány z oficiální stránky španělského ministerstva vnitra – *Ministerio del Interior – Resultados Electorales*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <<http://www.elecciones.mir.es/MIR/jsp/resultados/index.htm>>. – a aktuální výsledky z roku 2008 z internetových stránek deníku *el País: Resultados Elecciones 2008 en el País.com*. [cit. 2008-05-14]. <<http://www.elpais.com/especial/elecciones-generales/>>.

¹¹⁹ Viz poznámka číslo pět.

¹²⁰ Výjimkou zůstává strana Navarra ano Na Bai (*Nafarroa Bai*), které je od roku 2004 novou regionální stranou v dolní komoře parlamentu.

roku zaznamenaly daleko dramatičtější pokles senátorů z regionálních stran, než v předchozích volbách (viz příloha č. 9).

Zaměříme na Galicii, Kanárské ostrovy, Andalusii a menší regionální formace, které ve vymezeném období získaly pozice ve sněmovně, či stabilně působí na regionální úrovni.

7.3.1 Galicie

Po Frankově smrti a přechodu k demokracii byla galicijským regionálním stranám poskytnuta možnost znovu se etablovat na regionální i celostátní úrovni. Vedle odboček národních stran se snažilo prosadit hned několik formací: Svaz galicijského lidu UPG (*Unión de Povo Galego*), Galicijská národní strana PNG (*Partido Nacionalista Gallego*) a jiné [Beramendi 1997: 54]. Nicméně vzhledem k vysokému počtu regionálních stran zde existovala velká roztržičnost a pokud se strany prosadily, jejich výsledky byly minoritní oproti úspěchům celonárodních stran, především PP. Bylo třeba vytvořit stabilní a silnou stranu, která by zahrnovala regionální požadavky. Tou se roku 1982 stal Galicijský národní blok spojením s Galicijskou stranou PG (*Partido Galeguista*).

Postupnou ztrátou voličské podpory či pohlcením regionálních formací se proměnil v nejsilnější regionální politický subjekt hájící regionální nacionalistické zájmy. S tím byla spojena i heterogenost celého uskupení. „Tato nestejnorodost představovala zároveň předpoklad a důsledek pronikání BNG do prostoru levého středu a středu stranicko-politického spektra v letech 1989 – 1994, předtím obsazeného a kontrolovaného PSG-PSOE [Strmiska 2005a: 66]“. Do parlamentu se prosadila poprvé v roce 1996 se ziskem dvou poslaneckých křesel¹²¹. Od té doby si tento počet udržuje (roku 2003 získala tři křesla). Na regionální úrovni tvoří třetí hlavní pól, vedle PP a PSOE. Tím potvrzuje španělský specifismus, ve kterém se vedle osy socio-ekonomického štěpení (tedy pravo-levého kontinua) objevuje další linie, a to nacionalistická. V galicijském regionálním parlamentu mají zastoupení PP, PSOE a BNG, přičemž dominantní postavení zaujímá PP, i když v posledních osmi letech její pozice je oslabována. BNG ve svém programu prosazuje především vytvoření samostatného státu, samostatné zastoupení Galicie v Evropské unii, větší důraz a prosazení galicijského jazyky ve školství a galicijského kulturního dědictví a v oblasti fiskální politiky žádá větší autonomii¹²².

---

¹²¹ První galicijskou regionální stranou, která získala mandát ve sněmovně byla Galicijská koalice CG (*Coalición Gallega*) roku 1986.

¹²² Zdroj: *Bloque Nacionalista Galego*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <<http://www.bng-galiza.org/opencms/opencms/BNG/global/seccions/portada/>>.

V galicijském stranickém prostředí dnes zaujímá středové postavení s inklinací k levému středu. I když právě levý střed v posledních čtyřech letech více inklinuje k posilující galicijské odnoži PSOE, což vedlo i k oslabení pozic BNG v regionálním parlamentu, kde ze 17 zástupců roku 2001 poklesl počet na 13 ve volbách roku 2007. Na lokální úrovni zachová své místo „třetího vzadu“ za dominantní PP a ji dotahující PSOE. Mezi regionálními stranami v Galicii nemá protivníka. Ve volbách do obecních a městských zastupitelstev se sice objevují formace regionálního či lokálního charakteru jako (Galicijská koalice CG *Coalición Galega*, Galicijská demokracie DG *Democracia Galega*, Galicijská země TG *Terra Galega* a jiné), nicméně ty získají jen zanedbatelný počet zástupců. Cílem BNG je stálá snaha vytvořit alternativu k vládě PP a překonat volební výsledky PSOE, i když poslední výsledky voleb do sněmovny, obecních zastupitelstev i do regionálního parlamentu ukazují, že voličská podpora oslabuje na úkor PSOE a dochází k odklonu od nacionalistických tendencí. Posílení BNG by mohlo vycházet z využití její středové pozice a orientací i na pravicové středové voliče, které by odebrala PP.

7.3.2 Kanárské ostrovy

Geografická roztržitost Kanárských ostrovů vedla také k velké fragmentaci stranického spektra nejen na lokální úrovni, ale také v regionálním parlamentu. „Existence sedmi velkých ostrovních celků ztěžovala vytvoření soudržných stran [Strmiska 1996: 96]“. Filiálky celonárodních stran, tedy v prvních letech po přechodu k demokracii hrály v kanárském stranickém systému ústřední roli. I když iniciativa regionálních stran stoupala, nebylo možné dosáhnout tížených úspěchů. Jediným možným řešením byla jejich spolupráce a následné spojení. Prvním integračním krokem bylo spojení sedmi ostrovních stran a hnutí do Nezávislého sdružení Kanárských ostrovů AIC (*Agrupaciones Independientes de Canarias*) v letech 1983 – 1987. Druhým krokem bylo odštěpení ostrovního levicového nacionalismu od Sjednocené levice IU (*Izquierda Unida*) a vznik uskupení Iniciativa Kanárských ostrovů ICAN (*Iniciativa Canaria Nacionalista*, resp. *Iniciativa Canaria*). Nejvýznamnějším mezníkem se pak roku 1993 stalo ustanovení Kanárské koalice CC (*Coalición Canaria*)¹²³.

---

¹²³ Jednalo se o spojení pěti kanárských formací: Nezávislé sdružení Kanárských ostrovů, Iniciativa Kanárských ostrovů, Národní strana Kanárských ostrovů PNC (*Partido Nacionalista de Canarias*), Majorenského shromáždění AM (*Asamblea Majorera*) a regionální centristické formace Demokratického a sociálního středu.

Za vznikem CC stála především snaha řešit nahromaděné ostrovní problémy, jimiž se centrální, ani regionální vláda zastoupená celonárodními stranami nezabírala. „Kanárská koalice ovšem nepředstavovala projekt sjednocení všech politických stran a skupin, působících na Kanárských ostrovech, nýbrž právě anticealistických či alespoň necentralistických sil autonomistického či nacionalistického charakteru [Strmiska 1996: 97]“. Součástí koalice se stali i bývalí členové celošpanělských stran (Sjednocená levice a Demokratický a sociální střed CDS *Centro Democrático y Social*), kteří byli na jedné straně zklamáni politikou svých stran a zároveň v novém uskupení viděli možnost větší realizace.

Ve svém programu CC požaduje federativní uspořádání státu, v jehož rámci je třeba zaručit jednotu kanárské národnosti. Prostředkem k dosažení tohoto cíle je posílení vlastní vlády (CC se odvolává především na geografickou vzdálenost od kontinentálního Španělska a neschopnost centrální vlády ihned řešit nastalé problémy). Dalším krokem je reforma Senátu, který by se měl stát komorou hájící vícenárodnostní stát. Vedle politických požadavků vedoucích k větší autonomii autonomního společenstva se CC snaží aktivně řešit aktuální lokální problémy, když například požaduje legislativní rámec vedoucí k zamezení stoupající migrace¹²⁴.

Ihned po své konsolidaci dokázala CC navázat na předchozí úspěchy svých hlavních formací a ustavila roku 1993 historicky první kanárskou nacionalistickou vládu. Pozitivní výsledky konsolidace regionálního uspořádání se projeví i na celostátní úrovni, když se poprvé roku 1993 dostala CC do Sněmovny poslanců. Obdržela čtyři mandáty (stejný počet získala i následujícím volebním období) a stala se rozhodujícím „jazýčkem“ na vahách při spolupráci s PP ve sněmovně. Díky tomuto koaličnímu potenciálu došlo k nárůstu prestiže i na regionální úrovni.

Při legislativních volbách 2000, 2004 a 2008 zaznamenala CC pokles (každý rok ztratila jeden mandát), stejně tak došlo i k oslabení dřívějšího koaličního partnera PP. Voličská podpora CC v období 2000 – 2008 se propadla téměř o polovinu. Naproti tomu v lokálních obecních volbách velmi dobře konkuruje celostátním formacím PSOE a PP a jen s těsným odstupem se umísťuje druhá se ziskem téměř stejného počtu mandátů jako PSOE (to znamená asi 2/5 z celkového počtu zastupitelů)¹²⁵. Jiné regionální strany jako Nové Kanárské

---

¹²⁴ Zdroj – oficiální internetová stránka Kanárské koalice: *Coalición Canaria: La Fuerza de Canarias*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <http://www.coalicioncanaria.org/web_2008/index.php>.

¹²⁵ Volební výsledky do obecních a městských zastupitelstev jsou dostupné z: *Ministerio del Interior - Resultados Electorales*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <<http://www.elecciones.mir.es/MIR/jsp/resultados/index.htm>>.

ostrovy NC (*Nueva Canaria*), či lokální formace jako Strana nezávislých za Lanzarote PIL (*Partido de Independientes de Lanzarote*) v obecních volbách získávají jen minimální počty zastupitelů.

Vzhledem k rivalitě odnoží hlavních španělských stran (PSOE a PP) zaujala Kanárská koalice ústřední postavení v kanárském stranickém systému. „Je sporné, zda po etablování CC jakožto jednoho ze tří hlavních stranických pólů na Kanárských ostrovech zde zůstal ještě nějaký volební potenciál potřebný pro eventuální prosazení se jiné relevantní regionální strany [Strmiska 2005a: 61]“. Vzhledem k tomu, že CC je složeným pólem, jak z formací levicově orientovaných, tak pravicově udržuje si, vedle své jedinečnosti v hájení regionálních/nacionalistických zájmů, také silný koaliční potenciál (jak na regionální, tak na celostátní úrovni).

7.3.3 Andalusie – odklon od regionální orientace

V Andalusii měla Socialistická strana vždy silné kořeny. Tento fakt potvrdila i s přechodem k demokracii, když se obnovila formace Socialistická aliance Andalusie ASA (*Alianza Socialista de Andalucía*) vytvořená před pádem režimu a roku 1976 změnila název na Socialistická strana Andalusie PSA (*Partido Socialista de Andalucía*). Svůj název změnila ještě v roce 1979 na Socialistická strana Andalusie – Andaluská síla PSA-PA (*Partido Socialista de Andalucía-Poder Andaluz*). Až roku 1984 se odtržením od této formace definitivně ustanovila regionální strana Andalusistická strana PA (*Partido Andalucista*) mající již zmíněné regionální znaky¹²⁶.

Strana poprvé získala posty ve Sněmovně poslanců již roku 1979 (ještě coby součást andaluské odnože PSOE). Po svém odštěpení těžila z úspěchu dřívějších let a trvalého trendu podpory socialisticky orientovaných stran, a tak roku 1989 získala své dva zástupce ve sněmovně. Dalšího a prozatím posledního úspěchu se dočkala ještě roku 2000 (získala jednoho postu ve sněmovně). V mezidobí 90. let se její potenciál projevil na regionální úrovni. „Andaluská odnož PSOE sice dokázala vítězit v regionálních volbách v letech 1994, 1996 a 2000, ovšem nedosahovala absolutní většiny mandátů. Za dané situace PA získala koaliční potenciál a stala se vládním partnerem andaluských socialistů [Strmiska 2005a: 62].“ Od roku 2004 PSOE dosahuje v regionálním parlamentu absolutní většiny, koaliční potenciál PA se

---

¹²⁶ Zdroj – oficiální internetová stránka strany: *Partido Andalucista*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <<http://www.partidoandalucista.org/index-gen.htm>>.

vytratil, což vedlo k tomu, že se při letošních regionálních volbách PA nedostala do regionálního parlamentu. I v místních volbách do obecných zastupitelstev představuje PA až čtvrtou formaci a dosahuje 1/8 pozic, co její dřívější mateřská strana PSA. Regionální strany postupně upadají z regionální politické scény a tvoří spíše relevantní lokální formace do obecných zastupitelstev.

7.3.4 Valencie a Baleárské ostrovy

Tyto autonomní oblasti jsou charakteristické dvěma regionalistickými tendencemi. Jedním je samostatná nacionalistická orientace k autonomii spojená především Valencijskou unií UV (*Unió Valenciana*) v případě Valencie a Mallorskou unií UM (*Unió Mallorquina*) u Baleárských ostrovů. Druhým nacionalistickým směrem, již méně zastoupeným, je snaha Katalánska o sjednocení území do historického Velkého Katalánska.

Ve studovaném období došlo stejně jako na národní úrovni k utvoření bipolárního soupeření PSOE a PP, přičemž z výsledků na Baleárských ostrovech je jejich pozice vyrovnaná, ve Valencii mírně převyšuje levicověji orientovaná PSOE. Tato levicovost je zřetelná i z faktu, že do roku 2004 zde získávala pozice i Sjednocená levice. Jedinou regionalistickou stranou, která se dostala do sněmovny byla Valencijská unie, která zde působila v letech 1986 – 2000¹²⁷. Postupně začala slábnout i na lokální úrovni (ještě v obecných volbách roku 1999 byla třetí úspěšným uskupením za PP a PSOE, v následných volbách získala zhruba jen polovinu zastupitelů ve srovnání s předešlým územím a v obecních volbách roku 2007 utrpěla největší historický porážku během svého působení na politické scéně).

Naproti tomu Mallorská unie se nikdy neprosadila do sněmovny, avšak na lokální úrovni se její úspěchy projeví. Lze vysledovat postupné posilování pozice, až se stala třetí nejsilnější stranou. V těchto autonomních společenstvích lze vidět dvě protichůdné tendence regionálních stran. Zatímco ve Valencii je regionální směr oslabován. Baleáry zaznamenávají „probuzení“ regionálního nacionalistického cítění.

Ve všech výše zmíněných autonomních společenstvech v letech 1997 – 2007 lze vypočítat stagnaci či pozvolný pokles regionálních tendencí vedených regionálními stranami. Žezlo obrátce regionálních zájmů postupně v regionech Andalusie a Valencie

---

¹²⁷ Získala 1 mandát, v letech 1989 – 1993 dokonce tři. Zdroj: *Ministerio del Interior – Resultados Electorales*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <<http://www.elecciones.mir.es/MIR/jsp/resultados/index.htm>>.

postupně převzaly filiálky národních stran, především PSOE (respektive PSA a PSV¹²⁸). Naproti tomu na Kanárských ostrovech a v Galicii stále přetrvává snaha vytvořit třetí pól – nacionalistický – k levo-pravému uspořádání PSOE a PP. Daleko úspěšnější je v tomto vymezování se pyrenejská oblast (autonomní oblasti: Katalánsko, Baskicko, Aragon a Navarra). Ze studie španělských regionálních lze vyvodit, že ke zdárnému prosazení na centrální politické scéně je nutné nejprve disponovat stabilní a silnou regionální podporou, kterou je třeba získávat postupně v lokálních a regionálních volbách. I to by mohla být cesta k úspěchu francouzských regionálních stran.

8 Pyrenejská oblast

Historicky se v této oblasti vyvíjely dva správní celky: Katalánsko a Baskicko, které byly rozděleny do dvou států, ale také do různých územně správních celků v rámci vnitřního správního dělení. Nejsilnější nacionalisticko-separatistické tendence ze strany Španělska se nacházejí právě v této pyrenejské oblasti. Prostupují hranicemi do Francie, kde sice nejsou tak silné, ale markantní určitě.

Kapitola je rozdělena do tří částí. První se zaměřuje na historický region Katalánska. Druhá subkapitola informuje o vývoji aragonských regionálních stran, které prozatím působí jen na španělském území. Poslední část se věnuje území Baskických zemí a jejich specifickému postavení na obou stranách pyrenejských hranic.

8.1 Katalánské země

Termín Katalánské země v současné době označuje oblast, která v minulosti formovala Katalánské království a dnes zde převažuje katalánština. Jedná se o katalánské, valencijské autonomní společenství, Baleárské ostrovy, Andorru, hraniční oblast Katalánska s Aragonem, francouzský departament *Pyrenées-Orientales* a okolí sardinského města Alguer. Především na španělském a francouzském území se výrazněji prosazují katalánské regionální formace.

---

¹²⁸ Socialistická strana Andalusie a Socialistická strana Valencie.

8.1.1 Severní Katalánsko

V jižní části francouzského regionu *Languedoc-Roussillon*, lépe řečeno v departementu *Pyrénées-Orientales*, který je někdy nazýván severním Katalánkem (*Catalogne Nord*), se od roku 1986 aktivizují regionální tendence mající centrum ve španělském Katalánsku. Nejstarší formací, která se zde etablovala unifikací různých existujících směrů, byla roku 1986 katalánské nacionalistické demokratické hnutí Katalánská jednota UC (*Unitat Catalana*). Inspiraci nachází v katalánském statusu, i když na rozdíl od zbývajících formací nepožaduje spojení a vytvoření Katalánských zemí, ale preferuje jen kulturní spolupráci se sousedním katalánským územím¹²⁹. Ve svém programu zdůrazňuje specifiku oblasti v rámci Francie a požaduje federální uspořádání státu a vytvoření regionu severní Katalánsko. Dalším požadavkem, jehož inspiraci je možné spatřovat ve španělských autonomních společenstvích, je nárok na vytvoření regionálních legislativních a exekutivních orgánů s přenosem příslušných kompetencí a samostatného fiskálního systému.

Unitat Catalana je pravicovým hnutím, které svého úspěchu dosahuje ve volbách do obecních a městských zastupitelstev především díky celkové pravicové orientaci departamentu. Ve volbách roku 1989 bylo zastupiteli zvoleno třináct kandidátů¹³⁰. Dalším úspěchem bylo při obecních volbách roku 1993 zvolení katalánského zástupce Jeana-Paula Alduy primátorem hlavního města departamentu, Perpignan. *Unitat Catalana* své počty zástupců v obecních zastupitelstvech postupně stále zvyšovala. Propojenost s jižním Katalánkem dokazuje i fakt, že při volbách do Evropského parlamentu roku 1999 její kandidát figuroval na kandidátce španělské strany Konvergence a Jednota. UC nadále zůstává nejúspěšnější regionální stranou v této oblasti.

Další stranou, která na tomto území operuje, je Demokratická konvergence Katalánska CDC (*Convergence Démocratique de Catalogne*), která navázala na dřívější působení Katalánského bloku¹³¹ (*Bloc Català*). CDC se účastnila prozatím všech voleb od svého vzniku, nicméně v žádných nebyla úspěšná. Strana zastává pozici levicového středu a vzhledem k pravicové orientaci oblasti i relativní „neetablovanosti“ strany si ještě nedokázala získat větší procento voličů. Stejně jako UC požaduje vytvoření regionu Severní Katalánsko.

---

¹²⁹ Velmi blízko má k CiU, i když se nejedná o politickou spolupráci.

¹³⁰ Více o historii a volebních výsledcích: *a Catalunya Nord*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z : <<http://www.galeon.com/unitatcatalana/>>.

¹³¹ Byl založen roku 2001 spojením části příznivců UC a Strany pro Katalánsko PPC (*Partit per Catalunya*). Jeho cílem bylo prosazování katalánské identity v regionu a vytvoření samostatného regionu. Roku 2006 změnil jméno na CDS.

Poslední stranou, která funguje v tomto prostoru je odnož španělské ERC. Má význam spíše symbolický a sjednocuje především voliče, tzv. emigranty ze španělského Katalánska. De facto se jejího rozhodovací, stejně jako finanční centrum nachází v Barceloně.

Nejsilnější regionální politickou silou stále zůstává UC, i když operuje jen na lokální úrovni. Všeobecným cílem zůstává federalizace území a ne připojení ke Španělsku, jak by se mohlo zdát.

8.1.2 Španělské Katalánsko

Proces utvoření regionálního systému a přístup samotných katalánských regionálních stran se stávají „vzorem pro jiná etnicko-regionalistická hnutí ve Španělsku i mimo něj [Strmiska 1996: 91]“¹³². Nicméně je nutné připustit, že v první fázi demokratizace nebyl vývoj stranické soustavy tak přímočarý, neboť ekonomický potenciál regionu byl největší v celém Španělsku (a stále zůstává) a centrální moc se obávala z její ztráty¹³². Naproti tomu katalánské regionální strany se projevovaly velmi aktivně již od samého počátku přechodu k demokracii, nicméně k prolomení na politické celostátní scéně došlo po parlamentních volbách roku 1979, kdy se Konvergence a jednota stala dominantní regionální stranou a tento post si udržuje dodneška.

Důležitý mezník představují první volby do katalánského parlamentu roku 1980, ve kterých CiU¹³³ zvítězila, stala se nejsilnější regionální formací. S tím se zvedl její potenciál i na národní úrovni. Své vítězství potvrdila i ziskem absolutní parlamentní většiny v katalánském parlamentu v letech 1984, 1988 a 1992. Pokles preferencí přišel s rokem 1995, kdy CiU ztratila absolutní většinu, nicméně stále zastávala post první formace autonomního společenstva. Charakterizuje se jako nacionalistická-katalanistická reformistická strana, která se identifikuje s levým i pravým středem.

Toto silné postavení regionálních formací vedlo k *regionalizaci* i stran. Především Strana socialistů Katalánska PSC (*Partit dels Socialistes de Catalunya*) a Iniciativa pro Katalánsko – Zelení ICV (*Iniciativa per Catalunya Verds*) si touto regionální orientací svých

---

¹³² „V této souvislosti je třeba poukázat na výchozí poměr sil mezi španělskými a *katalanistickými* formacemi v letech 1977 – 1979, tedy v období před ustanovením (obnovením) katalánského parlamentu a vlády. V této fázi dominovaly politickému životu v Katalánsku spíše španělské (PSOE a rovněž UCD), než katalanistické formace [Strmiska 1996: 91].“

¹³³ V letech 1978 – 1979 se Demokratická strana Katalánska ještě pod taktovkou Jordi Pujola vyhraňovala jako nacionalistická a pokroková. Roku 1978 došlo ke sloučení s Demokratickou jednotou Katalánska do formace CiU.

zájmů získávají významné voličské zdroje, například na rozdíl od PP, které se tento krok nezdařil [Strmiska 1996: 92 - 93].

Ve studovaném období lze vysledovat postupné oslabení voličské podpory CiU do dolní komory parlamentu¹³⁴, nicméně strana si stále udržovala druhý nejvyšší zisk v počtu poslanců do sněmovny a díky své středové orientaci i voličský potenciál na celostátní úrovni. Na druhou stranu, na regionální úrovni byla permanentním vítězem. I když i lze pozorovat trend snížení počtu zvolených zastupitelů za CiU¹³⁵. Výrazný prvek představovalo posílení levicových formací PSC a ERC. Lokálním volbám nicméně stále dominovaly regionální strany (CiU a ERC společně získávaly více jak polovinu postů v obecních a městských zastupitelstvech).

Po úspěších ve volbách do regionálního parlamentu (*Generalitat*) z 80. a počátku 90. let přišlo období voličské recese, i když v letech 1995 – 2003 CiU zaujala pozici dominantní strany. V prvním volebním období se spojila s celošpanělskou PP. Ve druhém hledala podporu i „sílící“ ERC. Nicméně volební rok 2003 pro ni přinesl výraznou ztrátu (získala 46 zástupců v *Generalitat* oproti 56 z předchozího volebního období). ERC využila svého posílení (obdržela 23 mandátů oproti předchozím 12) a zvolila strategické spojení s levicovými kolegy – PSC a IC/*Verds*. Při posledních volbách do katalánského parlamentu roku 2007 nedošlo k tak výraznému přeskupení hlasů, takže regionální vláda zůstala ve stejném uskupení politických stran¹³⁶.

Druhým výrazným hráčem mezi katalánskými regionálními formacemi je ERC, která až v posledních osmi letech zaznamenává výraznějšího nárůstu voličské podpory. Jde o formaci, která vznikla už v 30. letech 20. století spojením stran Katalánská republikánská strana a Katalánský stát. Od roku 1936 působila v exilu. S procesem demokratizace opustila levicový reformismus a populismus. Došlo k radikální demokratizaci a roku 1980 využila svého potenciálu a podpořila regionální vládu vedenou CiU. Její koaliční potenciál se opět projevil roku 2003, od kdy se stala regionální vládní stranou. Na konci 80. let došlo k příklonu

---

¹³⁴ Největší podpory dosahovala v letech 1986 – 1993 se ziskem osmnácti poslaneckých křesel, postupným odlivem voličské podpory především k posilujícím socialistům počet mandátů do sněmovny klesl na jedenáct (to odpovídá počtu z roku 1982, kdy teprve docházelo ke konsolidaci katalánského i španělského stranického systému).

¹³⁵ V obecních volbách je celkem roku 1999 získala CiU 4 089 postů, tedy více jak polovinu (celkový počet byl 8 497). O čtyři roky později její počet klesl na 3 687 a ztratila absolutní postavení (z celkového počtu 8 690). Při posledních obecních volbách roku 2007 došlo k dalšímu oslabení na 3 387 (z 8 892). Zdroj: *Ministerio del Interior – Resultados Electorales*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <<http://www.elecciones.mir.es/MIR/jsp/resultados/index.htm>>.

¹³⁶ Více viz: *CiU*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <<http://www.ciu.info/>>.

k nacionalistickým pozicím a novými členy se staly příznivci ozbrojené organizace Svobodná země. Roku 1997 se toto radikální křídlo oddělilo a ERC získala charakter „nedogmatické levice a nacionalistické strany spojující národovorný projekt se sociálním obsahem [Strmiska 2003: 43]“.

Ve sněmovně je permanentně přítomna od roku 1989. Počet jejích členů není příliš vysoký (historického úspěchu dosáhla strana roku 2004 ziskem osmi poslanců), nicméně může využít současného levicové orientace voličů a svého koaličního potenciálu. Na regionální úrovni v letech 1997 – 2007 soustavně posiluje¹³⁷ a udržuje si třetí místo za CiU a PSC. Je nutné poznamenat, že se snaží svůj vliv prosadit i za hranicemi ve francouzském departementu *Pyrenées-Orientales*. Působí zde od roku 1991, prozatím však zůstává bez politické účasti¹³⁸.

Pravicově orientované strany, příkladem může být PP, nemají v tomto regionu silnou voličskou podporu. Na lokální, ani regionální úrovni se proto žádná regionální pravicová strana výrazně neprosadila. Střed a levice katalánského politického stranického spektra jsou prozatím obsazeny silnými regionálními formacemi (přičemž regionální oslabená levice je zaplněna katalánskou odnoží PSOE). Všeobecným trendem regionálních katalánských stran zůstává oslabování jejich pozice na národní úrovni, ale posilování levicových regionálních formací na lokální úrovni.

8.2 Aragon

Aragon představuje oblast, kde dochází k souboji o voliče především mezi dvěma největšími národními stranami – PSOE, PP. Avšak dříve tomu tak nebylo. Po přechodu k demokracii Aragonská strana PAR (*Partido Aragonés*) participovala ve sněmovně v letech 1979 – 1993. Její úspěch byl však většinou jen jednomandátový, nicméně v letech 1982 – 1996 vytvořila v regionu vládní koalici s PP, respektive s Lidovou aliancí AP (*Alianza Popular*).

Na tradici jediné aragonské regionální strany se pokusila nenavázat Aragonská junta¹³⁹ CHA (*Chunta Aragonesista*), která využila své lokální podpory a vycházela z potřeby samostatného nacionalistického hnutí pro Aragon, neboť zde přetrvávala obava uzavřenosti

---

¹³⁷ V tomto období počet jejích obecních zastupitelů stoupl trojnásobně (z 525 na 1 581 zastupitelů).

¹³⁸ Více: *Esquerra Republicana de Catalunya*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: < <http://www.esquerra.cat/>>.

¹³⁹ Strana vznikla roku 1986 jako následovník aragonských regionálních organizací z počátku 20. století.

mezi dvěma silnými politicko-nacionalistickými hnutími (katalánským a baskickým). Na účast PAR ve sněmovně navázala CHA, když roku 2000 i 2004 získala po jednom poslaneckém postu. Od roku 2008 je na celostátní úrovni obsazen jen jeden senátorský post zástupcem aragonské regionální strany, a to PAR. CHA dnes operuje jen v rámci regionu a využívá svého středového postavení, díky němuž je schopna spolupracovat se stranami pravicové (to ukázala při spolupráci s PP) i levicové orientace (dnes spolupracuje s PSOE v regionální vládě). Jejím cílem je prosazení ještě větších kompetencí pro regionální orgány, spravedlivé rozdělování státních financí a také větší decentralizace v rámci aragonského společenstva¹⁴⁰.

Dalším důkazem slabé pozice regionálních politických stran v Aragonu ukazuje jejich postavení v obecních volbách. V nich PAR ve studovaném období obsadila zhruba ¼ zastupitelských postů¹⁴¹, ale tvořila až třetí nejúspěšnější lokální formaci (po PSOE a PP). Naproti tomu CHA zaznamenala postupný nárůst zvolených kandidátů (z 84 na 228), což ale ve srovnání se zbylými zmíněnými stranami představovalo jen marginální úspěch. Jde o levicově orientovanou stranu, která ve stranickém systému bojuje voliče společně se PSOE, proto se jí nedaří dosáhnout požadovaných cílů.

Cíle etablovat v aragonském stranickém systému autochtonní regionální stranu bylo sice dosaženo, nicméně v regionálním a lokálním stranickém systému dnes hrají PAR a CHA až „třetí, respektive čtvrté housle“.

8.3 Idea Velkého Baskicka

Baskické regionální strany přenášejí svou působnost nejen na francouzské území takzvaného severního Baskicka, ale jejich působnost je stále zřetelnější i v navarrském autonomním společenství.

8.3.1 Navarrská rozpolcenost

Navarra představuje obdobný případ jako Valencie. Působí dvě větve regionálního nacionalismu, které se také odráží v uspořádání a orientaci stranického systému. V prvním případě se jedná o horizontální propojení s baskickými regionálními stranami, které přenášejí

---

¹⁴⁰ Zdroj: *Chunta Aragonesista*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <<http://www.chunta.com/>>.

¹⁴¹ Celkový počet zastupitelů se pohyboval v letech 1997 – 2008 v průměru kolem 4 200 postů.

svou působnost na navarrské území s cílem vytvoření historického Velkého Baskicka. Reprezentantem těchto tendencí je sjednocení uskupení Navarra ano Na Bai (*Nafarroa Bai*). Druhým trendem je nezávislost na baskickém systému a konsolidace vlastní regionální nacionalistické větve v rámci navarrského stranického systému. Zde jako přední představitel působí Unie navarrského lidu UPN (*Unión del Pueblo Navarro*).

Navarra získala své první zastoupení ve Sněmovně poslanců až s vytvořením nového regionálního levicového uskupení Na Bai, které nezastupuje navarrské regionální strany, ale jde o sjednocení baskických stran působících na navarrském území za účelem většího volebního zisku¹⁴². Svým sjednocením přispěla ke konsolidaci baskických regionálních stran v Navarře a se jako první navarrské regionální politické uskupení dostalo do parlamentu. Tuto svou kapacitu dokázala strana promítnout i do regionálních a obecních voleb¹⁴³. Mimo Na Bai působí v lokálním navarrském systému autonomně jednotlivé její složky. Za zmínku stojí, že strany EA a EH v lokálních volbách mají větší podporu než PNV (v případě Baskicka je to naopak).

Navarrským „domácím“ zastupitelem je UNP, který lze charakterizovat jako „politické ztělesnění antibaskického navarrského regionalismu [Strmiska 2005a: 53]“. Ta sice nedosahuje zisků na celostátní úrovni, ale je hlavním hráčem v rámci autonomie. V letech 1997 – 2007 se stala dominantní stranou v regionálním parlamentu a v obecních volbách zaujímá mezi prezentovanými stranami první místo¹⁴⁴. Důvodem úspěchu může být propojení UPN a PP na regionální úrovni [Strmiska 2005a: 62], které favorizuje PP v legislativních volbách s vědomím větší možnosti prosazení regionálních zájmů.

Do roku 2007 byl pluralistický navarrský stranický systém charakterizovaný dvoupólovostí mezi UNP a navarrskou odnoží PSOE. Baskické formace tvořily až vedlejší póly. Nicméně konsolidací baskického uskupení se politické síly vyrovnávají a lze mluvit o trojpólovém uspořádání: UPN, které zastupuje navarrský regionální nacionalismus, Na Bai snažící se o prosazení modelu Velké Baskicko a regionální odnož PSOE charakterizující přítomnost národní strany.

---

¹⁴² Na Bai vznikla roku 2003 sjednocením EAJ-PNV, EA, Aralar, a Batzarre. Více: *Nafarroa Bai*. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <http://www.nafarroabai.org/es/actualidad/fr_inicial.htm>.

¹⁴³ V obecních volbách se stala čtvrtou nejsilnější formací a druhou v autonomním parlamentu.

¹⁴⁴ Největší počet navarrských obecních a městských zastupitelů pochází z politicky nezávislých kandidátů.

8.3.2 Severní francouzské Baskicko

Území departementu *Pyrénées-Atlantique* (jižní část akvitánského regionu při hranicích se Španělskem) spadá do historického území Baskicka. Stejně jako v případě Severního Katalánska se zde formovala politická strana hájící zájmy severních Basků. Nezávislá jednota AB (*Abertzallen Batasuna*) svých prvních výraznějších úspěchů docílila až po sjednocení různých baskických proudů hájící francouzské zájmy roku 1995¹⁴⁵. Požaduje autonomii departementu s vytvoření samotné baskického regionu s budoucím nárokem obyvatel na sebeurčení. Z lingvistického hlediska prosazuje zrovnoprávnění francouzštiny a baskičtiny, tedy modifikaci druhého článku Ústavy 1958¹⁴⁶.

AB se prosazuje na lokální úrovni¹⁴⁷, nicméně v koalici baskických stran působících na francouzském území Ano pro baskický lid (*Euskal Herria Bai*) při legislativních volbách roku 2007 se stala čtvrtou nejsilnější formací v departementu. AB se prezentuje jako demokratická levicová strana, i proto se od ní roku 2001 odštěpila extremistická skupina *Batasuna*, která je blízká španělské organizaci ETA.

Formace, které požadují sice odtržení území, ale jeho následné přidružení ke španělskému území, jsou ryze španělského charakteru. Zástupci těchto stran jsou EA – Baskická solidarita (*EA – Solidarité Basque*) a EAJ - PNV (více viz následující subkapitola).

8.3.3 Španělské Baskicko

Formování regionálního stranického systému mělo sice svá specifika (silné postavení zaujímala Baskická národní strana¹⁴⁸ a další regionální formace, slabé pozice španělských stran s výjimkou PSOE), ale probíhalo relativně rychleji než v případě Katalánska. „Perifernost Baskicka spolu s dalšími momenty, zejména specifickými procesy polarizace, jejichž hlavní zdroj se nacházel v nejvíce vlastenecké části místního stranického spektra Lidová jednota), významně napomohly kontrastnímu profilování se tohoto regionálního stranického systému na španělském politickém pozadí [Strmiska 1999: 18].“

Tato zvláštní konstelace faktorů působila příznivě především na pozici nacionalistických stran v rámci celošpanělského systému. V letech 1977 – 1986 nejvíce postů

¹⁴⁵ Založena byla už roku 1988.

¹⁴⁶ Zdroj: *Blog officiel abertzaleen batasuna*. [cit. 2008-05-13] < <http://www.abertzaleen-batasuna.com/>>.

¹⁴⁷ Při obecních volbách roku 2008 prosadila stovku svých kandidátů, z nichž se 12 stalo starosty.

¹⁴⁸ Oficiální název zní Euzko Alderdi Jeltzalea-Partido Nacionalista Vasco (EAJ-PNV), ve krácené podobě se užívá PNV.

v tomto autonomním společenství získávala PNV. K ní se přidaly další regionální strany a Baskická levice EE (*Eskadiko Ezkerra*)¹⁴⁹. Počet získaných poslaneckých křesel osciloval mezi osmi až dvanácti. Zlom přišel v roce 1986, kdy PNV na druhé místo odsunula PSOE. Oslabením PNV byl i fakt, že se od ní roku 1986 odštěpila Baskická solidarita, která vystupovala jako samostatná strana, nicméně bez parlamentního zastoupení¹⁵⁰. Další oslabení baskických regionálních stran v dolní komoře přichází v letech 2000 – 2008, kdy se PNV může ještě opírat o spolupráci s EA. Od posledních voleb je PNV jedinou regionální baskickou stranou zastoupenou ve sněmovně s počtem šesti poslanců (což představuje poloviční počet z nejúspěšnějších let. Ztráta regionální podpory vyplynula především z posilování PSOE a PP.

Na lokální a regionální úrovni jsou regionální strany, především PNV, dominantními politickými subjekty. V regionálním parlamentu, vyjma roku 1986, permanentně vítězí. Ve studovaném období strana formuje nacionalisticko-regionální vládu podporovanou EA a EB. Ve volbách do obecních a městských zastupitelstev PNV průměrně obsazovala 1/3 postů. PNV se stala hlavním a také jediným pólem stranického regionálního systému. Tato pozice je dána především díky „strategicky výhodnému středovému postavení a dostatečné taktické flexibilitě [Strmiska 2005a: 50]“. Stabilní vedlejší pól představuje baskická odnož PSOE. „Dlouho dobu představovala nejvýznamnější prošpanělskou protiváhu PNV, nikoliv však rovnocennou vládní alternativu [Strmiska 2005a: 50]“. Její postavení se však posiluje na všech úrovních územní správy a je doprovázena vzestupem baskické odnože PP. Zbylým regionálním formacím (jmenovitě EA), zůstává role koaličního partnera PNV¹⁵¹.

V baskickém a katalánském stranickém systému je daleko důležitější etnicko-polické *cleavages* než ve zbylých autonomních společenstvech. Proto také zauímají ve španělském stranickém systému specifickou pozici. Cíle obou celků shrnul *The Economist*¹⁵²: „Rozdíl mezi baskickými a katalánskými nacionalisty je v tom, že Baskové se chtějí od Španělska odtrhnout, kdežto Katalánci mu chtějí vládnout.“

---

¹⁴⁹ Baskické regionální strany ve svých programech prosazují především daleko větší autonomii, než je současná, která by měla vyústit ve sjednocení baskických zemí do jednotného státu.

¹⁵⁰ Toho strana dosáhla roku 1993 ještě v koalici s EE. Jako samostatná strana se do parlamentu prosadila až roku 1996 (v obou komorách dosáhla jednoho postu).

¹⁵¹ Zároveň je ale jejich působení na politické scéně velmi nejisté. Strana HB byla spojována s teroristickou organizací ETA a stejně jako její nástupce *Batasuna* byla zákonem číslo 6 z 27. června 2002, o politických stranách, zakázána. Nástupce *Aralai* je pokračovatelem jejich politiky a i voliči HB mu na lokální úrovni zachovávají přízeň.

¹⁵² *The Economist*. (1989), č. 310, s. 21

Ve Francii působí centralizační tendence zakotvené v legislativě, stranickém systému a dualistickém uspořádání stran. I ve Španělsku se vyskytují tendence proti separatistickým hnutím. Příkladem může být zmíněná UPN stavějící se proti baskické „anexi“ či regionální strany Valencie a Baleárských ostrovů bojujících proti expanzi katalánských formací. Specifickým případem zůstává Alaveská unie UA (*Unidad Alavesa*) v Baskicku, která se vyslovuje pro vytvoření užšího vztahu s centrem a odtržení provincie Alava od Baskicka.

Závěr

Z výsledků práce vyplývá, že pozice a relevantnost francouzských i španělských regionálních stran jsou silně determinovány volebními systémy, jejichž důsledky upřednostňují „bipartijní souboj“ národních stran. V případě Francie je tento stav ještě zesílen užitím většinového systému, na rozdíl od španělského proporcího. Druhým důležitým prvkem je stupeň decentralizace státní správy.

Francie i přes postupné decentralizační snahy stále zachovává status centralizované země, a tak prostor pro regionální strany, ve kterém by mohly lépe prosazovat své cíle, zůstává stále limitován národními stranami s celostátním programem. Prostor pro francouzské regionální strany je tedy otevřen především na lokální, ojedinele regionální úrovni. Nejvíce se španělskému modelu (kdy se vedle socioekonomického štěpení ustavuje další linie, a to nacionalistická) přibližuje korsický stranický systém. Dalšími charakteristickými prvky francouzských regionálních stran je všeobecně jejich pravo-levá politická orientace a značná roztržitost. Krokem ke zvýšení své relevantnosti alespoň na regionální úrovni by mohla být spolupráce, popřípadě sjednocení, jednotlivých regionálních stran dle španělského vzoru (například Kanárské koalice či Galicijského nacionalistického bloku), což se v některých případech již nastalo (například Katalánská jednota či Korsický národ).

Naproti tomu španělské regionální politické strany v letech 1997 – 2007 zastávaly na celostátní i regionální stranické scéně stabilní pozici, i když, dle posledních volebních výsledů do dolní komory parlamentu roku 2008, postupně slábnoucí. Na regionální úrovni je, samozřejmě region od regionu, jejich pozice odlišná. V některých si zachovávají své stabilní postavení (Galicijský nacionalistický blok, Kanárská koalice, Baskická národní strana), v jiných se pomalu vytrácí (Andalusistická strana, Valencijská unie), či naopak posilují (Mallorská unie). Většina z nich si své postavení udržuje především díky středové pozici, která jim poskytuje značný povolební potenciál a následné prosazení svých programových cílů.

Regionální strany, v případě Španělska na celostátní a Francie na regionální či lokální úrovni, nejsou stále schopny stát se třetím hlavním pólem vedle pravo-levého kontinua. Nicméně jejich pozice vedlejšího pólu jim skýtá výhodný koaliční či vyděračský potenciál. Nadále však zůstává otázkou, zda-li vlivem vnitřní i vnější migrace nebude postupně stírána specifika jednotlivých regionů, a tak i jeden ze základních charakteristických „důvodů bytí“ regionálních politických stran.

Summary

A larger constituency of specialists is becoming more and more interested in the sphere of regional political parties with their successive enforcement to national party systems or thanks to their strong regional position. The question of regional parties projects not only in the national politics but their importance is raised in the context of the European Union (for example in the issue of redistributing of finances from Structural Funds to particular regions).

France still represents a country with strong centralisation so the area the regional parties can work in is limited by national parties and regional politics functions only on local or sometimes regional levels. The Corsican party system is similar to the Spanish model where next to the socioeconomic cleavage there exists other line – nationalistic. The extensive fractionalism and right–left orientation are the other characteristic elements of French regional parties. Cooperation or unification of regional parties according to the Spanish model (for example CC or BNG) could one way to increase their relevance, yet it is applied in some cases – for instance *Unitat Catana* in North Catalan or *Cuncolta naziunalista* in Corsica.

On the other hand, Spanish regional parties keep stationary position in the national and also the regional level in years 1997 – 2007 although gradually faltering since last legislative and regional elections in 2008. The position of parties varies in each region - stagnation (for instance in Galicia, Canary Islands), growth (as Basque Country) and too decline (Andalusia). Most of them keep their state thanks to the central position that guarantees them strong post-election potential.

The position of regional parties are strongly determined by effects of election systems and represents the other pole of party system where socioeconomic cleavage dominates. However regional parties dispose of coalition/blackmailing potential thanks to this position. The external and interior immigration could represent the risk for regional parties because they could damage regional characteristics – and so one of the characteristic „raison d’ être“ of regional political parties.

Seznam literatury a zdrojů

A) LITERATURA

- Beramendi, J. (1997). *El nacionalismo gallego*. Madrid: Arco.
- Balcells, A. (ed.) (1996). *Catalan nationalism : past and present*. Basingstoke: Macmillan.
- Balcells, A. (2004). *Breve historia del nacionalismo catalán*. Madrid: Alianza Editorial.
- Colomer, J. (1998). *La transición a la democracia: el modelo español*. Barcelona: Anagrama.
- Čepová, A. (2002). Decentralizace národních států v západní Evropě (Velká Británie, Španělsko, Francie, Itálie). In: Fiala, V. – Říchová, B. (eds.). *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*. Olomouc-Praha: Moneta-FM, s. 36-107.
- Daniel, J. (2006). *Vie politique outre-mer et influence métropolitaine*. In: *Regards sur l'Actualité : La France et ses outre-mer*. Paris: La Documentation française. s. 31-41.
- De la Granja Sainz, J. (1995). *El nacionalismo vasco: Un siglo de historia*. Madrid: Tecnos.
- De la Granja, J., Beramendi, J., Anguera, P. (2001). *La España de los nacionalismos y las autonomías*. Madrid: Síntesis.
- Duverger, M. (1976). *Les partis politiques*. Paris: Points.
- Dvořáková, V., Kunc J. (2007). Španělsko. In Říchová, B.: *Komparace politických systémů II.*, VŠE, Praha.
- Ferro, M. (2006). *Dějiny Francie*. Praha: Lidové noviny.
- Fiala, P., Strmiska M. (1998). *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal.
- Fonrojet, S. *Les nouveaux transfert de compétences aux collectivités territoriales*. *Regards sur l'actualité*. 2005, no. 308, s. 17-39.
- Muñoz Morales, M., Guereña, J. (2006). *Los nacionalismos en España contemporánea : Ideologías, movimientos y símbolos*. Málaga.: Centro de Ediciones de la Diputación de Málaga
- Klokočka, V. (2004). *Ústavy států Evropské unie*. Praha: Linde.
- kolektiv autorů. *Particularismes locaux et régionalismes*. In: *Problemes politiques et sociaux*, č. 909, ročník 2005 (2/2005), s. 39 – 48.
- Krpec, O. (2006). *Funkce politických stran v politickém a sociálním systému*. In: *Politická revue*, č. 1, ročník 2006, s. 172 - 189 .
- Kunc, J. (1999). *Francouzská republika*. In: *Komparace politických systémů I.*, VŠE, Praha.
- Le Roy Ladurie, E. (2001). *Histoire de France des regions: La périphérie française, des origines à nos jours*. Paris: Seuil.

- Martin, P. (2007). Les modes de scrutin aux élections en France et leurs conséquences politiques. In: *L'Actualité*, č. 329, Paris: La Documentation française. s. 17 - 27.
- Martinez Herrera, E. (2001). From Natio-Buliding to Building Identification with Political Communities. Consequences Of Political Decentralisation in Spain, The Basque Country, Catalonia and Galicia, 1978 -2001. Florence: European University in Florence.
- Novák, M. (1997). Systémy politických stran. Praha: SLON.
- Perottino, M. (2005). Francouzský politický systém. Praha: SLON.
- Říchová, B. (2000). Přehled moderních politologických teorií. Praha: Portál.
- Říchová, B. (2002). Úvod do současné politologie. Srovnávací analýza demokratických politických systémů. Praha. Portál.
- Sartori, G. (2001). Srovnávací ústavní inženýrství. Praha: SLON.
- Strmiska, M. (1996). Regionální systémy politických stran : Komparativní studie ke genezi regionálních stranicko-politických soustav. In: *Politologický časopis*. s. 89-103.
- Strmiska, M. (1998). Regionální strany a stranické systémy. Brno: CDK
- Strmiska, M. (1999). Nacionalistické strany a stranicko-politický systém v soudobém Španělsku. In: Dančák, B., Fiala, P. Nacionalistické politické strany v Evropě. Brno : Masarykova univerzita. s. 11 – 24.
- Strmiska, M. (2003). Katalánské politické strany. Katalánské strany a regionální stranicko-politický systém v letech 1977-2002. Brno: AP.
- Strmiska, M. (2005a). Regionální strany, stranické systémy a teritoriálně politický pluralismus: Pojetí a typologie evropských regionálních stran a regionálních stranických soustav. Brno: AP.
- Strmiska, M. (2005b). Politické strany moderní Evropy: Analýza stranicko-politických systémů. Praha: Portál.
- Ubierto, A. (1995). Dějiny Španělska. Praha: Lidové noviny.
- Verpeaux, M. (2005). État territorial. In: *L'Actualité*, č. 308, Paris: La Documentation française. s. 5 – 16.
- Vital-Furane, E. (2000). Mémento des institutions politiques françaises. Paris: Hachette.

B) DOKUMENTY

- Ústava V. francouzské republiky*. [cit.2007-05-16]. Dostupné z:
<www.legifrance.gouv.fr/html/constitution/constitution.htm>.

Ústava Španělska. [cit.2007-05-16]. Dostupné z:

<www.constitucion.es/constitucion/lenguas/ingles.html>.

Autonomní statut Katalánska [cit.2007-05-16]. Dostupné z:

<www.gencat.cat/generalitat/cat/estatut/> a

<www.gencat.net/generalitat/eng/estatut/preambul.htm>.

Legislativní sborník Katalánska. [cit.2007-05-16]. Dostupné z:

<www.civil.udg.es/normacivil/catalunya.htm>.

C) INTERNETOVÉ ZDROJE: (poslední aktualizace 14.5.2008)

Assemblée nationale – Les députés, le vote de la loi, le Parlement français. [cit. 2008-05-14].

Dostupné z: <<http://www.assemblee-nationale.fr/>>.

ElPaís.com: el periódico global en español. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z:

<<http://www.elpais.com/global/>>.

Politique. [cit. 2008-05-14]. <<http://www.france-politique.fr/>>.

La Moncloa. Home. [cit. 2008-05-14]. <<http://www.la-moncloa.es/default.htm>>.

Le Monde.fr: Actualités a la une. [cit. 2008-05-14]. <<http://www.lemonde.fr/>>.

Map.es. [cit. 2008-05-14]. <<http://www.map.es/index.html>>.

Lenguas de España. [cit. 2008-05-13]. <www.proel.org/lenguas.html>

El Senado de España. [cit. 2008-05-13]. <www.senado.es>.

Les résultats – Le site officiel del ministère de l'Intérieur et de l'Outre-mer et des Collectivité.

[cit. 2008-05-14]. Dostupné z:

<http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_votre_service/elections/resultats>.

Election-Politique.com. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z:

<<http://www.election-politique.com/accueilelection.php>>.

Alsace d'Abord. [cit. 2008-05-13]. Dostupné z:

<http://www.alsacedabord.org/rubrique.php3?id_rubrique=37>

UDB, le parti d'une Bretagne Autonome. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <<http://www.udb-bzh.net/>>.

Parti Breton. [cit. 2008-05-13]. Dostupné z:

<http://www.partibreton.org/pb/article.php3?id_article=438>.

Le site de la Fédération Corse du Parti National Radical. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z:

< <http://www.pnr-regioncorse.com/>>.

Ministerio del Interior –Resultados Electorales. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z:

<<http://www.elecciones.mir.es/MIR/jsp/resultados/index.htm>>.

Bloque Nacionalista Galego. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z:

<<http://www.bng-galiza.org/opencms/opencms/BNG/global/seccions/portada/>>.

Coalición Canaria: La Fuerza de Canarias.

[cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <

http://www.coalicioncanaria.org/web_2008/index.php>.

Partido Andalucista. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z:

<<http://www.partidoandalucista.org/index-gen.htm>>.

A Catalunya Nord. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z : <<http://www.galeon.com/unitatcatalana/>>.

CiU. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: < <http://www.ciu.info/>>.

Esquerra Republicana de Catalunya. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <

<http://www.esquerra.cat/>>.

Chunta Aragonesista. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: <<http://www.chunta.com/>>.

Nafarroa Bai. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z:

<http://www.nafarroabai.org/es/actualidad/fr_inicial.htm>.

Legifrance – Le service public de l'accès au droit. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z:

<<http://www.legifrance.gouv.fr/>>.

Noticias Jurídicas. [cit. 2008-05-14]. Dostupné z: < <http://noticias.juridicas.com/>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Francouzské správní uspořádání – regiony (mapa)

Příloha č. 2: Španělské správní uspořádání – autonomní společenství (mapa)

Příloha č. 3: Jazyky ve Francii (mapa)

Příloha č. 4: Jazyky ve Španělsku (mapa)

Příloha č. 5: Regionální volby 1998 ve Francii – vítězství stran v regionech (mapa)

Příloha č. 6: Regionální volby 2004 ve Francii – vítězství stran v regionech (mapa)

Příloha č. 7: Regionální volby na Korsice 1997 – 2007 (tabulka)

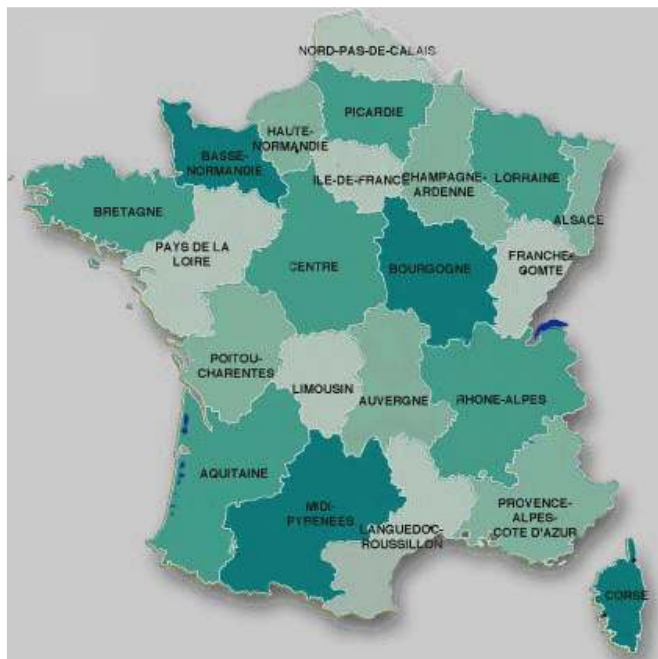
Příloha č. 8: Zastoupení španělských regionálních stran ve Sněmovně poslanců v letech 1996 – 2008 (tabulka)

Příloha č. 9: Počet zástupců regionálních stran v Senátu v letech 1996 – 2008 (tabulka)

Příloha č. 10 : Seznam vybraných zkratk

PŘÍLOHY:

Příloha č. 1: Francouzské správní uspořádání – regiony

Zdroj: <www.flagsonline.it/images/france-regions.jpg> [cit. 2008-05-13]

Příloha č. 2: Španělské správní uspořádání – autonomní společenství

Zdroj: <<http://www.flagsonline.it/images/mapa-espana.gif>> [cit.2008-05-13]

Příloha č. 3: Jazyky ve Francii

Zdroj: <http://www.aplv-languesmodernes.org/IMG/gif/langues_france.gif> [cit. 2008-05-13]

Příloha č. 4: Jazyky ve Španělsku

Zdroj: <http://www.vaucanson.org/espagnol/linguistique/esp_languas.jpg> [cit. 2008-05-13]

Příloha č. 5: Regionální volby 1998 ve Francii – vítězství stran v regionech**Příloha č. 6: Regionální volby 2004 ve Francii – vítězství stran v regionech**

Zdroj: Politique. [2008-05-13]. <<http://www.france-politique.fr>>.

Legenda:

levice

pravice

Příloha č. 7: Regionální volby na Korsice v letech 1997 – 2007

	1992	1998	1999	2004
Levice	9	20	19	24
Pravice	29	26	24	19
Nacionalisté CN a MPA*	13 (9 pro CN)	5	8	8

*od roku 1998 jen CN

Zdroj: Élections régionales et territoriales Corse. [2008-05-13].
<<http://www.france-politique.fr/elections-corse.htm>>.

Příloha č. 8: Zastoupení španělských regionálních stran ve Sněmovně poslanců v letech 1996 – 2008

	1996	2000	2004	2008
CiU	16	15	10	11
EAJ – PNV	5	7	7	6
CC	4	4	3	2
HB	2	-	-	-
ERC	1	1	8	3
BNG	2	3	2	2
EA	1	1	1	-
UV	1	-	-	-
Na Bai	-	-	1	1
CHA	-	1	1	-
celkově	32	32	33	25

Zdroj výsledků: *Ministerio del Interior – Resultados Electorales*. [cit.2008-05-13]. <<http://www.elecciones.mir.es/MIR/jsp/resultados/index.htm>>.

Příloha č. 9: Počet zástupců regionálních stran v Senátu v letech 1996 – 2008

	1996	2000	2004	2008
CiU	13	15	10	7
EAJ – PNV	11	11	12	4
PIL	1	2	-	-
PAR	3	1	1	1
ERC	2	3	4	4
EA	1	1	1	-
UV	1	-	-	-
CDN	1	-	-	-
AIC	2	-	-	-
CC	-	11	16	2
BNG	-	1	2	1
celkově	34	43	46	19

Zdroj výsledků: *Senado: Qué es Senadores*. [cit. 2008-05-13]. <<http://www.senado.es/legis9/senadores/index.html>>.

Příloha č. 10 : Seznam vybraných zkratk

- AB** - Nezávislá jednota (*Abertzalen Batasuna*)
- AIC** - Nezávislého sdružení Kanárských ostrovů (*Agrupaciones Independientes de Canarias*)
- ANC** - Korsická národní aliance (*Alliance nationale corse*, korsicky *Accolta naziunale corse*)
- ANV** - Národní baskická aliance (*Acción Nacionalista Vasca*)
- ARC** - Korsická regionalistická akce (*Action régionaliste corse*)
- BC** - Katalánský blok (*Bloc Català*)
- BNG** - Galicijský nacionalistický blok (*Bloque Nacionalista Galego*)
- CC** - Kanárské koalice (*Coalición Canaria*)
- CDC** - Katalánska (*Convergence Démocratique de Catalogne*)
- CDS** - Demokratický a sociální střed (*Centro Democrático y Social*)
- CiU** - Konvergence a Jednota (*Convergència i Unió*)
- CN** - Korsický národ (*Corsica Nazione*)
- CN** - Nacionalistické sdružení (*Rassemblement nationaliste*, korsicky *Cuncolta naziunalista*)
- CNI** - Korsika národ a nezávislost (*Corsica Nazione Independente*)
- EA** – Baskická solidarita (*EA – Solidarité Basque*)
- EA** - Baskická solidarita (*Eusko Alkartasuna*)
- EE** - Baskická levice (*Eskadiko Ezkerra*)
- EH** - Baskičtí občané (*Euskal Heritarrok*)
- ERC** - Republikánská levice Katalánska (*Esquerra Republicana de Catalunya*)
- FLNC** - Korsická národní osvobozenecká fronta (*Front de libération nationale de la Corse*)
- FRC** - Korsická regionalistická fronta (*Front régionaliste corse*)
- HB** - Lidová jednota (*Herri Batasuna*)
- CHA** - Aragonská junta (*Chunta Aragonesista*)
- ICV** – Iniciativa pro Katalánsko – Zelení (*Iniciativa per Catalunya -Verds*)
- ICAN** - Iniciativa Kanárských ostrovů (*Iniciativa Canaria Nacionalista*, resp. *Iniciativa Canaria*).
- IU** - Sjednocená levice (*Izquierda Unida*)
- LR** - Regionalistické ligy (*Liga Regionalista*)
- LS** - Savojská liga (*La Ligue Savoisiennne*)
- MEB** - Federalistické hnutí Bretaně (*Mouvement Fédéraliste de Bretagne*)
- MIM** - Martinské nezávislé hnutí (*Mouvement Indépendantiste Martiniquais*)

- Modem** - Demokratické hnutí (*Mouvement Démocrate*)
- MRA** - Hnutí za sebeurčení (*Mouvement pour autodétermination*)
- MRA** - Regionalistického alsaského hnutí (*Mouvement régionaliste alsacien*)
- MRS** - Hnutí savojského regionu (*Mouvement Région Savoie*)
- Na Bai** - Navarra ano (*Nafarroa Bai*)
- PA** - Andalusistická strana (*Partido Andalucista*)
- PAB** - Autonomistická bretaňská strana (*Parti Autonomiste Breton*)
- PAR** - Aragonská strana (*Partido Aragónés*)
- PB** - Bretaňská strana (*Parti Breton*)
- PG** - Galicijská stranou (*Partido Galeguista*)
- PN** - Národní přítomnost (*Presenza Naziunale*)
- PNB** - Národní bretaňská strana (*Parti National Breton*)
- PNC** - Kanárská nacionalistická strana (*Partido Nacionalista Canario*)
- PNC** - Strana korsického národa (*Parti de la nation corse*)
- PNG** - Galicijská národní strana (*Partido Nacionalista Gallego*)
- PNV** - Nacionalistická strana Baskicka (*Partido Nacionalista Vasco*)
- PNV** - Baskická národní strana (*Partido Nacionalista Vasco*)
- POC** - Okcitánská strana (*Partit Occitan*)
- PP** - Lidová strana (*Partido Popular*)
- PRV** - Valonská radikální strana (*Parti Radical Valois*)
- PS** – Socialistická strana (*Parti Socialiste*)
- PSA** - Socialistická strana Andalusie (*Partido Socialista de Andalucía*)
- PSC** - Strana socialistů Katalánska (*Partit dels Socialistes de Catalunya*)
- PSOE** - Španělská socialistická dělnická strana (*Partido Socialista Obrero Español*)
- UA** – Alaveská unie (*Unidad Alavesa*)
- UC** - Katalánská jednota (*Unitat Catalana*)
- UCD** - Svaz demokratického středu (*Unión de Centro Democrático*)
- UDB** - Bretaňská demokratická unie (*Union démocratique bretonne*)
- UDF** - Svaz pro francouzskou demokracii (*Union pour la Démocratie Française*)
- UM** - Mallorskou unií (*Unió Mallorquina*)
- UMP** - Unie pro lidové hnutí (*Union pour un Mouvement Populaire*)
- UMP** - Unie pro prezidentkou většinu (*Union pour la Majorité Présidentielle*)

UN - Národní jednota (*Unione Nazionale*)

UPA - Unie alsaského lidu (*Union du Peuple Alsacien*)

UPC - Unie korsického lidu (*Union du peuple corse*, v korsičtině *Unione di u Populu Corsu*)

UPG - Svaz galicijského lidu (*Unión de Povo Galego*)

UPN - Unie navarrského lidu (*Unión del Pueblo Navarro*)

UV - Valencijskou unií (*Unió Valenciana*)